

Evaluatie anti-segregatiebeleid

Evaluatie anti-segregatiebeleid

Datum: april 2011

Colofon

Gemeente Nijmegen

Afdeling Onderzoek en Statistiek

contactpersoon: Jenny Zonneveld

tel.: (024) 329 98 89

e-mailadres: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

Verkrijgbaar

Open Huis, Stadswinkel

Mariënborg 75

6611 PS Nijmegen

tel: (024) 329 24 08

of via www.nijmegen.nl

(onderdeel wonen & leven > onderzoek en cijfers)

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	7
1.1 Anti-segregatiebeleid	7
1.2 Evaluatie	8
2 Update uitgangspunten van beleid	9
3 Evaluatie Schoolwijzer/Centrale Aanmelding	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Realisatie Schoolwijzer	20
3.3 Is de toewijzing eerlijk en transparant?	21
3.4 Leidt het systeem ertoe dat meer kinderen dicht bij huis naar school gaan en dat scholen beter gemengd/ afspiegeling zijn?	28
3.5 Leidt het systeem tot betere schoolresultaten?	31
3.6 Heeft het systeem praktisch gezien goed gefunctioneerd?	31
4 Overige pijlers	38
4.1 Beïnvloeden schoolkeuzegedrag	38
4.2 Investeren in vluchtscholen	40
4.3 Werken aan gemengde wijken	41
4.4 Conclusie	43
5 Bijlage 1: Werkdocument enquête onder ouders	44
6 Bijlage 2: Werkdocument interviews	58
7 Bijlage 3: Werkdocument bestandsanalyse	85
7.1 Schoolwijzerbestand	85
7.2 Commissie Heroverweging	90
8 Bijlage 4: Werkschema Schoolwijzer	92
9 Bijlage 5: Programma van eisen	94

Samenvatting

Anti-segregatiebeleid in het basisonderwijs in Nijmegen

In 2008 hebben gemeente Nijmegen en de Nijmeegse schoolbesturen samen het Projectplan Segregatie opgesteld. Doel van dat plan is sociaal-economische segregatie in het basisonderwijs tegen te gaan en ervoor te zorgen dat kinderen zoveel mogelijk in hun eigen buurt naar school gaan. De leerlingpopulatie op scholen moet een afspiegeling van de buurt zijn met, indien mogelijk, maximaal 30% leerlingen met een lage startkans. Hierdoor kunnen de onderwijsprestaties en leerperspectieven van kinderen met een lage startkans verbeteren.

Dit beleid steunt deels op de theorie van de socioloog Bowen Paulle, die stelt dat deze verhouding leidt tot betere kansen voor kinderen met onderwijsachterstanden, terwijl de overige kinderen daar geen nadeel van ondervinden.

De ambities worden door middel van 4 pijlers nagestreefd:

1. Centrale aanmelding met een vast inschrijfmoment en capaciteitsplafonds. Aanneembeleid op basis van spelregels waarin, na de criteria broer/zus en buurtkind, sociaal-economische indicatoren meewegen.
2. Beïnvloeden van schoolkeuzegedrag van ouders
3. Investeren in scholen waar sprake is van sociaal-economische vlucht
4. Door huisvestingsbeleid zorgen voor gemengde wijken.

Evaluatie anti-segregatiebeleid

In opdracht van de wethouder onderwijs is het anti-segregatiebeleid eind 2010/begin 2011 geëvalueerd. De evaluatie bestond uit verschillende onderdelen:

- het volgen van de wetenschappelijke discussie over de uitgangspunten van het beleid
- in kaart brengen van uitvoering, resultaten en neveneffecten van Centrale Aanmelding (Schoolwijzer) via een enquête onder ouders, interviews met scholen, schoolbesturen, medezeggenschapsraden en Schoolwijzer en door bestandanalyse van de aanmeldingen en plaatsingen voor het schooljaar 2010/2011
- in de interviews is ook aandacht besteed aan de invulling van de pijlers 2, 3 en 4.

Beschouwing literatuur over uitgangspunten van beleid

De wetenschappelijke discussie over de voor- en nadelen van menging dan wel segregatie in het (basis)onderwijs is nog volop gaande en niet tot een eenduidige conclusie gekomen. Over een aantal onderwerpen is wel min of meer overeenstemming:

- bij menging is niet de etnische achtergrond belangrijk, maar de sociaal-economische kenmerken van kinderen/ouders (die ook in het Nijmeegse beleid centraal staan)
- de opbrengst en meerwaarde van menging worden vaker op het gebied van integratie/sociale vorming dan op het terrein van onderwijsprestaties gezien
- de kwaliteit van het onderwijs, de onderwijseffectiviteit is een belangrijk middel om onderwijsprestaties te verbeteren

Op de vraag of de focus moet liggen op kwaliteitsverbetering of op mengen worden heel uiteenlopende antwoorden gegeven.

Opzet Centrale Aanmelding

In een stuurgroep waarin gemeente en schoolbesturen samenwerken zijn eisen en spelregels voor Centrale Aanmelding geformuleerd. Schoolwijzer heeft dit programma van eisen omgezet in een praktisch instrument.

Voor het schooljaar 2010-2011 heeft dit systeem voor het eerst volgens de spelregels de nieuwe leerlingen geplaatst. De capaciteitsplafonds zijn voor dit jaar "beleidsvrij" bepaald: vrij hoog, overeenkomstig de fysieke capaciteit.

Evaluatievragen Centrale Aanmelding

In de evaluatie van de centrale aanmelding staan de principiële en praktische doelen die hiermee werden nagestreefd centraal:

- is de plaatsing eerlijk en transparant?
Daarbij bekijken we niet alleen of de plaatsingen via de spelregels verlopen zijn, maar ook wat het draagvlak en de waardering onder de verschillende betrokkenen is voor de uitgangspunten en principes van Centrale Aanmelding.
- gaan kinderen nu dichter bij huis naar school?
- is de leerlinggroep nu beter gemengd, gaan meer kinderen zonder lage startkans naar scholen waar tot nu toe weinig van deze kinderen op zaten en omgekeerd?
- leidt Centrale Aanmelding door betere menging tot betere schoolprestaties?
- zijn de praktische (neven)effecten bereikt? Komt het niet meer voor dat een school door een groeiend leerlingaantal nieuwbouw nodig heeft, terwijl er in de buurt op andere, ook goede, scholen ruimte vrij is? Hebben scholen een beter en eerder inzicht in de instroom van leerlingen, komen dubbele inschrijvingen niet meer voor? Hebben schoolleiders nu minder werk aan aanmeldingen? Kunnen ouders goed uit de voeten met het centrale systeem?

Te vroeg voor evaluatie?

Het schooljaar 2010/2011 is het pionierjaar van de Centrale Aanmelding. Daardoor is het beantwoorden van (een deel van) de evaluatievragen moeilijk of zelfs onmogelijk:

- door de hoge plafonds hebben de spelregels nog maar weinig invloed gehad op de verdeling van leerlingen
- alle partijen moesten zich instellen op de van hen gevraagde bijdragen, waardoor kinderziektes konden voorkomen
- een mogelijk effect op leerprestaties zal zich pas op langere termijn voordoen.

Is de plaatsing eerlijk en transparant?

In het streven naar transparantie en eerlijke verdeling van kansen is de Centrale Aanmelding redelijk geslaagd:

- Als er meer belangstelling is dan er plaatsen zijn worden de plaatsen via objectieve criteria, de afgesproken spelregels, verdeeld.
- De voorrangsregels die binnen Schoolwijzer gehanteerd worden, worden door alle betrokkenen gedragen. Met de eerste twee prioriteiten (broertjes/zusjes en buurtkinderen) is bijna iedereen het eens. Bij de derde prioriteit is wat meer variatie. Zowel onder ouders als scholen is er een groep in plaats van het huidige derde criterium (bijdragen aan evenwichtige samenstelling) liever aanmeldingsvolgorde als criterium ziet.
- Ook voor gebruik van plafonds is veel draagvlak. 85% van de ouders vindt het gebruik van leerlingplafonds redelijk. 15% van de ouders is tegen plafonds, vindt dat scholen alle aanmeldingen moeten honoreren.

2 - Samenvatting

- Van de aanmeldingen voor groep 1 in het schooljaar 2010/2011 is 6% niet op de school van 1^e voorkeur geplaatst. Dit % is lager bij ouders die een 1^e voorkeur hadden voor een school waar al een broertje of zusje op zat (2%) of voor een buurtschool (3%). Wanneer kinderen niet terecht kunnen op een broer/zus-school of buurtschool komt dat bijna altijd omdat ze de eerste plaatsingsronde gemist hebben.
- 80% van de nieuwe leerlingen van groep 1 heeft een plaatsing uit de 1^e ronde. Scholen geven aan dat het minder voorkomt dat kinderen pas op hun 4^e verjaardag worden aangemeld.
- Ongeveer 40 ouders van kinderen uit groep 1 hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid hun plaatsing (niet op de 1^e voorkeurschool) voor te leggen aan de Commissie Heroverweging.
- Zeker in vergelijking met de oude situatie is er sprake van een objectievere verdeling van beschikbare plaatsen. Ook voor de Centrale Aanmelding werden op een aantal scholen kinderen afgewezen. Toen echter zonder duidelijke, gelijke criteria en zonder mogelijkheid tot beroep.

Toch zijn er ook tekortkomingen en aandachtspunten:

- Ongeveer de helft van de ouders voelt Centrale Aanmelding als beknotting van hun keuzevrijheid. De meest gevoelde beperkingen daarbij zijn:
 - 23% van de ouders noemt de verplichting 2^e en 3^e voorkeuren op te geven. Deze ouders geven aan niet zoveel voorkeurscholen te hebben en/of verzekerd te zijn van een plaats op hun 1^e voorkeurschool
 - 17% van alle ouders voelt zich onprettig gestuurd doordat schoolwijzer de drie buurtscholen automatisch op positie 1, 2 en 3 zet.
 - ongeveer 10% van de ouders geeft aan Schoolwijzer onterechte (overheids) bemoeienis te vinden.
- De precieze invulling van de voorrangprincipes kan op verschillende manieren. Soms geven ouders of scholen een afwijkende invulling aan de principes. Dit speelt vooral bij het bepalen van buurtscholen: moet de verkeerssituatie betrokken worden, kunnen kinderen van buiten Nijmegen ook een buurtschool krijgen, moet je binnen buurtkinderen nog onderscheid maken naar afstand, etc?
- Door de GMR's wordt aandacht gevraagd voor de keerzijde van "eenduidige en objectieve regels". In Schoolwijzer is plaatsing meer een juridisch/formeel proces geworden waarbij geen ruimte is voor flexibiliteit en eigen inbreng van ouders en scholen.

Bij populaire scholen konden ouders in de oude situatie hun kansen vergroten (door een vroege aanmelding) of eerder zien dat zij weinig kans maakten (wanneer de wachtlijst al flink gevuld was). Het wachten op de uitslag van de plaatsingsronde leidt bij een deel van deze ouders tot angst en onzekerheid.
- Het brede draagvlak voor plafonds bestaat vooral wanneer dat plafond bepaald wordt door de gewenste klasse- of schoolgrootte. Voor plafonds om segregatieredenen bestaat minder steun: daar is rond de helft van de ouders het mee eens.
- Nog niet alle ouders melden zich tijdig aan. Als vergissingen en fouten (uitnodigingsbrieven niet ontvangen/opgemerkt, vergeten in te schrijven, vergissing bij de aanmelding) voorkomen kunnen worden kan het % dat meedoet aan de eerste ronde van 80% tot 90% stijgen.
- Schoolbesturen en gemeente zijn zeer positief over het functioneren van de Commissie Heroverweging. Ouders en scholen uiten, naast positieve ervaringen, ook kritiekpunten:

een intimerende entourage, oordelend vanuit een juridisch referentiekader, dat niet altijd overeenkomt met wat inhoudelijk rechtvaardig gevonden wordt.

Gaan kinderen dichter bij huis of meer gemengd naar school?

2010/2011 was het eerste jaar dat volgens de voorrangsregels is geplaatst. In dit jaar is nog niet bereikt dat kinderen dicht bij huis naar school gaan, of dat leerlingpopulaties een betere afspiegeling van de wijkbevolking vormen. Grote effecten waren ook niet mogelijk doordat er bewust hoge capaciteitplafonds gehanteerd zijn. In totaal is 6% van de aanmeldingen niet op de 1^e voorkeurschool geplaatst. Alleen in deze situaties van overaanmelding doen de spelregels van Schoolwijzer hun werk.

Is theoretisch een groter effect van de spelregels mogelijk

- als de plafonds van populaire scholen lager gesteld worden?
We hebben bekeken wat in het schooljaar 2010/2011 zou gebeuren als de 6 populairste scholen alleen nog maar leerlingen voor wie de school “buurtschool” is zouden aannemen. Van de 181 leerlingen die dan niet op deze scholen geplaatst zouden worden kiest ruim 1/3 alsnog voor een buurtschool. Bijna 2/3 kiest voor een andere school, die ook geen buurtschool is. Om een groter effect te bereiken moeten ook bij de “vervangingscholen” lagere plafonds worden gesteld.
Uit de ouderenquête blijkt dat het draagvlak voor Schoolwijzer dan kleiner wordt. Veel ouders staan achter plafonds om redenen die met de grootte van klassen en/of school te maken hebben, veel minder wanneer de samenstelling van de leerlinggroep de reden is. Extra complicatie bij de effectiviteit van plafonds is het feit dat in een aantal wijken van Nijmegen het leerlingaantal afneemt. Daardoor haalt het aantal aan te melden kinderen mogelijk het (eventueel lager gestelde) plafond niet.
- als het broer/zus-effect afneemt?
Het kan voorkomen dat broertjes/zusjes plaatsen innemen waardoor kinderen die vanuit de doelstelling “in de buurt naar school” en “menging” gewenst zijn niet geplaatst kunnen worden. In het schooljaar 2010/2011 is dit bij 6 kinderen voorgekomen. De winst die te behalen valt wanneer er in de toekomst minder kinderen via de broer/zusregel geplaatst worden is dus klein.

Heeft Schoolwijzer praktisch gezien goed gefunctioneerd?

De praktische doelen/neveneffecten die met Schoolwijzer beoogd of voorzien werden zijn beperkt gerealiseerd:

- scholen zijn, door het hanteren van de plafonds, niet dusdanig gegroeid dat nieuwbouw nodig was
- de meeste scholen vinden niet dat zij door Schoolwijzer een eerder of beter inzicht in hun instroom hebben. Wel geven sommige scholen aan nu beter te weten of zij kinderen “mislopen”, de leerlingstromen die naar buiten het verzorgingsgebied gaan zijn beter in beeld.
De schoolbesturen vinden wel dat het zicht op de instroom verbeterd is.
- tweederde van de scholen vindt dat zij met de invoering van Schoolwijzer meer werk hebben gekregen aan het werven en inschrijven van nieuwe leerlingen. Eenderde van de scholen kan goed met Schoolwijzer werken.

Er worden veel praktische problemen genoemd waar de verschillende deelnemers (scholen, Schoolwijzer, besturen) mee te maken hebben gehad. Iedereen moest wennen aan het systeem. Bij een deel van de scholen was de administratie niet zo ingericht of bijgewerkt dat de gevraagde

4 - Samenvatting

informatie (o.a. leerlinglijsten) makkelijk te leveren was. De wederzijdse informatieuitwisseling voldeed niet aan de verwachtingen.

Het systeem vraagt medewerking en inzet van de verschillende partijen. De praktische problemen worden zeker ook versterkt doordat de meerderheid van de scholen geen of maar een beperkt eigen belang heeft bij meedoen aan Schoolwijzer. Dat tast het draagvlak en de motivatie om bij te dragen aan. Sommige directeuren geven aan dat de problemen mede het gevolg zijn van het feit dat zij zich niet goed in de materie verdiept hebben.

Er zijn meerdere zienswijzes om de praktische problemen te verbeteren:

- meer inzetten op automatisering.
Activiteiten die nu door directeuren uitgevoerd moeten worden en waarbij vergissingen of vertraging kunnen optreden vervangen door automatische processen. Het doorgeven van de leerlinggegevens b.v. kan ook, zeker bij scholen van de grote schoolbesturen, uit een centrale administratie verzorgd worden
- meer inzetten op persoonlijk contact
Door betere bereikbaarheid, meer overleg problemen snel oplossen en voorkomen.
- meer draagvlak op scholen scheppen
Meer overeenstemming over de uitgangspunten van het beleid vergroot de betrokkenheid, belangstelling en inzet van de scholen.

Overigens geven scholen en Schoolwijzer aan dat de problemen ook deels kinderziekten zijn. In de loop van 2010 zijn al de nodige aanpassingen doorgevoerd. Bij de aanmeldingen en plaatsingen van 2011/2012 deden zich daardoor duidelijk minder problemen voor.

Het merendeel van de ouders heeft geen opmerkingen of problemen met de praktische kant van het aanmelden via Schoolwijzer. Problemen die wel genoemd worden hebben te maken met de bepaling van het schooljaar (14% van de ouders), met problemen om het woonadres te bepalen, bv bij verhuizing (2%) of andere speciale zaken (incidenteel, b.v. aanmelding zorgkinderen). Deze problemen hebben vaak te maken met het feit dat de aanmelding onpersoonlijk is. Daardoor is het moeilijk bijzonderheden een plaats te geven.

Vooraf vanuit de scholen wordt aandacht gevraagd voor de groep ouders die digitaal niet vaardig is. Zij zijn aangewezen op het loket. De ouders uit de enquête die zich aanmeldden via het Loket zijn over het algemeen (80%) tevreden over de hulp die ze daar kregen. Oordelen over locatie en openingstijden zijn wat minder gunstig.

Ook ouders die digitaal aanmeldden nemen soms contact op met het loket, dat 6,5 uur per week gebeld kan worden. De (spontane) opmerkingen die zij hierover maken zijn vaak klachten over de telefonische bereikbaarheid en bereikbaarheid per mail.

doelen	resultaten 2010/2011
eerlijk en transparant	+ maar met kanttekening
dichter bij huis naar school	geen effect
gemengdere scholen	geen effect
praktische doelen --> geen nieuwbouw	+
--> beter inzicht in leerlingontwikkeling	deels, niet in ontwikkeling, wel in beweging
--> minder werk	-
--> praktisch voor ouders	in meerderheid geen probleem, wel onpersoonlijk

Figuur 1 Samenvatting resultaat Schoolwijzer in 2010/2011 op vooraf beoogde doelen

Rol gemeente in Schoolwijzer

Bij de start van Schoolwijzer, bij de aanmeldingen voor het schooljaar 2009/2010, is afgesproken dat de eerste drie jaar gemeente en schoolbesturen samen zorg zouden dragen voor de uitvoering en financiering van Schoolwijzer. Daarnaast was er in deze periode een financiële bijdrage voor schoolwijzer vanuit het Ministerie beschikbaar (pilot bestrijding segregatie in basisonderwijs). Vanaf het schooljaar 2012/2013 zou Schoolwijzer gedragen worden door de schoolbesturen en zou aan de directe bemoeienis van de gemeente in de uitvoering een einde komen.

Op dit moment is de bereidheid van de schoolbesturen om alleen Schoolwijzer voort te zetten kleiner geworden. Om financiële en principiële redenen vinden ze dat de gemeente moet blijven participeren.

Overige pijlers: beïnvloeden schoolkeuzegedrag ouders

Niet alleen door spelregels probeert Schoolwijzer meer kinderen op een buurtschool te plaatsen. Ook de voorlichting die op de site gegeven wordt kan ervoor zorgen dat ouders een buurtschool, waar ze in eerste instantie geen belangstelling voor hadden, in overweging nemen. Ongeveer de helft van de ouders gaat op zoek naar informatie over de buurtschool, 20% van deze ouders had dat zonder Schoolwijzer niet gedaan. Ook scholen melden sinds Schoolwijzer meer belangstellenden langs te krijgen.

Daarnaast werd bij de start van het anti-segregatie beleid een reeks andere mogelijkheden voor het beïnvloeden van schoolkeuze van ouders gezien: voorlichting bij aanmelding, scholentocht, onderwijsconsulent, voorlichting vanuit scholen/kinderdagverblijven/peuterspeelzalen en ondersteuning en uitlokking van ouderinitiatieven. Op dit gebied is de afgelopen jaren geen brede, gerichte actie ondernomen. Door de aandacht die de ontwikkeling van Schoolwijzer vroeg en personeelwisselingen binnen het projectteam segregatie is deze pijler minder uitgewerkt dan de bedoeling was. De afgelopen maanden is het organiseren van scholentochten (2 in het voorjaar van 2011, 1 in het najaar) weer opgepakt. Doordat ouders daarbij met elkaar in contact komen vergroot je ook de kansen op ouderinitiatieven.

Overige pijlers: investeren in vluchtscholen

De investeringen die de afgelopen jaren in scholen, en ook scholen waar sprake is van sociaal-economische vlucht, gedaan zijn vielen binnen de normale beleidskaders van schoolbesturen en gemeente. Er was geen sprake van intensivering van deze activiteiten als gevolg van het anti-segregatiebeleid.

Overige pijlers: gemengde wijken

Het gemengder maken van wijken is geen thema dat onder onderwijsbeleid valt.

In één wijk, Wolfskuil, is de afgelopen jaren een herstructureringsproces van betekenis geweest. De school daar is, door de combinatie van herstructurering, anti-segregatiebeleid, profilering en ouderinitiatief gemengder geworden.

Om door herstructurering tot betere menging te komen gelden nog wel aanvullende voorwaarden:

- de nieuwbouw moet voldoende omvangrijk zijn om ook een herkenbare groep in de school te kunnen worden
- alleen woningen is niet genoeg. Er is een katalisator nodig, het liefst in de vorm van een ouder die stimuleert dat kinderen de wijksschool gaan bezoeken.

De komende jaren zullen er, na het afronden van de herstructurering in Biezen en Willemskwartier, geen grote vernieuwingsprojecten in Nijmegen begonnen worden.

6 - Samenvatting

1 Inleiding

1.1 Anti-segregatiebeleid

Achtergrond van beleid

In het Coalitieakkoord 2006-2010 heeft het Nijmeegse College aangegeven grote prioriteit te hechten aan de bestrijding van onderwijssegregatie.

In overleg met de schoolbesturen primair onderwijs heeft de gemeente een plan opgesteld om onderwijssegregatie in de stad te bestrijden (Projectplan segregatie 2008). Daarbij wordt het accent gelegd op het tegengaan van sociaal-economische segregatie, dat wil zeggen dat gekeken wordt naar onderwijsachterstand en niet naar etnische achtergrond.

Nijmegen heeft met haar anti-segregatiebeleid twee hoofddoelen: de integratie van verschillende groepen stimuleren en het bevorderen van leerprestaties en schoolperspectieven.

Ook in de visie van de regering moet segregatie worden bestreden om een tweedeling in de samenleving te voorkomen (Staatssecretaris OCW, 2008). Onderwijs¹ kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Het uitgangspunt is dat kinderen van verschillende herkomst op school contacten leggen.

Nijmegen is door het Rijk aangewezen als een van de zeven pilotgemeenten om maatregelen te treffen om segregatie in het onderwijs tegen te gaan.

Door het anti-segregatiebeleid willen gemeente en schoolbesturen de concentratie van kinderen met sociaal-economische (onderwijs)achterstanden terugdringen. Een aandeel van maximaal 30% leerlingen met een lage startkans op een school werd in het projectplan Segregatie als gewenst beschouwd.

Op 13 Nijmeegse scholen ligt in het schooljaar 2009/2010 dit aandeel hoger. Deze scholen liggen in wijken waar veel kinderen met een lage startkans wonen. Maar het percentage kinderen met een lage startkans is op deze scholen hoger dan het percentage in de wijk waar de school staat.

Naast een maximum van 30% leerlingen met een lage startkans is het ook de ambitie om de leerling-populatie op scholen zoveel mogelijk een afspiegeling te laten zijn van de sociaaleconomische bevolkingssamenstelling in de wijk. Waar op dit moment deze ambities (afspiegeling en 30-70) een tegenstrijdig doel opleveren heeft voorlopig de afspiegelingsambitie voorrang.

Invulling van beleid

Aan de hand van de volgende vier pijlers tracht de gemeente Nijmegen segregatie in het onderwijs tegen te gaan.

1. Centrale aanmelding met capaciteitsplafonds en een vast inschrijfmoment. Aannamebeleid op basis van spelregels waarin sociaal-economische indicatoren meewegen.
2. Beïnvloeden van schoolkeuzegedrag van ouders.
3. Investeren in scholen waar sprake is van sociaal-economische vlucht.
4. Door huisvestingsbeleid zorgen voor gemengde wijken.

¹ volgens het ministerieel standpunt in 2008

December 2007 hebben de schoolbesturen en de Gemeente Nijmegen het convenant prestatieafspraken onderwijs ondertekend. In dit convenant, dat is gekoppeld aan de overeenkomst doordecentralisatie van geldstromen voor onderwijshuisvesting, zijn richtinggevendende afspraken vastgelegd over het terugdringen van segregatie. In 2009 is er een akkoord bereikt over een plan van aanpak voor de centrale aanmelding. De aanmeldingen voor het lopend schooljaar 2010-2011 zijn voor het eerst verlopen via de spelregels van het nieuwe centrale aanmeldingssysteem. Daarmee is invulling gegeven aan pijler 1. De pijlers 2, 3 en 4 zijn nog niet of veel minder uitgewerkt.

1.2 Evaluatie

Van oktober 2010 tot en met februari 2011 is een brede evaluatie uitgevoerd van het Nijmeegse anti-segregatiebeleid. De evaluatie heeft bestaan uit drie onderdelen:

- Een bespreking van de uitgangspunten van het beleid waarbij ontwikkelingen en nieuwe inzichten over desegregatie in het onderwijs belicht zullen worden.
- De uitvoering, resultaten en de neveneffecten van het Centraal aanmeldingspunt zijn in kaart gebracht. Dat is op verschillende manieren gebeurd:
 - alle ouders van de kinderen die voor het schooljaar 2010/2011 voor groep 1 zijn aangemeld (meer dan 1500) hebben (via internet of telefonisch) een enquête gekregen. Ruim de helft van de ouders (828) heeft gereageerd.
 - er zijn interviews afgenomen bij 15 directeuren van basisscholen, 2 gemeenschappelijke medezeggenschapsraden, met de twee grote schoolbesturen en met drie vertegenwoordigers van de kleine schoolbesturen, met de voorzitter van de Commissie Heroverweging en met medewerkers van de gemeente die betrokken zijn bij Schoolwijzer.
 - er is een analyse gemaakt van de aanmeldingen en plaatsingen voor het schooljaar 2010/2011
- In de interviews is ook aandacht besteed aan de pijlers 2, 3 en 4 en de wijze waarop die tot nu toe zijn ingevuld.

2 Update uitgangspunten van beleid

Nijmegen tracht met haar anti-segregatiebeleid een tweedeling in het onderwijs tegen te gaan. Daarbij wil men bevorderen dat kinderen zo dicht mogelijk bij huis in de eigen wijk naar school gaan.

Van integratie is sprake wanneer individuen uit de niet-dominante groep hun eigen cultuur willen behouden, maar daarnaast dagelijks interacties met andere groepen hebben. Als groepen geen contact hebben met de meerderheidsgroep en vast blijven houden aan hun eigen cultuur wordt er gesproken van segregatie (Berry, 2007)

In navolging van de socioloog Bowen Paulle ligt in Nijmegen de focus op het tegengaan van sociaal-economische segregatie. Nijmegen ziet segregatie in het onderwijs namelijk vooral als een sociaal economisch probleem en niet als een etnisch probleem. Het beleid wordt gemotiveerd vanuit twee perspectieven. Het eerste doel is de integratie van verschillende groepen, het tweede doel is het bevorderen van leerprestaties en schoolperspectieven. Het uitgangspunt daarbij is dat leerlingen van elkaar kunnen leren. Doordat kinderen uit verschillende sociaal-economische klassen de mogelijkheid krijgen om kennis te maken met elkaars cultuur en omgangsvormen worden hun kansen op een goede toekomst aanzienlijk vergroot. Een evenwichtige verdeling van gewichtslernen per school bevordert de prestaties. Het beleid van de gemeente Nijmegen berust gedeeltelijk op de theorie van de socioloog Bowen Paulle die onder andere stelt dat een gunstige verhouding tussen kansarme en kansrijke scholieren maximaal 30:70 is. Deze verhouding zou leiden tot betere kansen voor kinderen met onderwijsachterstanden, terwijl de overige kinderen daar nog geen nadeel van ondervinden.

In dit onderdeel van de evaluatie kijken we in hoeverre de uitgangspunten van het beleid nog actueel zijn. Welke nieuwe/andere inzichten zijn sinds de invoering van het beleid in de (wetenschappelijke) discussie naar voren gebracht? In hoeverre is de relatie tussen segregatie en leerprestaties voldoende staande te houden?

Discussie nog niet afgerond

Zowel in de media als in de wetenschap is al tijden een discussie gaande over het al dan niet mengen van scholen en of dat dan zou moeten gebeuren op basis van etniciteit of sociaal economische status. Uitkomsten van verschillende wetenschappelijke onderzoeken zijn zeer uiteenlopend. Oorzaken zouden de verschillende onderzoeksopzetten en definities kunnen zijn. Onafhankelijke variabelen worden verschillend gemeten, er worden verschillende databestanden gebruikt uiteenlopend van alleen Nederland of Amerika tot een hele groep Europese of zelfs intercontinentale landen. Gebruikte databestanden zijn daarnaast van verschillende jaren en de data komt van zowel basisscholen als middelbare scholen waarbij de onderzoekers wel aangeven dat de uitkomsten generaliseerbaar zijn naar alle lagen van het onderwijs.

Ook de afhankelijke variabelen verschillen, er wordt onderzocht of en wat voor effect mengen heeft op taal- en rekenprestaties maar ook wat mengen bijdraagt (of niet) aan sociale cohesie, integratie en burgerschap. Daarnaast gaat het over mengen op basis van etniciteit, of sociaal economische status of zelfs op basis van de culturele achtergrond.

Leeswijzer

Gezien het ontbreken van eenduidige conclusies over dit onderwerp zal in dit onderdeel van de evaluatie de discussie gevolgd worden waarbij niet getracht wordt onderzoeksresultaten te verwerpen of bevestigen. Elk standpunt kan namelijk onderbouwd worden met een gerichte selectie van wetenschappelijke onderzoeken.

In deel 1 van dit hoofdstuk worden verschillende onderzoeken rondom de tijd van Bowen Paulle belicht, onderzoeken die de gemeente in acht had genomen om te kijken in hoeverre Nijmegen grond had voor de gekozen beleidsuitgangspunten.

In deel 2 zullen vervolgens recentere onderzoeken worden opgesomd zodat afgewogen kan worden in hoeverre de theorie van het beleid nog stand houdt. Voor de meest actuele ontwikkelingen rondom segregatie zijn discussies over verschillende onderzoeksresultaten gevolgd van wetenschappelijke onderzoekers die deelnamen aan de *FORUM expertmeeting over definities en wetenschappelijke benaderingen van onderwijssegregatie* in het Perscentrum Nieuwspoor te Den Haag in september 2010.

1. Theorieën rondom Bowen Paulle

Etniciteit versus Sociaaleconomische status

Uit literatuuronderzoek blijkt dat verschillende onderzoekers zich al decennia bezighouden met segregatieproblematiek waarbij de focus lang heeft gelegen op het meten van het zogenaamde 'zwarteschool-effect': de invloed van het aandeel allochtone leerlingen binnen een klas op de individuele leerprestaties (Gijsberts, 2006). Verschillende onderzoekers troffen daarbij ook andere variabelen aan die invloed hebben op de individuele leerprestaties.

Gijsberts meette het zwarteschool-effect en concludeerde dat ongeveer 10% van de verschillen in taalprestaties en 4% van de verschillen in rekenprestaties zouden samenhangen met het aandeel leerlingen van allochtone herkomst op een school (2006). De belangrijkste verschillen in prestaties op rekenen en taal zijn volgens Gijsberts echter niet zozeer te verklaren door de kleur van de school, maar vindt zijn oorzaak in de sociaal-economische samenstelling van de leerlingpopulatie. Andere onderzoekers geven hetzelfde aan: schoolprestaties zouden in grote mate worden bepaald door de sociale klasse van de leerling en de invloed van etniciteit zou slechts gering zijn (Hustinx & Meijnen, 2001; Gijsberts, 2006; Driessen & Dekkers, 1997). Bovendien zijn er significante relaties aangetoond tussen de sociaal-economische samenstelling van een school of klas en de leerprestaties van de leerlingen (o.a. Dar en Resh, 1986; Leiter, 1983; Luyten en van der Hoeven-van Doornum, 1995; Opdenakker en van Damme, 2001). Klassen met alleen kansarme kinderen zouden de ontwikkeling remmen terwijl een klas met kinderen uit hogere milieus de prestaties en vaardigheden opstuwen (Veldboer, Duyvendak & Bouw, 2007)

Keuze Nijmegen

De keuze van de Gemeente Nijmegen om segregatie op basis van sociaal economische status te bestrijden blijkt met veel wetenschappelijke theorieën te onderbouwen, meer dan alleen de theorie van Bowen Paulle. Deze theorieën zijn in acht zijn genomen tijdens de beleidsvoorbereidingen. Hieruit kan geconcludeerd kan worden dat een weloverwogen wetenschappelijk onderbouwde keuze is gemaakt. Daarbij moet wel vermeld worden dat er ook theorieën zijn die stellen dat juist etnische segregatie bestreden moet worden, niet omwille leerprestaties maar vanwege sociale motieven. Het is wenselijk de integratie tussen etnische groepen te bevorderen en zo bijvoorbeeld het imago van de "zwarte school" te verbeteren. Uit

één onderzoek blijkt dat de kleur van een school een doorslaggevende reden is voor ouders om voor een bepaalde school te kiezen (Karsten et al, 2006).

Uit praktische overwegingen zou men de keuze van Nijmegen een verstandige keuze kunnen noemen: derde generatie allochtonen worden niet als zodanig geregistreerd en kinderen toewijzen op basis van etniciteit zou op (juridische) weerstand kunnen stuiten.

Het bepalen van kansarm en kansrijk wordt gelegitimeerd aan de hand van de landelijk gewichtenregeling. Het criterium om een basisschool al of niet extra middelen toe te wijzen, is het opleidingsniveau van de ouder(s).

70:30 verhouding

Paulle (2006) veronderstelt dat een school met een hoge concentratie van kinderen met een lage sociaal-economische status bij zou kunnen dragen aan een significante reductie van de kansen van alle leerlingen op die school. Hij refereert voornamelijk aan Amerikaans onderzoek waarin geconcludeerd wordt dat leerlingen met een vergelijkbare sociaal-economische achtergrond op concentratiescholen slechter zouden presteren dan op scholen met een beperkt aantal kansarme leerlingen (Coleman et al., 1966; Mahard & Crain, 1983; US Department of Education, 2002). Segregatie in het onderwijs zou kunnen resulteren in ongelijke kansen en ongelijke mogelijkheden voor kinderen (Opdenakker & van Damme, 2001). Volgens Paulle (2006) en Opdenakker en van Damme (2001) is het van groot belang dat een concentratie van leerlingen met een lage sociaal-economische status op scholen actief wordt bestreden. Bij 40% kansarme kinderen, of meer, is een omslag merkbaar van negatieve effecten op de prestaties van de kinderen. Veilig genomen zou volgens Paulle daarom een samenstelling van maximaal 30% van de leerlingen uit een lager sociaal emotioneel milieu, het gunstigst zijn (2006). Andere wetenschappers doen geen uitspraken over een mogelijke 'ideale' verdeling van leerlingen.

Verklaringen voor de effecten van de schoolsamenstelling zijn vaak veronderstellingen, ook deze zijn uiteenlopend en soms tegenstrijdig;

Kahlenberg (2002) en Burns & DeWayne (2002) veronderstellen dat leerlingen in kansrijke klassen meer en betere instructie krijgen, les krijgen van beter gekwalificeerde leerkrachten en profiteren van kansrijke medeleerlingen die bijdragen aan een positief academisch klimaat

Volgens Luyten en van der Hoeven-van Doornum (1995) zou de interactie die plaatsvindt tussen leerlingen de invloed van medeleerlingen kunnen verklaren. Leerlingen zouden worden gestimuleerd door de prestaties van hun medeleerlingen en de competitie met klasgenoten zou hen zodanig stimuleren dat dit een positieve uitwerking heeft op hun leerprestaties (Luyten & van der Hoeven, 1995).

Regelmatig wordt ook gesteld dat een klas met veel kansrijke leerlingen positief zou zijn voor kansarmere leerlingen omdat deze kansarmere leerlingen zich zouden kunnen 'optrekken' aan hun kansrijkere klasgenoten (Paulle, 2006). Het is echter nog onduidelijk *hoe* het optrekken aan medeleerlingen in de praktijk plaatsvindt (in Ceelen, 2010).

70:30 Haalbaar?

Nijmegen wenst een verhouding van maximaal 30% kansarme kinderen op een school te realiseren. Gezien de samenstelling van de inwoners van Nijmegen is dit een reëel streven, slechts 11% van de groep 1-leerlingen had namelijk een lage startkans in 2010-2011. De verdeling van kansarme en kansrijke kinderen binnen Nijmegen is wel scheef waardoor er met het streven naar deze verhouding nog wel een winst te behalen valt in verschillende wijken. Op elf scholen is in het schooljaar 2010/2011 de verhouding namelijk ongunstig volgens deze theorie, deze scholen hebben meer dan 30% kinderen met een lage startkans.

2. Recente ontwikkelingen

Onderwijssegregatie werd in de media breed uitgemeten na de inaugurele rede van Professor dr. Jaap Dronkers van de Universiteit van Maastricht in juni 2010. Deze rede was ook de aanleiding voor de expertmeeting waar vier gerenommeerde onderwijssociologen hun onderzoeksresultaten presenteerden en samen in discussie gingen op 9 september 2010;

- Paul Jungbluth onderzoeker Universiteit van Maastricht
- Jaap Dronkers, hoogleraar internationaal onderwijsonderzoek, Universiteit van Maastricht
- Geert Driessen, senior onderzoeker, ITS (Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen) Nijmegen
- Lex Herweijer, senior wetenschappelijk medewerker van het Sociaal Cultureel Planbureau

Duidelijk moet zijn dat er meer onderzoekers zich bezig houden met dit onderwerp. Om een selectie uit de meest recente onderzoeken te geven presenteren we kort de onderzoeksresultaten van deze vier onderwijssociologen. Dit wordt gedaan aan de hand van de presentaties die zij zelf gaven bij de expertmeeting georganiseerd door Forum. Voor deze aanpak is gekozen omdat na het bijwonen van dit symposium bleek dat de onderzoekers niet gelijkgestemd waren. Op deze manier wordt getracht om objectief een beeld te schetsen van de huidige wetenschappelijke discussie rondom segregatie. Onderzoeksresultaten van deze onderzoekers die niet relevant worden geacht voor deze evaluatie zijn niet opgenomen in dit verslag.

1. Onderzoeksresultaten Dr. Paul Jungbluth,

Resultaten

Jungbluth stelt dat oververtegenwoordiging van kansarmen samen gaat met zwakkere prestaties (cito-scores) en zwakkere adviezen. Hij geeft wel aan dat dit verband relatief onbeduidend is. Vervolgens vond hij geen correlatie tussen etnische diversiteit en schooleffectiviteit (prestaties die toe te kennen zijn aan het onderwijs), maar wel tussen gemiddeld sociaal milieu en schooleffectiviteit. De correlatie tussen het gemiddeld sociaal milieu vindt hij groot genoeg om segregatie te bestrijden. Jungbluth geeft ook aan dat het mogelijk is dat er ook een ander effect optreedt, namelijk dat juist ouders die actief betrokken zijn bij het onderwijs hun kinderen naar scholen met veel hoog opgeleide ouders sturen: de hoge prestaties zijn dan toe te schrijven aan de rol van de ouders, en niet aan de samenstelling van de klas.

Conclusies Jungbluth

- Er zijn harde sociologische aanwijzingen dat organisaties sociale kenmerken overnemen van het marktsegment dat zij 'bedienen': voor scholen resulteert dit in ongelijkheid in onderwijsaanbod, leeromgeving, verwachtingen, effectieve leertijd en teamkwaliteit afhankelijk van de sociaal economische status van de leerling-populatie. Om die reden dient de overheid volgens Jungbluth segregatie (grond)wettelijk te bestrijden: *allen zullen gelijk behandeld worden en de overheid dient dus te zorgen voor deugdelijk onderwijs.*
- Eventuele onderwijskundig-organisatorische voordelen van segregatie wegen op de lange termijn niet op tegen maatschappelijke nadelen van sociale segregatie.

- Verschillen in schooleffectiviteit (CITO-eindtoets gecorrigeerd zowel voor IQ als voor opleiding ouders,) zijn veel bepalender voor onderwijsprestaties dan segregatieverschillen.
- Hoge effectiviteit van scholen maakt het meeste verschil voor leerlingen met laagopgeleide ouders.
- De echte segregatie zit aan de top: wanneer hoogopgeleide, kritische ouders de rest verlaten ondermijnt dit de bewaking van de kwaliteit van onderwijs.

2. Onderzoeksresultaten Prof. Dr. Jaap Dronkers

Resultaten

Dronkers stelt dat de sociaal-economische samenstelling van scholen volgens zijn onderzoek de derde factor is die van invloed is op ongelijke onderwijskansen, na bekwaamheid en ouderlijk milieu. Van alle leerlingen (autochtonen / allochtonen) zijn de prestaties beter bij een hoger gemiddeld opleidingsniveau van de ouders op een school. Sociale mix van verschillende milieus in een klas doet niets, maar het gemiddelde opleidingsniveau van de ouders in een klas doet er wel toe.

Verder blijkt dat er een negatief verband bestaat tussen etnische diversiteit en schoolprestaties, hoe meer divers de klas in termen van nationaliteiten, hoe minder goed kinderen het doen.

De *sociaal-economische schoolsamenstelling* is echter belangrijker voor de onderwijsprestaties dan de etnische schoolsamenstelling. Het heeft via 5 processen invloed op ongelijke onderwijsprestaties.

1. *curriculumniveau* waarop leerkrachten in een school met een bepaalde leerlingenpopulatie les kunnen geven.
2. niveau waarmee een leerling de *eigen prestaties beoordeelt*, gegeven het niveau van de medeleerlingen.
3. *hoeveelheid reële onderwijstijd voor leerkrachten en reële leertijd van leerlingen*, die verminderd wordt door het verlies van tijd die men moet besteden aan andere zaken dan lesgeven of herhaling van niet-begrepen stof.
4. totale hoeveelheid financiële, culturele en sociale *hulpbronnen* die de ouders van leerlingen uit de specifieke populaties bijeen kunnen brengen om het leerproces zo goed mogelijk te laten verlopen.
5. uiteenlopende gemiddelde *kwaliteit van leerkrachten* op scholen.

Conclusies:

Dronkers raadt sterk af te mengen op basis van etniciteit, er bestaat een negatief verband tussen etnische diversiteit en schoolprestaties.

De sociaal-economische samenstelling heeft wel invloed op de onderwijsprestaties. Als er wel gemengd moet worden dan op basis van sociaal economische status.

Dronkers beveelt echter niet aan om te mengen maar om te investeren in kwaliteit van onderwijs om onderwijsprestaties te verbeteren.

3. Onderzoeksresultaten Dr. Geert Driessen

Resultaten

Uit het onderzoek van Driessen bleek dat verschillen in onderwijsprestaties voor 80 à 90 procent op leerling-niveau verklaard kunnen worden, prestaties hangen dus grotendeels samen de

bekwaamheid en individuele kenmerken van het kind zelf. De overige 10 à 20 procent kunnen verklaard worden op klas/schoolniveau, zoals de kwaliteit van het onderwijs en de klassensamenstelling .

Etnische samenstelling van de klas heeft volgens zijn onderzoek geen invloed op de hoogte van het schooladvies.

Conclusies

Individuele kenmerken (milieu, etniciteit) zijn belangrijker dan klassensamenstelling

Voor het verbeteren van onderwijsprestaties heeft het weinig zin klassensamenstelling aan te passen. De aandacht moet zich richten op het verbeteren van de kwaliteit van onderwijs.

Leerkrachten passen hun didactiek niet aan hun leerlingenpopulatie aan, daar is volgens Driessen veel meer aandacht voor nodig.

4. Onderzoeksresultaten Drs. Lex Herweijer

Resultaten

Uit het SCP onderzoek blijkt dat in het basisonderwijs zwarte schooleffecten op taal- en rekenprestaties bescheiden zijn: 10 procent van de verschillen tussen scholen in taal en 4% van die in rekenen zijn hieraan toe te schrijven. Het gaat wel steeds beter, de zwarte schooleffecten zijn sinds eind jaren tachtig met de helft verminderd en bij rekenen met driekwart. De trend is dat de verschillen steeds kleiner worden door betere resultaten van zwarte scholen.

In het voortgezet onderwijs blijkt het gemiddelde opleidingsniveau van de ouders effect te hebben op de leesvaardigheid. Etnische diversiteit, diversiteit in het opleidingsniveau ouders en het percentage van leerlingen uit de verschillende herkomstgroepen hebben hier geen effect op.

Conclusies:

Samenstelling (percentage allochtone leerlingen) en diversiteit (verschillende etniciteiten) zijn verschillende begrippen, maar hangen in de praktijk echter sterk samen zodat er verwarring ontstaat over de implicaties van gevonden verbanden.

Zwarte scholen hebben echter ook de hoogste diversiteit, wat op zichzelf een argument is voor menging met witte scholen.

Vergelijking onderzoeksresultaten

- Uit de onderzoeken blijkt dat er geen zwarte school-effect meer bestaat. Als zwarte scholen slecht presteren hangt dat samen met de lage opleiding van de ouders. Dronkers toont wel effect van etnische diversiteit, namelijk een negatief effect. Zwarte scholen bestaan vaak uit kinderen van verschillende etniciteit wat nadelig is voor de prestaties van de kinderen.
- Unaniem zijn de onderzoekers over het feit dat individuele kenmerken grootste bepaler van onderwijsprestaties zijn, ongeveer 80% van de prestaties wordt bepaald door kenmerken/bekwaamheid van het kind zelf. De resterende 20% wordt door verschillende andere factoren bepaald die van het kind losstaan.

- Sociaal-economische status/opleiding van de ouders heeft een significante invloed op de prestaties van het kind.
- Investeren in kwaliteit van het onderwijs en leerkrachten vinden alle onderzoekers een goede en soms zelfs de belangrijkste aanpak voor betere schoolprestaties.
- Burgerschap en sociale integratie stimuleren is volgens onderwijsinspectie een plicht van de school. Mergen kan daar een positief effect op hebben.

Kwaliteit onderwijs

De onderzoekers zijn het erover eens dat kwaliteit van het onderwijs en van de leerkrachten een bepalende factor is voor de onderwijsprestaties. Ook het Jaarrapport 2009 van de Inspectie van het Onderwijs concludeert dat er statistische verbanden tussen segregatie, kwaliteit van onderwijs en onderwijsprestaties bestaan. In het basisonderwijs zijn scholen met veel achterstandsleerlingen (allochtoon of autochtoon) relatief vaak zwak of zeer zwak. Kwaliteitsverschillen van de scholen hangen samen met sociaaleconomische kenmerken van leerlingen. Zo blijkt dat juist de scholen waar leerlingen het sterkst op kwaliteit zijn aangewezen, vaak onvoldoende kwaliteit bieden. Ook het kabinet accepteert zwarte scholen en geeft aan dat het gaat om de kwaliteit van het onderwijs.

Mergen scholen versus kwaliteitsverbetering als prioriteit

Dronkers beweert dat klassensamenstelling maar een heel beperkt effect heeft op onderwijskansen; het belangrijkste middel om deze te verhogen is kwaliteitverbetering van het onderwijs.

Driessen: "Streven naar gemengde scholen is een illusie" De slechte prestaties van zwarte scholen veroorzaken ongemak over segregatie, maar zijn feitelijk vooral de som van de individuele capaciteiten. Het ontstaan van Hindoe-scholen bewijst dat zwarte scholen effectief kunnen zijn. Het belang van gemengd onderwijs is niet de invloed ervan op leerprestaties, maar de bijdrage die het levert aan de burgerschapsvorming van kinderen.

Herweijer: De prioriteit ligt bij het verbeteren van de kwaliteit; dit sluit echter niet uit dat scholen ook kunnen mengen. Ongemak ten aanzien van zwarte scholen kan niet worden afgedaan omdat onderzoek geen geïsoleerd effect van ethische samenstelling op leerprestaties kan vaststellen. Geïsoleerd van elkaar opgroeien nú is slecht voor de maatschappelijke cohesie later.

3. Conclusies voor Nijmegen

Over de keuze om überhaupt menging na te streven zijn de meningen verdeeld. Maar indien er voor gekozen wordt, is de keuze van mengen op basis van sociaaleconomische status de variant die gesteund lijkt te worden door veel wetenschappers. Uit de discussie tijdens de expertmeeting bleek dat mengen sociale vorming van de kinderen als belangrijke opbrengst heeft en vanuit het miniserie hebben scholen de opdracht actief burgerschap en sociale integratie van leerlingen te bevorderen. Burgerschap en sociale cohesie zijn ook terug te vinden in de kerndoelen voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Actief burgerschap verwijst naar de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve

bijdrage aan te leveren. Met sociale cohesie wordt de deelname van burgers (ongeacht hun etnische of culturele achtergrond) aan de samenleving bedoeld (onderwijsinspectie.nl).

Over andere opbrengsten van mengen zoals ten aanzien van onderwijsprestaties zijn de meningen verdeeld. Er zijn veel factoren die onderwijsprestaties beïnvloeden en iedereen is het ermee eens dat onderwijsprestaties voor ongeveer 80% samenhangen met de individuele kenmerken het kind.

De overige 20% hangt samen met verschillende andere factoren waaronder de klassensamenstelling. Hoeveel invloed de klassensamenstelling precies heeft is onduidelijk.

Er zijn wel veel processen die beïnvloed worden door de sociaaleconomische samenstelling van de klas die invloed kunnen hebben op de onderwijsprestaties zoals bijv. Dronkers stelt. Mengen zou wel een voordeel opleveren, een verbetering van de onderwijsprestaties, door verschillende processen die beïnvloedt worden door de samenstelling van de klas. Onduidelijk blijven wel de baten ten opzichte van de kosten.

Waar iedereen wel eensgezind over is, is het nut van het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs, waar dat nodig is. Kwaliteit van het onderwijs zal onbeduidend leiden tot betere onderwijsprestaties indien verbeteringen mogelijk zijn.

Op de vraag of de focus moet liggen op kwaliteitsverbetering, of op mengen wat naast eventueel betere schoolprestaties ook een gewenst maatschappelijk effect oplevert, of op beide, worden heel uiteenlopende antwoorden gegeven.

Literatuurlijst

Berry, J.W. (1980) Social and cultural change. In H.C. Triandis & R. Brislin (Eds.), *Handbook of cross-cultural psychology: Social psychology* (p. 211-279). Boston, Allyn and Bacon.

Burns, R.B., & DeWayne, A.M. (2002). Class composition and student achievement in elementary schools. *American Educational Research Journal*, 39, 1, 207-233.

Ceelen, L. (2010) *Streven naar gemengde scholen in het basisonderwijs*. Nijmegen, Radboud Universiteit.

Coleman, J.S. et al. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington D.C.: U.S. Government Printing Office

Dar, Y., & Resh, N. (1986). Classroom intellectual composition and academic achievement. *American Educational Research Journal*, 23, 357-374.

Driessen, G. & Dekkers, H. (1997). Educational Opportunities in the Netherlands: Policy, Students' Performance and Issues. *International Review of Education*, 43, 4, 299-315.

Dijkstra, A. B. (2011) via www.forum.nl

Forum (2010) *Effecten van etnische diversiteit in scholen op onderwijsprestaties Expertmeeting over definities en wetenschappelijke benaderingen van onderwijssegregatie*. Via www.Forum.nl

Gijsberts, M. (2006). De afnemende invloed van etnische concentratie op schoolprestaties in het basisonderwijs, 1988-2002. *Sociologie*, 2, 157-177.

Hustinx, P. & Meijnen, W. (2001). Allochtone leerlingen in het voorgezet onderwijs: De rol van enkele gezinsfactoren nader geanalyseerd. In Meijnen, W., Rupp J.C.C. & Veld, T. (Eds.). *Succesvolle allochtone leerlingen*. Leuven, Apeldoorn: Garant.

Jungbluth, P. (2010) *De opbrengst van basisscholen in Zuid-Limburg 2009*. Maastricht, Universiteit van Maastricht.

Kahlenberg, R. D. (2002). *Economic School Integration: An Update*. Washington DC: The Century Foundation.

Leiter, J. (1983). Classroom composition and achievement gains. *Sociology of Education*, 56, 126-132.

Luyten, H., & van der Hoeven-van Doornum, A. (1995). Classroom composition and individual achievement effects of classroom composition and teacher goals in Dutch elementary education. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 20, 42-62.

Mahard, R.E., & Crain, R.E. (1983). Research on Minority Achievement in Desegregated Schools.

Onderwijsinspectie; *Burgerschap en intergratie*. Via

<http://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/Onderwijsinhoud/Burgerschap+en+sociale+integratie> Bezocht op 31-03-2011

Opdenakker, M.C. & van Damme, J. (2001). Relationship between school composition and characteristics of school process and their effect on mathematics achievement. *British Educational Research Journal*, 27, 4, 407-432.

Paulle, B. (2006). *Voorbij de oude debatten: een voorstel voor 'economische' desegregatie van het onderwijs*. www.bowenpaulle.nl

U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics (2002). *The Condition of Education 2002*. NCES 2002-025, Washington DC: U.S. Government Printing Office.

Veldboer, L., Duyvendak, J. & Boom, C. (2007) *De mixfactor: integratie of segregatie in Nederland*. Den Haag, Boom onderwijs.

3 Evaluatie Schoolwijzer/Centrale Aanmelding

3.1 Inleiding

Doelen en effecten Centrale Aanmelding

Met Centrale Aanmelding worden verschillende doelen beoogd en effecten verwacht:

- de toewijzing is eerlijk en transparant
 - alle ouders melden zich op hetzelfde moment aan, goed ingelichte ouders die hun kind kort na de geboorte aanmelden hebben geen voorsprong meer op ouders die dit niet doen
 - er kan geen “sturing aan de poort” op basisscholen zijn
 - de voorrangsregels zorgen voor een objectieve, controleerbare verdeling van beschikbare plekken als er een belangstellingsoverschot is
 - ouders hebben een mogelijkheid heroverweging aan te vragen
- er gaan meer kinderen in de eigen buurt naar school en scholen vormen een betere afspiegeling van hun omgeving
 - door bredere voorlichting kiezen ouders eerder voor een buurtschool
 - de voorrangsregels zorgen ervoor dat bij een belangstellingsoverschot buurtkinderen eerder aan bod komen
 - door de instelling van plafonds wordt de ruimte voor scholen om (veel) kinderen van buiten hun buurt op te vangen kleiner
- uiteindelijk leidt een betere menging tot betere schoolprestaties en onderwijs-perspectieven
- het systeem is efficiënt, voorkomt dat er voor een school nieuwbouw moet worden gepleegd terwijl er nog ruimte vrij is op andere, ook goede scholen, betekent minder werk voor scholen, voorkomt dubbele inschrijvingen en geeft eerder zicht op toekomstig leerlingaantallen en functioneert goed voor de ouders.

Leeswijzer hoofdstuk evaluatie Schoolwijzer

In dit hoofdstuk beschrijven we in paragraaf 3.2. hoe Schoolwijzer gerealiseerd is en wat de werkwijze van het systeem is.

In de paragrafen daarna bekijken we in hoeverre de doelen in het eerste jaar van het functioneren van Schoolwijzer gerealiseerd zijn:

- is de toewijzing eerlijk en transparant? (par. 3.3). Daarbij kijken we zowel naar objectieve criteria (waren alle leerlingen tijdig aangemeld, heeft iedereen zich aan de spelregels gehouden) als naar de (subjectieve) ervaringen van de verschillende betrokken partijen.
- leidt het systeem ertoe dat meer kinderen dicht bij huis naar school gaan en dat scholen beter gemengd/afspiegeling zijn? (par. 3.4)
- leidt het systeem tot betere onderwijsprestaties? (par..3.5)
- heeft het systeem praktisch gezien goed gefunctioneerd? (par. 3.6)

3.2 Realisatie Schoolwijzer

Ontwikkeling Schoolwijzer

In 2008 is door een stuurgroep bestaande uit gemeente en schoolbesturen een Programma van Eisen opgesteld volgens welk de Centrale Aanmelding georganiseerd moest worden. Het was voor het eerst in Nederland dat zo'n systeem werd opgezet.

De gemeente Nijmegen heeft de opzet vertaald in een concreet systeem, Schoolwijzer Nijmegen. Daarvoor zijn o.a. de volgende stappen gezet:

- er is een digitaal aanmeldingsstelsel, met aanmeldformulier voor de ouders, ontworpen
- er is een digitaal loket Schoolwijzer gemaakt, waar ouders informatie over de aanmeldingsprocedure, maar ook over scholen kunnen vinden
- er is een instrument gemaakt waarmee per kind/adres bepaald wordt wat de drie dichtstbijzijnde scholen zijn
- er is een digitaal matchingsmodel ontworpen en in uitvoering genomen, waarin de aangemelde kinderen volgens de door de stuurgroep bepaalde voorrangregels gematcht worden
- er is een fysiek Loket Schoolwijzer geopend, dat gevestigd is bij het schoolbestuur van de St. Josephscholen en 15,5 uur per week geopend is
- er is een Commissie Heroverweging ingesteld met onafhankelijke gerespecteerde juristen, o.a. gespecialiseerd in onderwijsrecht.

Aan bijna alle eisen van het Programma van Eisen is voldaan, zie bijlage 5.

Werkwijze Schoolwijzer: aanmelden, plaatsen, inschrijven

Als een kind 2 jaar en 9 maanden is krijgen ouders een oproep hun kind *aan te melden* bij Schoolwijzer. Aanmelden gaat in principe digitaal. Voor ouders die persoonlijk willen aanmelden heeft Schoolwijzer een Loket in het centrum.

Bij aanmelding geven ouders minimaal 3 en maximaal 6 voorkeurscholen op. De drie scholen die hemelsbreed het dichtst bij hun woonadres liggen zijn voor hen "buurtscholen".

In maart voorafgaand aan het schooljaar worden alle aanmeldingen *gematcht*. Voor dat moment is, door de schoolbesturen, per school vastgesteld wat het "plafond", het aantal leerlingen dat dat jaar toegelaten wordt, is.

Voor scholen waar het aantal aanmeldingen lager is dan het plafond krijgen alle belangstellenden een plaatsingsbewijs, waarmee zij zich kunnen inschrijven op de school van hun eerste voorkeur.

Zijn er voor een school meer aanmeldingen dan plaatsen, dan worden de plaatsen onder de belangstellenden verdeeld volgens de volgende voorrangregels:

- eerst kinderen die al een broer of zusje op school hebben
- dan de kinderen voor wie de school een buurtschool is
- vervolgens de kinderen die bijdragen aan een evenwichtige samenstelling van de leerlinggroep (dus op scholen met weinig leerlingen met een lage startkans voorrang voor kinderen met een lage startkans en omgekeerd)
- daarna overige kinderen uit Nijmegen
- tenslotte kinderen van buiten Nijmegen

Als het plafond ergens halverwege een groep bereikt is, wordt er onder de kinderen in die groep geloot.

Krijgt een kind geen plaatsingsadvies voor de school van zijn eerste voorkeur dan kunnen ouders een verzoek indienen bij de Commissie Heroverweging om de plaatsing te heroverwegen als zij

vinden dat de spelregels niet goed zijn toegepast of als ze een beroep willen doen op de hardheidsclausule (dwz er is een schrijnende situatie).

Behalve de grote plaatsingsronde van maart worden er later in het jaar ook nog plaatsingsrondes gehouden, om kinderen te plaatsen die b.v. verhuisd zijn, van voorkeur veranderd of vergeten zich aan te melden.

Met het plaatsingsadvies kunnen ouders hun kind *inschrijven* bij de basisschool. Scholen zijn niet verplicht een kind met plaatsingsadvies aante nemen. Afwijzing kan met reden dat geen goed onderwijs geboden kan worden, b.v. omdat een leerling zorgleerling en de school geen voldoende budget heeft om de zorg te bieden. Met de inschrijving is de procedure afgerond.

Een beschrijving van het werkproces van de centrale aanmelding, met daarin de werkzaamheden van scholen, schoolbesturen en Schoolwijzer is opgenomen in bijlage 4.

Start Schoolwijzer

Voor het schooljaar 2009-2010 is het systeem technisch voor het eerst gebruikt, maar werden alle bij de scholen bekende inschrijvingen nog gehonoreerd. In dit overgangsjaar waren de nieuwe spelregels nog niet van kracht.

Voor het schooljaar 2010-2011 is voor het eerst via de spel- en voorrangregels geplaatst. De plafonds zijn dit jaar "beleidsvrij" vastgesteld. Ze komen over het algemeen overeen met de fysieke ruimte die een school heeft, het verlagen van plafonds vanwege het anti-segregatiebeleid is nog niet aan de orde geweest.

Een vroeg evaluatiemoment

In het Collegeaccord is opgenomen Schoolwijzer en het anti-segregatiebeleid in 2011 te evalueren. Dit is (te) vroeg in het bestaan van Schoolwijzer om alle evaluatievragen afdoende te kunnen beantwoorden:

- Door het gebruik van beleidsvrije plafonds hebben de spelregels nog maar weinig effect gehad op plaatsing van leerlingen.
- De deelnemers moeten nog wennen aan de werkwijze, kinderziektes kunnen voor praktische problemen zorgen
- Effecten op leerprestaties kunnen na één jaar nog niet verwacht worden.

In dit hoofdstuk beschrijven we welke antwoorden op dit moment al gegeven kunnen worden en welke verwachtingen voor de toekomst uit de huidige situatie kunnen worden afgeleid.

3.3 Is de toewijzing eerlijk en transparant?

Gelijktijdig inschrijven

- Zo'n 80% van de nieuwe leerlingen van groep 1 in het schooljaar 2010/2011 is in de eerste plaatsingsronde in maart aangemeld en geplaatst, 20% in latere plaatsingsrondes. Het is dus niet gelukt (bijna) alle kinderen via deze eerste plaatsingsronde te plaatsen.
- Voor een deel is dat onvermijdelijk: een kleine helft van de plaatsingen uit latere rondes is het gevolg van bv. veranderingen in voorkeur van ouders of een verhuizing binnen of naar Nijmegen.
- Voor ruim de helft van de plaatsingen uit latere rondes zijn er wel vermijdbare redenen: de meeste gegeven reden voor het niet-tijdig meedoen aan de plaatsingsronde ligt in fouten en vergissingen die bij de aanmelding zijn gemaakt. Vooral het op te geven schooljaar geeft mogelijkheid tot vergissingen. Vooral ouders van kinderen die kort voor

de zomervakantie jarig zijn hebben moeite het schooljaar te bepalen. Daarnaast is er nog een groepje ouders dat de eerste aanmelding vergeten is.

- De scholen geven aan dat in vergelijking tot de situatie voor Schoolwijzer minder leerlingen op het laatste moment aangemeld worden. In het verleden kwam het op sommige scholen vaker voor dat ouders zich op de 4^e verjaardag van hun kind meldden. Nu is dat veel minder het geval. Door de oproep en de publiciteit rond Schoolwijzer melden ook deze, vaak laagopgeleide, ouders zich eerder aan.

Al gedane toezeggingen

- Van 45 leerlingen, 3% van de nieuwe leerlingen van groep 1, was bekend dat zij al een schriftelijke toezegging tot inschrijving van de basisschool hadden. Op grond hiervan hadden de ouders een juridisch recht op plaatsing/inschrijving. Zij kregen al voor de eerste plaatsingsronde een plaatsingsadvies (procedurele onzorgvuldigheid).
- De commissie Heroverweging heeft na de 1^e en 2^e plaatsingsronde bezwaren van ouders tegen plaatsing behandeld. Negen bezwaren werden toegewezen vanwege persoonlijke, schrijnende omstandigheden. Daarnaast was er ook een aantal ouders dat oude “inschrijfformulieren” van basisscholen had. Het (onbewuste?) gebruik van de term “inschrijving” door de basisschool in plaats van “aanmelding” maakte dat de commissie, die een juridisch uitgangspunt heeft, alsnog plaatsingsadviezen voor de eerste voorkeurschool afgaf. De commissie zelf gaf 4 keer zo’n advies af.
Bij de latere plaatsingsrondes is de Commissie, vanwege het beperkte aantal plaatsingen en verzoeken tot heroverweging, niet meer samengekomen. Wel is door het secretariaat van de Commissie nog ongeveer 10 keer zo’n nieuw advies op basis van procedurele onzorgvuldigheid afgegeven, naar analogie van eerdere beslissingen van de Commissie.
- Bij elkaar betekent dit dat rond de 60 kinderen, 4% van het totaal, buiten de voorrangsregels van Schoolwijzer om, geplaatst zijn. Naar verwachting zal dit aantal in het nieuwe schooljaar lager uitkomen. Er zullen immers minder ouders zijn die hun kind al voor het bestaan van Schoolwijzer hebben kunnen aanmelden.

Heeft iedereen zich aan spelregels en afspraken gehouden

Een aantal basisscholen heeft zich, bewust of onbewust, niet aan de afspraken gehouden die in het kader van Schoolwijzer gemaakt zijn. Zoals al gemeld zijn er soms nog oude aanmeldingsformulieren die betiteld waren als “inschrijfformulieren” in gebruik. Ook komt het voor dat op een school gezegd wordt dat plaats is, terwijl er volgens de opgave aan Schoolwijzer, die een plaatsingsadvies moet afgeven, geen ruimte meer zit tussen plafond en ingeschreven aantal leerlingen.

Het aantal al gedane toezeggingen zal afnemen omdat schooldirecteuren nu beter op de hoogte zijn van de spelregels rond aanmelding en toezeggingen.

Draagvlak als verklaring

Schoolbesturen, schoolleiders en gemeente zijn het erover eens dat het anti-segregatiebeleid en de optuiging van de Centrale Aanmelding top-down zijn vormgegeven. In eerste instantie waren het schoolbesturen en gemeenten die aan het project werkten, later is een groep directeuren betrokken. Daarna is het beleid bij alle scholen geïntroduceerd. De schoolbesturen geven aan dat het ook moeilijk was alle scholen vanaf het begin te betrekken omdat er maar een beperkt aantal scholen was dat direct met de nadelen van de oude situatie werd geconfronteerd.

Uit de interviews op de scholen blijkt dat sommige directeuren de introductie van het beleid (in eerste instantie) als dwang hebben ervaren. Ze gingen uiteindelijk mee in het beleid omdat ze

overtuigd werden door de schoolbesturen van de maatschappelijke en economische voordelen van het beleid of “omdat iedereen het deed”.

De schoolbesturen geven aan dat zij ervoor gekozen hebben om niet direct (alle) schooldirecteuren te betrekken bij het opzetten van het beleid omdat maar een deel van de scholen te maken had met de nadelige effecten van de oude situatie. Pas later kwam de focus op het creëren van draagvlak te liggen.

Zeker in het begin, maar in beperkte mate nog steeds, zijn/waren er bij enkele schoolleiders draagvlakproblemen: zij zijn/waren het om praktische, principiële, financiële of politieke redenen niet eens met het beleid.

Schoolbesturen en scholen noemen gebrek aan draagvlak of gebrek aan persoonlijk belang bij het beleid als reden voor het feit dat scholen zich soms niet houden aan de spelregels/loyaal meewerken aan de centrale aanmelding.

Hoeveel kinderen komen niet op de school van 1^e voorkeur

In het schooljaar 2010/2011 zijn er (tot en met zevende plaatsingsronde), 101 (nog actuele) plaatsingsadviezen voor groep 1 afgegeven die niet overeenkwamen met de 1^e voorkeur. Dit is 6% van alle plaatsingsadviezen voor groep 1. Ongeveer een derde tot de helft van de ouders die geen plaatsingsadvies krijgt voor de eerste voorkeurschool gaat naar de commissie Heroverweging.

Op basis van ingediende bezwaren heeft de commissie Heroverweging uiteindelijk nog voor 23 kinderen een aangepast advies afgegeven.

Bij elkaar houdt dit in dat 75-80 kinderen, 5% van alle aanmeldingen, een advies hebben gekregen en gehouden voor een school die niet de eerste voorkeur is.

	totaal	1e vk voor buurtschool		1e vk voor br/zusschool		ronde		
		ja	nee	ja	nee	1e	2e	3e en later
nog te plaatsen	15	11	4	4	11			
naar 1e voorkeur	1490	1136	354	693	797	1174	149	125
elders	101	31	70	16	85	39	24	35
% niet op vk geplaatst	6,3%	2,7%	16,5%	2,3%	9,6%	3,2%	13,9%	21,9%

Figuur 2 Plaatsingsadviezen naar 1e en verdere voorkeur, 2010/2011, groep 1

De kans om een advies te krijgen dat overeenkomt met je eerste voorkeur is het grootst voor kinderen die aangemeld zijn voor een school waar al een broer of zusje zit (98%) of voor een buurtschool (97%). Bij de kinderen die voorkeur hadden voor de buurt- of broer/zusschool maar toch geen plaatsingsadvies voor deze school kregen gaat het vooral om kinderen die om enige reden de plaatsingsronde van maart hebben gemist. Naarmate je aan een latere ronde meedoet, wordt de kans op plaatsing op de school van eerste voorkeur steeds kleiner: in de 1^e ronde kreeg 97% een plaatsingsadvies voor de school van 1^e voorkeur, in de 3^e ronde en later minder dan 80%.

De 39 kinderen die in de eerste plaatsingronde geen advies voor hun eerste voorkeur kregen horen tot een groep van meer dan 200 belangstellenden voor 5 scholen. Niet al deze belangstellenden konden geplaatst worden. Hier heeft Schoolwijzer volgens de vooraf vastgestelde regels de ongeveer 170 leerlingen aangewezen/ingeloot waar wel ruimte voor was.

Leidde het systeem ertoe dat ouders zich beknot voelden in de "vrijheid van schoolkeuze"

Ruim de helft van de ouders geeft in de ouderenquête aan Schoolwijzer ervaren te hebben als een (beperkte) inbreuk op hun keuzevrijheid, 20% van alle ouders vond het een sterke inbreuk. De belangrijkste redenen die ze daarvoor geven zijn de volgende:

- Meest genoemde bezwaar (23% van alle ouders) is dat je verplicht bent drie scholen te noemen, ook als je maar 1 of 2 voorkeuren hebt.
- Een deel van de ouders (17%) vindt het feit dat de buurtscholen al automatisch zijn ingevuld (al mogen die ook verwijderd worden) een ongewenste sturing.
- Schoolwijzer wordt door een deel van de ouders (rond 10%) getypeerd als betutteling en ambtelijke bemoeienis.

Ongerustheid bij ouders

Ouders die hun kind opgeven voor populaire scholen, waar sprake is van overinschrijving, melden soms zelf, en ook via de GMR, ongerust te zijn over de plaatsing van hun kind. Op deze scholen konden ouders in de oude situatie hun kansen vergroten door zich vroeg in te schrijven of snel zien dat zijn weinig kans maakten (als de wachtlijst al overvol was). Nu moeten ze wachten tot de plaatsingsadviezen bekend zijn.

Bij een heel beperkt aantal ouders leidt Schoolwijzer onterecht tot ongerustheid. Ondanks veel voorlichting en informatie zijn ze bang "verplicht" naar een buurtschool te moeten of vrezen niet terecht te kunnen op de school waar al een broer of zusje zitten. Deze situaties kunnen zich binnen Schoolwijzer in principe niet voordoen.

Voldoen de voorrangs- en spelregels?

- In de ouderenquête is aan ouders gevraagd hoe zij tegenover "plafonds" staan. Vinden zij dat, om verschillende redenen, een maximum aan het aantal leerlingen van een school gesteld mag worden.

In overgrote meerderheid zijn ouders het eens met het hanteren van plafonds om de grootte van de klassen onder een bepaald maximum te houden (90%). Het draagvlak voor een plafond om de schoolgrootte in de hand te houden is iets kleiner, maar nog steeds meer dan 75%. Met plafonds om leegstand elders in de omgeving te voorkomen, om afspiegeling te bewerkstelligen of om uitstroom uit de buurt te voorkomen is rond de helft van de ouders het eens.

14% van de ouders is in alle gevallen tegen een plafond en vindt dat scholen alle leerlingen die zich aanmelden moeten aannemen.

- Bij meer aanmeldingen dan plaatsen plaatst Schoolwijzer eerst broers en zusjes van huidige leerlingen, vervolgens kinderen uit de wijk, vervolgens kinderen die bijdragen aan een evenwichtige opbouw van de leerlinggroep, vervolgens overige Nijmeegse leerlingen en tenslotte leerlingen van buiten. Als het plafond binnen een bepaalde groep bereikt is wordt geloot.

Met de eerste twee principes zijn ouders het in overgrote meerderheid eens. Voor de derde prioriteit zijn er ongeveer evenveel ouders die vinden dat evenwichtige samenstelling een goed criterium is als ouders die dan liever plaatsing op volgorde van aanmelding zouden zien.

De scholen vinden de voorrangsregels ook redelijk en rechtvaardig.

- Door ouders, maar ook door scholen, schoolbesturen en GMR's worden bij de precieze invulling van de voorrangsregels opmerkingen gemaakt:

- het onderwijsconcept (bv. jenaplan) speelt nu geen rol in de plaatsing van leerlingen. Door scholen met een bijzonder concept en door ouders die hier belang aan hechten wordt dat betreurd.
- hoewel bijna iedereen in principe voorstander is van voorrang voor kinderen uit de buurt is er wel verschil van mening over de manier waarop “buurt” ingevuld moet worden. Nu is het zo dat ieder kind drie “buurtscholen” heeft waarvoor het als buurtkind geplaatst kan worden. Die drie scholen zijn de drie scholen die hemelsbreed het dichtst bij de woning van het kind zijn.
Een bezwaar dat tegen deze uitwerking wordt ingebracht is dat er onder de drie dichtstbijzijnde scholen soms scholen van bijzondere signatuur zijn (islamitisch, vrije school) zijn waardoor ze geen reële optie zouden zijn. Ook worden er wel voorbeelden aangehaald van scholen die niet een van de drie dichtstbijzijnde zijn maar “toch werkelijk een buurtschool”. Ook de behandeling van de twee vestigingen van Aquamarijn als twee aparte scholen stuit op weerstand. Dit is inmiddels veranderd, nu telt Aquamarijn als één school.
Daarnaast zijn er ook ouders die vinden dat er tussen kandidaten voor buurtscholen niet geloot moet worden maar gekeken naar absolute afstand. Zo zou een kind uit Bottendaal voorrang moeten hebben bij de Driemaster op een kind uit Wolfskuil, voor wie de Driemaster ook een van de drie dichtstbijzijnde scholen is, maar die toch op een grotere afstand woont.
Tenslotte is een veel genoemd bezwaar dat bij bepaling van buurtscholen niet gekeken wordt naar verkeerssituatie.
- Kinderen van buiten de gemeente worden als laatste groep geplaatst. Op de meeste scholen is dat geen probleem omdat daar het plafond niet bereikt wordt en alle kinderen dus geplaatst kunnen worden. Op Klein Heyendaal, waar meer belangstellenden dan plaatsen zijn, betekent dit dat leerlingen uit de Heilig Land Stichting niet geplaatst kunnen worden. Voor de kinderen uit de Heilig Land Stichting zijn Klein Heyendaal, de Muze en Brakkenstein de meest nabije basisscholen. Zij zouden daar dan ook graag de status van buurtkind bij hebben.
- Kinderen die niet op de eerste voorkeurschool zijn geplaatst en die pas later in het schooljaar voor het eerst naar school gaan kunnen aan meer plaatsingsrondes meedoen. Hoewel de kans op plaatsing op je eerste voorkeurschool niet groot is kan het in individuele gevallen wel gebeuren dat er op zo’n school (bv. door verhuizing) toch nog een plaats vrijkomt waarvan zij kunnen profiteren. Sommige ouders/scholen stellen voor een lijstje “afvallers” te bewaren en eventueel nog vrijkomende plaatsen op volgorde van positie op die reservelijst aan te bieden.
- vanuit de GMR’s wordt erop gewezen dat de eenduidige en objectieve voorrangsregels tegelijkertijd inhouden dat er geen ruimte is voor flexibiliteit en eigen inbreng van scholen en ouders. Scholen kunnen geen “reserveplaats” vrijhouden, schrijvende gevallen van niet-plaatsing kunnen niet door de directeur opgelost worden, ouders hebben geen mogelijkheid om de kans op plaatsing te beïnvloeden (zoals dat voorheen wel mogelijk was door vroege inschrijving).
- In de interviews met degenen die betrokken waren bij de tot standkoming van schoolwijzer komt naar voren dat veel van de varianten/alternatieven ook toen besproken zijn. Zij benoemen de redenen waarom voor de huidige spelregels is gekozen:
 - Er is bewust voor gekozen bij voorrang te werken met “buurtscholen” en niet ook nog eens te kijken welk kind dichterbij een buurtschool woont. Zo heeft

- ieder kind bij drie scholen een verhoogde plaatsingskans en is het niet zo dat een kind dat het dichtst bij een school woont de meeste kans heeft.
- o Verkeerssituatie is een moeilijk objectief in te brengen criterium. Bovendien bleek uit het keuzegedrag van ouders in de tijd voor Schoolwijzer dat veel van hen ook scholen kozen die aan de andere kant van grote wegen lagen.
 - o Het werken met “reservelijsten” voor mogelijk vrijkomende plaatsen op populaire scholen gaat tegen het uitgangsidee van het systeem in. De bedoeling was immers juist om niet meer met wachtlijsten te werken. Daarnaast was de overweging dat het niet nodig was. Zolang kinderen nog niet op school zitten kunnen ze nog aan latere plaatsingsrondes meedoen.
 - o Als plaatsing via de voorrangsregels leidt tot een schrijnende situatie hebben ouders altijd de mogelijkheid via de Commissie Heroverweging hun situatie te laten beoordelen.
 - o De precieze uitwerking van regels (welke vestiging telt als een aparte school, hebben kinderen van buiten Nijmegen evenveel rechten als Nijmeegse kinderen) kan aangepast worden. Besluiten hierover worden in de stuurgroep genomen.

Commissie Heroverweging

De Commissie Heroverweging is ingesteld om ouders een mogelijkheid tot beroep te geven. Dit kan wanneer zij denken dat de spelregels niet goed zijn toegepast of wanneer zij vinden dat de toepassing van de spelregels tot een schrijnende situatie heeft geleid.

Bij ouders en scholen is de beoordeling van de Commissie uiteenlopend. Naast positieve ervaringen worden ook kritiepunten genoemd.

Sommige ouders/scholen zeggen de commissie als intimiderend ervaren te hebben.

Bovendien zijn er ook ouders/scholen die aangeven dat de uitspraken van de commissie niet altijd overeenkomen met hun rechtsgevoel. Vooral adviezen op grond van “procedurele onzorgvuldigheid” komen bij sommige scholen en ouders als onrechtvaardig over. Zij geven aan dat deze adviezen wel kloppen naar de letter van de wet, maar dat naar hun gevoel plaatsen gaan naar kinderen van ouders die het hardst protesteren en niet naar de kinderen die daar inhoudelijk gezien of volgens de voorrangsregels het meeste recht op hebben.

Schoolbesturen en gemeenten hebben veel waardering voor het werk van de Commissie die naar hun mening nauwgezet en gedegen zitting heeft gehouden.

In geen enkel geval heeft de gang naar de commissie ook geleid tot een gang naar de rechter.

Vergelijking met de oude situatie: eerlijk en transparant?

Voor invoering van Schoolwijzer handelde elke school autonoom bij aanmeldingen en plaatsen van leerlingen. Bij meer aanmeldingen dan plaatsen gingen de plaatsen vaak naar kinderen die het eerste aangemeld waren en/of maakte de directeur een eigen selectie uit de kandidaten.

Als een leerling toen niet geplaatst werd was er geen mogelijkheid tot beroep.

Nu gaat selectie via uniforme en controleerbare regels en hebben leerlingen, als zij voor de eerste plaatsingsronde zijn aangemeld, gelijke kansen op een populaire school terecht te komen.

Schoolbesturen en gemeente geven aan dat zij dit belangrijke verbeteringen vinden. Ook de beroepsmogelijkheid bij de Commissie Heroverweging beoordelen zij als een aanwinst.

De Commissie Heroverweging noemt als belangrijk pluspunt van Schoolwijzer dat het systeem tegemoet komt aan het juridisch beginsel van gelijke kansen.

Sommige scholen en de GMR Joseph betogen dat ook de oude werkwijze voordelen had: toen kon "eerlijkheid" worden aangepast aan de identiteit van een school. Een buurtschool kan vooral buurtkinderen toelaten, een school met een sterke signatuur de eerste aanmelders, vanuit het idee dat die zich het meest betrokken voelen bij het karakter van de school.

Door een schooldirecteur wordt opgemerkt dat wanneer in eerdere jaren ouders een afwijzing kregen, omdat de school vol was, dat tot teleurstelling maar niet tot woede leidde. Nu de afwijzing komt van Schoolwijzer is dat wel zo. De huidige werkwijze (ervaren als onpersoonlijk, afwijzing via brief, met het imago/beeld, ook in publiciteit, van "van hogerhand opgelegd") roept weerstand op.

De schoolbesturen geven echter aan dat zij in het verleden ook regelmatig ouders langs kregen die boos waren over het feit dat hun kind niet was toegelaten.

Vergelijking met de oude situatie: meer of minder naar 1^e voorkeur

Ook voor Schoolwijzer werden er kinderen afgewezen bij basisscholen. Dat gebeurde vooral bij de scholen die ook nu met over-aanmelding te maken hebben (o.a. Klein Heyendaal, Nicolaasschool, Hazesprong, Lanteerne). Sommige directeuren geven aan dat het aantal aanmeldingen toen wel bijna het dubbele van het aantal plaatsen kon bedragen. Harde cijfers over het aantal niet op de 1^e voorkeur geplaatste leerlingen kunnen hier echter niet uit worden afgeleid. De ouders wisten toen ook dat de kans bestond dat hun kind geen plaats zou krijgen op een populaire school en schreven het vaak bij meerdere scholen in.

Zijn alle ouders in staat aan de werkwijze van Schoolwijzer mee te doen?

De gangbare werkwijze voor aanmelding bij Schoolwijzer is via internet, met behulp van DIGID en BSNR van het aan te melden kind.

Niet voor alle ouders is deze procedure makkelijk uit te voeren. Opgeven via het Loket is dan het alternatief. Dit zou vooral voor ouders met een laag opleidingsniveau kunnen gelden. Van de 166 ouders uit het schooljaar 2010/2011 met een lage opleiding is er inderdaad een veel groter deel (35%) dat zich bij het loket meldt dan onder de ouders zonder lage opleiding (7%). Toch schrijft ook onder de laagopgeleide ouders een ruime meerderheid zich digitaal in.

Scholen ervaren dat het voor een deel van de ouders lastig is een digitale inschrijving uit te voeren. Struikelblokken zijn het niet hebben van internet en het niet hebben/kunnen aanvragen van een DIGID. Scholen kunnen zelf officieel niet helpen bij aanmelding, maar moeten verwijzen naar het Loket in het stadscentrum. Het gevoel bestaat soms dat daarbij mensen tussen wal en schip vallen. Enkele scholen geven aan dat soms (laagopgeleide, niet computervaardige) ouders bij hen komen om zich aan te melden.

Conclusie

In het streven naar transparantie en eerlijke verdeling van kansen is de Centrale Aanmelding redelijk geslaagd:

- als er meer belangstelling dan plaatsen zijn worden de plaatsen via objectieve criteria verdeeld
- de uitgangspunten van het systeem (voorrangsregels en plafonds) worden breed gedragen
- er is een mogelijkheid een verzoek tot heroverweging in te dienen bij de Commissie Heroverweging.

Toch zijn er ook tekortkomingen en aandachtspunten:

- ongeveer de helft van de ouders voelt Centrale Aanmelding als beknopting van hun keuzevrijheid. Vooral door het (in veel gevallen uiteindelijk overbodig) moeten noemen van 2^e en 3^e voorkeuren, deels (ongeveer 10% van de ouders) doordat Schoolwijzer niet als van de scholen en schoolbesturen ervaren wordt, maar als overheidsbemoediging.
- de precieze invulling van de voorrangprincipes kan op verschillende manieren. Soms geven ouders of scholen een afwijkende invulling aan de principes (vooral mbt het bepalen van buurtscholen). Zijn deze alternatieven te verkiezen boven de huidige invullingen? En zo nee, waarom niet?
- nog niet alle ouders melden zich tijdig aan. Een score van 100% is niet mogelijk. Nu is 80% van de kinderen in de eerste ronde geplaatst, dit cijfer zou maximaal met zo'n 10% omhoog kunnen, zodat in totaal 90% van de nieuwe leerlingen uit groep 1 in de eerste plaatsingsronde geplaatst wordt.

3.4 Leidt het systeem ertoe dat meer kinderen dicht bij huis naar school gaan en dat scholen beter gemengd/afspiegeling zijn?

Het schooljaar 2010/2011 was het eerste jaar dat Schoolwijzer volgens de voorrangsregels functioneerde. De plafonds zijn "beleidsvrij", niet al te strak, vastgesteld. Zo konden ouders en scholen aan het systeem wennen.

De verdeling van leerlingen over scholen is meer te beïnvloeden door Schoolwijzer naarmate meer scholen een plafond hebben dat lager is dan het aantal belangstellenden. In 2010/2011 was er voor 6 scholen sprake van overinschrijving (in de eerste plaatsingsronde bij 5 scholen) en dus van toepassing van de voorrangsregels en herverdeling van leerlingen. Voor de andere basisscholen in Nijmegen zijn alle belangstellenden geplaatst.

Dit betekent dat het mogelijk effect (meer kinderen in de buurt naar school, meer menging) in dit schooljaar nog niet groot kan zijn.

In deze paragraaf kijken we daarom niet alleen naar de daadwerkelijke resultaten van de plaatsing uit het schooljaar 2010/2011, maar simuleren we ook wat het mogelijk gevolg zou zijn van het hanteren van lagere plafonds.

Gaat de nieuwe instroom van groep 1 dichter bij huis naar school dan de rest van de basisscholieren?

Sinds een aantal jaar meten we hoeveel leerlingen in Nijmegen een school dicht bij huis voorbijlopen om een relevant verder weg gelegen school te bezoeken. Dit percentage ligt in die jaren stabiel op 30%.

	alle II 09/10	groep 1 2010/2011	
		1e vk school	plaatsingsschool
dichtstbijzijnd	50%	51%	50%
max 300m verder	20%	17%	18%
meer dan 300m verder	30%	32%	32%

Figuur 3 Afstand tot school

De voorkeuren van de nieuwe basisscholieren uit het schooljaar 2010/2011 laten hetzelfde beeld zien: ook van hen geeft ruim 30% de voorkeur aan een school die minstens 300 meter verder is dan de dichtstbijzijnde school.

Omdat slechts 6% van de geplaatste leerlingen een afwijkend advies krijgt is het logisch dat het patroon onder de plaatsingsscholen een grote overeenstemming vertoont met dat van de eerste voorkeurpatronen.

Wel opvallend is dat voor ruim 60% van de kinderen die een afwijkend plaatsingsadvies krijgt geldt dat de plaatsingsschool verder van huis is dan de voorkeursschool. Voor kinderen die naar een buurtschool wilden, maar daar geen plaatsingsadvies voor kregen is dat begrijpelijk: van hen heeft driekwart een advies gekregen voor een verder weggelegen school. Maar ook van de kinderen die als eerste voorkeur een niet-buurtschool hadden heeft de helft, op basis van 2^e en 3^e voorkeuren, een advies voor een (nog) wat verder weggelegen school.

Voor deze kinderen geldt dus niet dat zij dat zij door een afwijkend plaatsingsadvies meer in de eigen omgeving naar school gaan.

Leidt Schoolwijzer tot betere menging van leerlingen naar startkansen?

Het percentage leerlingen met een lage startkans neemt al jaren sterk af, deels door definitiewijzing, deels door een daadwerkelijke stijging van het opleidingsniveau van de ouders. Daardoor is er op alle scholen in Nijmegen die een hoge concentratie van kinderen met lage startkansen hadden een terugloop van hun aandeel.

Maar waar in Nijmegen als geheel in 2010/2011 slechts 11% van de groep 1-leerlingen een lage startkans had zijn er nog steeds 6 basisscholen (met 7 locaties) die onder hun nieuwe instroom een aandeel van meer dan 30% kinderen met lage startkansen hebben: Vossenburcht, Groot Nijeveld, de Zonnewende, de Klumpert, de Wieken en de beide locaties van Aquamarijn. De nieuwe leerlingen van deze scholen hebben voor 41% een lage startkans, terwijl in het gebied rond deze scholen dat voor 19% van de leerlingen geldt.

Het (beperkte) aantal leerlingen dat een plaatsingsadvies afwijkend van de eerste voorkeur kreeg leidde niet tot een betere menging van leerlinggroepen. Onder de afwijkend geplaatsten deden zich de volgende situaties voor:

- 7 kinderen met een lage startkans: eerste voorkeur voor een school met weinig kinderen met lage startkans niet gehonoreerd, in de meeste gevallen plaatsing op een school met veel kinderen met lage startkans.
- 94 kinderen zonder lage startkans: eerste voorkeur vooreen school met weinig kinderen met lage startkans niet gehonoreerd, in 6 gevallen plaatsing op een school met veel kinderen met lage startkans, in overige 88 gevallen plaatsing op een andere school met weinig kinderen met lage startkans.

Vaker voorkomende bewegingen: kinderen uit Biezen of Wolfskuil met voorkeur voor Petrus Canisius/Driemaster gaan nu naar de Buut, kinderen uit Willemskwartier met voorkeur voor Hazesprong gaan nu naar de Akker.

Bij één school in Nijmegen-West wordt de samenstelling van hun leerlingen wat minder eenzijdig. Dat wordt door de school gezien als het gecombineerd effect van de invoering van Schoolwijzer, de introductie van de Scholentocht en ouderinitiatieven en van herstructurering (zie ook hoofdstuk 4).

Andere scholen in eenzijdig samengestelde buurten verwachten echter niet veel verbetering van de Schoolwijzer:

- door de nadruk die Schoolwijzer legt wordt het beeld geschapen dat scholen met veel leerlingen met lage startkansen slecht zijn
- voor voelbare effecten is het nodig dat de plafonds van populaire scholen naar beneden worden bijgesteld. Het vertrouwen in een loyale samenwerking van schooldirecteuren daarin is niet groot.

Naast de school in West is er ook één school in een kansrijke buurt die aangeeft nu wat meer belangstelling van kinderen met een lage startkans te krijgen. In de plaatsingen is dit in 2010/2011 nog niet terug te zien.

Leidt Schoolwijzer ertoe dat ouders zich beter/breder oriënteren?

De plaatsingsystematiek is niet de enige manier waarop Schoolwijzer de spreiding en menging van basisscholieren kan beïnvloeden. Ook het bieden van complete en overzichtelijke informatie zou gevolgen kunnen hebben voor de keuze van ouders.

Ongeveer 40% van de ouders gaat niet specifiek op zoek naar informatie rond de aanmelding. Zij hebben hun keuze al gemaakt, vaak omdat zij al een ouder kind op school hebben.

Op de groep die wel op zoek gaat naar informatie heeft de Schoolwijzer wel invloed:

- een groot deel van hen bekijkt de informatie die op de site over de Nijmeegse scholen geboden wordt
- van degenen die op zoek gaan naar informatie over de buurtschool zegt 20% dat deze school door Schoolwijzer onder hun aandacht is gebracht.

De schoolbesturen hopen ook dat Schoolwijzer tot een bredere oriëntatie leidt en geven aan dat ook al terug te horen van de scholen. Ook een aantal schooldirecteuren meldt dat er meer ouders om informatie komen, die aangeven ook bij meerdere scholen te gaan kijken.

Involed broer/zusregel

Schoolwijzer en schoolbesturen geven aan dat de regel dat broers en zusjes voorrang hebben bij plaatsing de doelstellingen “meer kinderen naar een buurtschool” en “meer menging” tegenwerkt. Immers, doordat broers en zusjes de beschikbare plaatsen innemen kan het gebeuren dat er geen ruimte meer is voor kinderen voor wie de school een buurtschool is of die bijdragen aan een evenwichtige samenstelling.

In het schooljaar 2010-2011 kwam dit maar beperkt voor: 5 kinderen met een voorkeur voor een buurtschool en 1 kind dat bij zou dragen aan een evenwichtige samenstelling zijn in de 1^e plaatsingsronde niet op hun voorkeurschool geplaatst omdat de plekken daar al bezet waren, onder andere door broertjes/zusjes voor wie de school geen buurtschool was.

In latere rondes komt het vaker voor dat zulke aanmeldingen die passen bij de beleidsdoelstellingen niet geplaatst worden: 26 buurtkinderen en 6 kinderen die zouden bijdragen aan de samenstelling gingen niet naar hun voorkeurschool. Dat zou echter ook zonder de broer/zusregel zo gebeurd zijn: de school waar zij voor kozen was in een eerdere plaatsingsronde al volledig gevuld.

Involed plafondhoogte

Voor de plaatsingadviezen van 2010/2011 zijn nog vrij hoge plafonds gehanteerd. Door veel betrokkenen (schoolbesturen, directeuren, Schoolwijzer) is gesteld dat wanneer de plafonds lager gesteld worden het effect op de leerlingstromen groter zal zijn. Is deze veronderstelling gerechtvaardigd?

Alleen het omlaag brengen van de plafonds van de populairste scholen zal waarschijnlijk een beperkt resultaat hebben. We hebben de voorkeuren van aanmeldingen voor de zes basisscholen die de meeste “niet-buurt-kinderen” trekken nader bekeken. Dan blijkt dat ruim een derde als tweede voorkeur wel voor een buurtschool kiest. Maar meer dan 60% van hen heeft een tweede voorkeur voor een school die ook geen buurtschool is. Ook in deze “tweede ring” van voorkeurscholen moeten de plafonds dan scherper gesteld worden.

Minder dan 10% heeft een tweede voorkeur voor een school waar ze bijdragen aan het gemengder maken van de samenstelling.

Voor een zichtbaar effect op spreiding en menging zullen de plafonds van veel scholen moeten worden aangepast. Daarbij zul je stuiten op de volgende problemen/drempels:

- Het leerlingaantal in Nijmegen ten zuiden van de Waal neemt af. Om een effect van de plafonds te zien moet je die dus extra verlagen.
- De plafonds zullen daardoor (behoorlijk) onder de fysieke capaciteiten van de scholen komen te liggen. Daarover denken zowel scholen als ouders wisselend. Er zijn behoorlijke groepen die hier niet achter staan.
- Het aantal leerlingen dat niet op de 1^e voorkeur geplaatst kan worden zal toenemen. Het effect van de voorrangregel “buurtschool” (en “broer en zus”) gaat daardoor zwaarder wegen. Het wordt moeilijker geplaatst te worden op een school die niet je buurtschool is. De sturingsmogelijkheid neemt toe, de keuzevrijheid voor ouders af.

Het is mogelijk binnen Schoolwijzer de plafonds heel gericht vast te stellen, rekening houdend met de specifieke omstandigheden en ligging van scholen. De verwachting van schoolbesturen en medewerkers van de gemeente betrokken bij Schoolwijzer is dat daardoor de doelen meer naar buurtschool en meer gemengd naar school beter bereikt kunnen worden.

Conclusie

In 2010/2011 is niet bereikt dat kinderen dichter bij huis naar school gaan, of dat leerlingpopulaties een betere afspiegeling van de wijkbevolking vormen. Grote effecten waren ook niet mogelijk, vanwege de hoge, beleidsvrije plafonds die dit jaar gehanteerd werden. Slechts rond 6% van de aanmeldingen is op een andere school dan de 1^e voorkeur geplaatst.

Maar ook binnen de groep die niet op de eerste voorkeurschool geplaatst is was er geen tendens in de richting van dichter bij huis of meer gemengd te zien.

Ook blijkt dat wanneer er met lagere plafonds voor populaire scholen gewerkt gaat worden een minderheid van de dan op hun 2^e voorkeur geplaatste kinderen op een buurtschool terecht zal komen. Om een effect van betekenis te bereiken zullen niet alleen de plafonds van de populairste scholen, maar ook die van de volgende ring van veel gevraagde scholen lager moeten worden gesteld.

Naar de ervaring van scholen en schoolbesturen zijn ouders sinds in invoering van Schoolwijzer zich wel breder gaan oriënteren op basisscholen. De informatie op de website draagt hieraan bij.

3.5 Leidt het systeem tot betere schoolresultaten?

Deze vraag kan, in ieder geval op dit moment, nog niet beantwoord worden omdat er nog geen sprake is van schoolresultaten van Schoolwijzer-kinderen. Ook op langere termijn blijft dit een moeilijk te bevestigen of ontcrachten veronderstelling, omdat er naast de plaatsingsprocedure en het anti-segregatie beleid nog veel andere beïnvloedende factoren zijn.

3.6 Heeft het systeem praktisch gezien goed gefunctioneerd?

Administratieve belasting voor scholen: meer of minder werk

Een van de verwachte neveneffecten van invoering van Schoolwijzer was een beperking van de administratieve last voor scholen, doordat zij zelf de registratie van aanmeldingen niet meer hoefden te voeren.

Tot de taken van de scholen behoren:

- het aanleveren van de plafonds, het maximaal aantal leerlingen dat in groep 1 kan.

De schoolbesturen bepalen de plafondhoogte per school. Zij vragen daarvoor input van de scholen. Dit heeft in 2010/2011 bij meerdere scholen tot problemen geleid. De definitie van plafond is voor de scholen niet altijd duidelijk. Niet het aantal leerlingen dat in een jaar wordt toegelaten is het plafond, maar het aantal kinderen dat aan het einde van het schooljaar in groep 1 zit (waaronder kinderen die in het volgend schooljaar naar groep 2 gaan maar ook kinderen die, als relatief nieuwe instroom, nog een jaar in groep 1 blijven. In praktijk is het plafond daardoor ongeveer 1,5 * het aantal kinderen in een jaargang. Zowel het onderscheid jaargang/plafond als de omrekening tussen beiden zorgt voor vergissingen.

Een deel van de directeuren geeft aan dat ze de plafondbepaling te ingewikkeld vindt, en (deels) dat dat komt doordat ze daar weinig tijd en energie in gestopt hebben.

- het doorgeven van de bezetting van de klassen

Om te weten hoeveel kinderen Schoolwijzer kan plaatsen trekt Schoolwijzer van het plafond de al aanwezige bezetting af. Die bezetting wordt op dit moment bepaald aan de hand "populatielijsten". De scholen moeten opgeven/controleren hoeveel en welke kinderen zij in groep 1 hebben. Ook hier geldt dat dit bij een deel van de scholen niet soepel verlopen is. Er zijn scholen die zich niet bewust zijn van de noodzaak, er zijn scholen die aangeven de lijsten wel te controleren maar nog nieuwe oproepen per e-mail te ontvangen, Schoolwijzer geeft aan van sommige scholen geen (goede) opgave te krijgen.

Het controleren en aanleveren van de leerlinglijsten leverde bij een deel van de scholen ook problemen op omdat hun administratie niet volledig bijgewerkt was of omdat het lastig was deze informatie uit hun administratiesysteem te halen.

In praktijk vindt ongeveer 2/3 van de schooldirecteuren dat met Schoolwijzer de hoeveelheid werk is toegenomen. De resterende derde vindt dat Schoolwijzer evenveel werk met zich mee brengt als de oude werkwijze.

Ook hier kan het draagvlak van en betrokkenheid bij Schoolwijzer een verklaring zijn. Uit informatie van scholen en Schoolwijzer blijkt dat een deel van de scholen de informatie wel goed aanlevert. Schoolleiders die wel praktische problemen hebben geven aan dat dat deels ook komt doordat zij zich niet voldoende in de materie verdiept hebben.

Daarnaast hebben de praktische problemen ook te maken met het feit dat 2010/2011 het pioniersjaar is, het jaar waarin iedereen voor het eerst "echt" met Schoolwijzer moet werken.

Communicatie, samenwerking en informatieuitwisseling tussen loket/Schoolwijzer en onderwijsprofessionals

Alle betrokkenen (scholen, schoolbesturen, Schoolwijzer) geven aan dat de communicatie en gegevensuitwisseling soms problematisch is. Niet alle gevraagde/ gewenste informatie wordt geleverd of ontvangen.

Voor de informatie die vanuit de scholen geleverd moet worden geldt dat o.a. voor de plafonds en populatielijsten. Schoolwijzer krijgt deze informatie regelmatig niet/niet volledig of te laat. Als verklaring daarvoor wordt het beperkte draagvlak/betrokkenheid bij sommige scholen gezien, of de inrichting van de schooladministratie.

Andersom misten scholen soms informatie die vanuit de Schoolwijzer verwacht wordt:

- naam en benaderingsgegevens van leerlingen die een plaatsingsadvies voor hun school hebben. Scholen kunnen deze leerlingen niet actief benaderen als zij zich niet komen inschrijven

- naam en adresgegevens voor kinderen die de komende tijd aangemeld moeten worden. Sommige scholen zouden deze kinderen graag gericht benaderen voor werving
- inzicht in het aantal kinderen dat hun school als 1^e of 2^e voorkeur heeft opgegeven

Sommige van deze gegevens zijn overigens wel beschikbaar, maar dan is het bij de scholen niet bekend hoe ze daar aan moeten komen.

Een veel door scholen genoemd probleem bij de samenwerking met Schoolwijzer is de slechte bereikbaarheid van Schoolwijzer: de telefoon wordt vaak niet opgenomen, reacties op mails zijn traag, je krijgt te maken met veel verschillende personen en hebt geen vast aanspreekpunt. Omgekeerd mist ook Schoolwijzer bij de scholen vaste aanspreekpunten.

Zicht op toekomstig leerlingaantal en voorkomen dubbele inschrijvingen

Een ander beoogd praktisch voordeel van Schoolwijzer was een beter en eerder inzicht in het toekomstig leerlingaantal en een voorkoming van dubbele inschrijvingen waardoor er "lucht" zit in het te verwachten leerlingaantal per school.

Bij de scholen wordt dit niet sterk zo ervaren.

Van de 16 geïnterviewde schooldirecteuren vindt er één dat hij nu eerder een goed beeld heeft van de nieuwe instroom. De rest is verdeeld in twee ongeveer even grote groepen.

De ene helft vindt dat het inzicht nu ongeveer even goed, of even slecht, is als vroeger. Vaak was er in de oude situatie, bv. door contacten met de peuterspeelzaal of door een tijdslimiet aan de inschrijving te stellen ook een goed inzicht in de nieuwe instroom. Een school geeft aan nu, net als vroeger, o.a. door veel verhuizingen in het verzorgingsgebied, altijd onzeker te zijn geweest over het leerlingaantal.

De andere helft van de scholen vindt dat zij in het oude systeem een beter inzicht hadden in het te verwachten leerlingaantal. Dat betreft voornamelijk de scholen met meer belangstelling dan plaats. In de oude situatie voelden zij zich, met hun lange wachtlijsten, verzekerd van maximale instroom. Bij de Schoolwijzer zijn de daar onzekerder over.

Het opblazen van de vraag door dubbele inschrijvingen kwam wel voor (een van de directeuren geeft ook aan dat kunstmatig te hebben gevonden) maar leverde volgens de scholen in praktijk weinig overlast op.

De schoolbesturen, die met meerdere scholen tegelijk te maken hebben, vinden het inzicht in de aanmeldingen wel verbeterd. Door het ontbreken van dubbele aanmeldingen zijn de cijfers betrouwbaarder. Ook geven zij aan dat voor ouders nu duidelijker is welke scholen met een overmaat aan aanmeldingen te maken hebben.

Een zowel door schoolbesturen als scholen genoemd voordeel van Schoolwijzer is dat het een goed beeld geeft van de leerlingstromen in de stad, van de voorkeuren van ouders en van de kenmerken van de leerlingen die het basisonderwijs binnenkomen.

Voorkomen nieuwbouw

Door plafonds te stellen aan populaire scholen wordt voorkomen dat deze zo sterk groeien dat nieuwbouw nodig is, terwijl er op scholen in de buurt ruimte vrij is. Deze doelstelling is niet nieuw, ook voor Schoolwijzer werkte een aantal scholen met een maximaal aantal aan te nemen leerlingen. Maar ook binnen Schoolwijzer werkt dit reguleringsprincipe zoals beoogd en verwacht: scholen groeien (buiten die in de groeiwijken) niet boven hun capaciteit uit.

Publiciteit/bekendheid

Bijna driekwart van de ouders was, voor zij aan de aanmelding toekwamen, al op de hoogte van het bestaan van Schoolwijzer. De krant is daarbij de meest genoemde informatiebron, op de voet gevolgd door de school en andere ouders.

Aanmeldingsbrief

In principe krijgen ouders als hun kind 2 jaar en 9 maanden is een brief met de oproep hun kind aan te melden voor het basisonderwijs. Conclusies over deze brief:

- meer dan 90% van de ouders heeft de oproep brief gekregen, bijna 10% zegt geen brief te hebben ontvangen
- 10% van de ouders die de brief wel heeft ontvangen vindt hem niet duidelijk
- incidenteel geven ouders aan de brief veel eerder of later te ontvangen dan bij 2 jaar en 9 maanden.
- voor een paar procent van de ouders geldt dat zij aangeven geen brief te hebben ontvangen en (daardoor) te laat met inschrijven waren. In absolute cijfers gaat het om enkele tientallen gevallen.

Omgaan met 2^e voorkeur-ouders

In het schooljaar 2010/2011 zijn er absoluut gezien niet veel kinderen naar een school van 2^e of latere voorkeur gegaan. Scholen hebben dus nog maar een beperkte ervaring met ouders die met meer of minder tegenzin hun kind hier op school hebben. Het hele scala aan mogelijke reacties komt voor. Er zijn ouders die melden “overigens heel tevreden te zijn met de 2^e voorkeurschool”, maar ook scholen die zeggen dat het omgaan met deze ouders een “uitdaging” of “sport” is.

Praktisch voor ouders?

Behalve voor schoolbesturen en scholen moet Schoolwijzer ook voor ouders een praktisch goed functionerend systeem zijn.

Bij de aanmelding via de site heeft 40% op- en aanmerkingen. Vaak zijn dat geen praktische maar meer inhoudelijke/principiële zaken (m.n. keuze van de buurtscholen). Eén praktisch probleem wordt veel genoemd: de bepaling van het schooljaar, vooral voor “kort voor de zomer-kinderen” (door 14% van de ouders). Andere problemen worden incidenteel genoemd: wat te doen bij verhuizing, hoe een zorgkind aan te melden.

Schoolwijzer is een onpersoonlijk systeem

De verwarring rond het schooljaar is een symptoom van een vaker gesignaleerd kenmerk van aanmelding bij Schoolwijzer. Die aanmelding heeft een digitaal, automatisch karakter. Dat werkt prima voor ouders met een recht-toe, recht-aan aanmelding, maar minder goed in wat meer aparte gevallen:

- Ouders verwachten een waarschuwing van schoolwijzer te krijgen wanneer ze een fout maken in de aanmelding. In de opzet van het systeem werd hierin niet voorzien. Immers, het systeem kan niet zien of een afwijkende opgave gevolg is van een afwijkende wens of een vergissing. Bij een persoonlijke aanmelding komen deze bijzonderheden vaak spontaan boven water.
- Zowel ouders als scholen geven aan de aanmelding van “zorgkinderen” niet goed kan verlopen binnen Schoolwijzer
- Bij sommige scholen bestaat het gevoel dat ouders wel bij school komen om zich te informeren, maar vervolgens niet in het systeem aangemeld worden omdat dat voor hen te complex is. Deze ouders zouden het meest gebaat zijn bij begeleiding van aanmelding op school of in de wijk

Functioneren loket voor ouders

Voor ouders die zich niet digitaal kunnen of willen aanmelden is er het Loket Schoolwijzer. Dat is ondergebracht op het kantoor van de Josephscholen, op het Kelkensbos in het centrum van Nijmegen. Het loket is 6½ uur per week telefonisch bereikbaar en 9 uur voor bezoek (na afspraak).

Ongeveer 10% van de aanmeldingen van groep 1 voor het schooljaar 2010/2011 is via het loket gedaan. In de enquête geeft 80% van de ouders die bij het loket zijn geweest aan tevreden te zijn over de hulp die ze daar kregen. Voor de locatie (74% tevreden) en openingstijden (63%) is de waardering iets lager.

Ook ouders die digitaal hebben ingeschreven hebben soms contact opgenomen met het loket, telefonisch of per mail. In de ouderenquête hebben we niet apart naar deze ervaringen gevraagd. In de door ouders spontaan gemaakte opmerkingen en in de verhalen van scholen komt vooral negatieve ervaringen naar voren: het loket voor ouders moeilijk telefonisch of digitaal te bereiken is: de telefoon wordt vaak niet opgenomen, je krijgt een antwoordapparaat, op mails komt pas na lange tijd een reactie.

Het Loket verklaart dat de telefonische bereikbaarheid minder goed is omdat er maar één medewerker is. Is die in gesprek dan krijgen andere bellers geen gehoor. Van de mails aan het Loket wordt XX% binnen een week beantwoord.

Verskil in inzichten: zijn er nog plaatsen vrij of niet

Bij ouders, scholen en Schoolwijzer zorgt inconsistentie en onduidelijkheid over het aantal vrije plaatsen per school voor irritatie en onbegrip.

Schoolwijzer berekent, op basis van het door scholen opgegeven plafond en een door de scholen gegeven lijst met al ingeschreven leerlingen, het aantal vrije plaatsen. Dat komt niet altijd overeen met het aantal plaatsen dat de school zelf denkt nog beschikbaar te hebben. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn:

- de school is het niet (van harte) eens met het plafond dat is opgegeven
- het feit dat op sommige scholen bij de instroom onderscheid gemaakt wordt tussen kinderen uit "groep 0" en "groep 1" kan tot verwarring leiden
- de opgave van het aantal aanwezige kinderen is niet volledig/op tijd/etc. gedaan door de school
- de opgave van het aantal aanwezige kinderen is niet volledig/op tijd/etc. verwerkt bij Schoolwijzer.

Dit kan ertoe leiden dat kinderen niet geplaatst worden, terwijl ouders op school te horen krijgen dat er wel ruimte is.

Aanmelding groepen 2-8

Naast de grote instroom in groep 1 is er, ook door het jaar heen, een kleine instroom op scholen van leerlingen van groep 2 tot en met 8. In de opzet van Schoolwijzer verliep het aanmelden en plaatsen van deze leerlingen op dezelfde manier als de aanmeldingen voor groep 1. Dat betekende dat er voor een relatief kleine groep nieuwe leerlingen veel werk gedaan moest worden en administratie bijgehouden: voor alle klassen moesten plafonds worden vastgesteld en leerlinglijsten bijgehouden.

Zoveel hoofden, zoveel zinnen

Meer dan 40 scholen zijn betrokken bij de Centrale Aanmelding. Tussen die scholen bestaan verschillen in inzichten/voorkeuren wat de meest gewenste aanpak is bij de praktische uitwerking van het systeem. Niet alle wensen kunnen tegelijkertijd worden gehonoreerd.

Effecten op werving en PR-beleid scholen

Schoolwijzer geeft een beter zicht op leerlingstromen, wie gaat waar naar school, wat zijn de voorkeuren van ouders. Dat kan een impuls geven aan het PR-beleid van scholen en de manier waarop werving van leerlingen wordt aangepakt. Dit onderwerp is in de interviews met scholen op verschillende wijze aan de orde gekomen:

- vaak is de voorlichting aan ouders gekoppeld aan de systematiek van Schoolwijzer, zoals houden van Open Dagen afgestemd op de plaatsingsrondes
- scholen met veel aanmeldingen/weinig kinderen met een lage startkans voelen schroom leerlingen te zoeken onder de “klanten” van scholen die minder leerlingen hebben
- veel scholen zouden ouders rechtstreeks willen benaderen/uitnodigen voor kennismaking. Zij krijgen echter geen contactgegevens van ouders die hun kind moeten gaan aanmelden voor het basisonderwijs. De stuurgroep wil om te voorkomen dat scholen buiten hun verzorgingsgebied gaan werven zulke gegevens niet verstrekken. Er wordt nu gezocht naar een tussenoplossing.

Rol gemeente binnen Schoolwijzer

In de eerste 3 jaar van Schoolwijzer (2009/2010, 2010/2011, 2011/2012) waren gemeente en schoolbesturen samen verantwoordelijk voor het project. Ze bepaalden samen, in de stuurgroep Schoolwijzer, het beleid, en droegen beiden bij aan de kosten ervan.

In de samenwerkingsovereenkomst is afgesproken om medio 2011 te evalueren en de rollen van gemeente en schoolbesturen opnieuw te definiëren. Uitgangspunt daarbij is dat Schoolwijzer overgedragen wordt aan de schoolbesturen aan het einde van de overeenkomst.

De grote Nijmeegse schoolbesturen geven aan dat zij het geen goede ontwikkeling zouden vinden als zij in de toekomst de gemeente helemaal niet meer zou participeren in Schoolwijzer. Zowel om financiële redenen (Schoolwijzer is te duur voor alleen de schoolbesturen) als om principiële redenen (gemeente staat achter doelstellingen Schoolwijzer) zou de gemeente moeten blijven participeren in Schoolwijzer.

Al ingezette verbeteringen

Naar aanleiding een aantal van de genoemde praktische problemen zijn in de loop van 2010/2011 aanpassingen in de werkwijze gemaakt. Voorbeelden daarvan:

- in het aanmeldingsformulier voor ouders wordt de keuze van het schooljaar meer begeleid door verduidelijkende vragen
- onwaarschijnlijke antwoorden en opgaven worden door Schoolwijzer gesignaleerd en zijn aanleiding om navraag te gaan doen
- voor het berekenen van het plafond (en indien gewenst voor het vaststellen van aandelen groep 0 en groep 1 daarbinnen) is een invulschema gemaakt dat directeuren kunnen gebruiken
- de inhoud van de informatie over geplaatste kinderen die aan de scholen geleverd wordt is uitgebreid.
- er zijn contactpersonen aangewezen voor de contacten tussen Schoolwijzer en de schoolbesturen en er is een kalender met uit te voeren activiteiten en een werkschema opgesteld
- voor groep 2-8 hoeven scholen geen populatielijsten meer te controleren, maar alleen aantallen leerlingen door te geven.
- bij plaatsing van zorg/dossierkinderen krijgen scholen te horen wat de vertrekschool is, voor het uitwisselen van gegevens

- op de site is voor ouders en scholen te zien hoeveel kinderen met een 1e voorkeur per school al aangemeld zijn, en wat het plafond voor groep 1 is.

Vanuit één van de basisscholen werd, in aanvulling op het eerder gehouden interview, speciaal gemeld dat de eerste plaatsingronde voor het schooljaar 2011/2012 (maart 2011) al veel beter verlopen was en dat veel van de kinderziektes inmiddels opgelost waren.

Conclusie

De praktische doelen/neveneffecten die met Schoolwijzer beoogd of voorzien werden zijn tot nu toe beperkt gerealiseerd:

- scholen zijn, door het hanteren van de plafonds, niet dusdanig gegroeid dat nieuwbouw nodig was
- de meeste scholen vinden niet dat zij door Schoolwijzer een eerder of beter inzicht in hun instroom hebben. Wel soms op de kinderen die zij mislopen. Schoolbesturen vinden wel dat zij nu een beter inzicht in de instroom hebben.
- de meerderheid van de scholen vindt dat zij met de invoering van Schoolwijzer meer werk hebben gekregen aan het werven en inschrijven van nieuwe leerlingen.

Als verklaring voor dit laatste punt zijn er veel praktische problemen genoemd waar de partijen in Schoolwijzer mee te maken hebben gehad. Het systeem vraagt veel van de communicatieve vaardigheden, medewerking en inzet van de verschillende partijen. De meerderheid van de scholen heeft geen direct belang bij de deelname aan Schoolwijzer. Tenslotte was de administratie van een deel van de scholen niet zo ingericht of bijgewerkt dat de benodigde gegevens makkelijk gegeven konden worden.

Er zijn meerdere zienswijzes om de praktische problemen te verbeteren:

- meer inzetten op automatisering.
Activiteiten die nu door directeuren uitgevoerd moeten worden en waarbij vergissingen of vertraging kan optreden vervangen door automatische processen. Het doorgeven van de leerlinggegevens bv. kan ook, zeker bij scholen van de grote schoolbesturen, uit een centrale administratie verzorgd worden.
- meer inzetten op persoonlijk contact
Door betere bereikbaarheid, meer overleg problemen snel oplossen en voorkomen.
- verbreden van het draagvlak voor Schoolwijzer
Meer overeenstemming over de uitgangspunten van het beleid vergroot de betrokkenheid, belangstelling en inzet van de scholen en vermindert de praktische problemen
- kinderziektes worden al doende opgelost
Voor zover praktische problemen kinderziektes zijn, zijn vaak al oplossingen getroffen.
Over de aanmeldingen en plaatsingen van 2011/2012 zijn de eerste geluiden guntiger.

Het merendeel van de ouders heeft geen opmerkingen of problemen met de praktische kant van het aanmelden via Schoolwijzer. Het duidelijkst naar voren komend praktische probleem is dat de aanmelding onpersoonlijk is. Daardoor worden vergissingen over het schooljaar van aanmelding niet opgemerkt en is het moeilijk bijzonderheden een plaats te geven.

4 Overige pijlers

4.1 Beïnvloeden schoolkeuzegedrag

Bij de uitwerking van het anti-segregatiebeleid zijn in gemeentelijke notities veel maatregelen/initiatieven benoemd die bij kunnen dragen aan het schoolkeuzegedrag van ouders:

1. voorlichting aan alle ouders bij aanmelding
2. scholentochten/informatiecarrousel
3. onderwijsconsulent
4. individuele voorlichting vanuit scholen
5. betrekken van partijen als ouuterspeelzalen en kinderdagverblijven in voorlichting
6. ondersteuning en uitlokking van ouderinitiatieven.

Met deze maatregelen moeten laag-opgeleide ouders een beter overzicht van hun mogelijkheden krijgen, en vooroordelen bij hoog-opgeleide ouders worden weggenomen:

Wat is de afgelopen jaren op deze terreinen gebeurd, welke ideeën zijn geopperd, ontwikkeld uitgevoerd?

ad 1 Voorlichting bij aanmelding

Op de site van Schoolwijzer is informatie over alle scholen beschikbaar. Meer dan de helft van de ouders kijkt naar deze informatie, een kwart grondig.

Ongeveer de helft van de ouders die zich aanmelden gaat op zoek naar informatie over de buurtschool. Voor ongeveer 20% van deze ouders (dus 10% van het totale aantal aanmeldingen) geldt dat zij door Schoolwijzer attent gemaakt zijn op de buurtschool. De rest zou uit zichzelf daar ook zijn gaan kijken

ad 2 Scholentocht

In 2008 is, na een initiatief van ouders, in Nijmegen-West een eerste scholentocht gehouden. Op één dag wordt een groep ouders langs een aantal scholen geleid om daar een (eerste) indruk van te krijgen.

In de stuurgroep anti-segregatiebeleid is afgesproken dat de gemeente zou zorgen dat er meer scholentochten gehouden zouden worden. De eerste tochten hebben in februari 2011 plaats gehad. Een belangrijke verklaring voor dit grote tijdsgat ligt in de personele bezetting van de afdeling Onderwijs: door vertrek van een van de medewerkers viel een gat in deze activiteiten.

In februari 2011 zijn twee scholentochten gehouden, één in Nijmegen-West en één in Lindenholt. In het najaar volgt een scholentocht in Dukenburg. Deze tochten worden apart geëvalueerd. Conclusies die nu al getrokken zijn over de scholentochten:

- er moet meer afstemming komen tussen de voorbereiding van de scholen. Nu verschilt de presentatie van school tot school waardoor ouders nog steeds moeilijk een goed vergelijkbare indruk krijgen
- in het kader van het landelijke experiment anti-segregatiebeleid heeft de gemeente Nijmegen het recht gekregen 10 dagen gebruik te maken van ondersteuning vanuit het landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen. Daar is in de jaren 2009/2010 nog geen gebruik van gemaakt. Voor de scholentocht in Lindenholt is voor het eerst gebruik gemaakt van deze ondersteuning, om scholen te helpen zich voor te bereiden op de scholentocht. Ook in een andere pilotgemeente (Tilburg) bleek dat het voor scholen heel

informatief was om gebruik te maken van voorlichting/ervaringen op het gebied van presentatie en PR

- de tochten van 2011 zijn door de gemeente georganiseerd. In de toekomst moet de organisatie overgedragen worden aan scholen en/of schoolbesturen. De scholentocht die voor dit najaar voor Dukenburg op het programma staat zal in het kader van deze overdracht samen georganiseerd worden.
- de deelnemende ouders en scholen waardeerden de tochten positief.

ad 3 Onderwijsconsulent

Bij de invulling van het anti-segregatiebeleid werd voor een onderwijsconsulent de volgende rol gezien:

De onderwijsconsulent is een onafhankelijke voorlichter die ouders informeert over het onderwijs in de eigen wijk. Dat kan individueel, bv door huisbezoeken, maar ook groepsgewijs (op school, op peuterspeelzaal, op een "tupperware-party" bij ouders thuis). De onderwijsconsulent werkt vooral in wijken waar sprake is van sociaal-economische vlucht. Behalve een voorlichtende rol kan de onderwijsconsulent ook een signalerende/samenbrengende rol hebben. Bij voorbeeld door hoger opgeleide ouders die overwegen hun kinderen in de eigen wijk naar school te laten gaan met elkaar in contact te brengen. De onderwijsconsulent zou in dienst moeten zijn van de gemeente.

Er is uiteindelijk geen onderwijsconsulent aangesteld.

ad 4 Voorlichting vanuit scholen

Scholen hebben altijd al aan voorlichting aan nieuwe leerlingen gedaan. Vanuit het anti-segregatiebeleid werden daar twee elementen aan toegevoegd: gericht benaderen van kinderen uit de wijk en werving met het oog op het creëren van een gemengde leerlinggroep.

In praktijk deden zich hierbij een aantal hobbels voor. Alle aankomende basisschoolleerlingen krijgen wel een brief waarin ze opgeroepen worden zich aan te melden bij Schoolwijzer. De scholen krijgen echter geen NAW-gegevens van aankomende leerlingen (uit hun verzorgingsgebied). Daardoor kunnen scholen zich hun voorlichting en werving ook niet speciaal richten op deze kinderen. Bij de werving zoals die nu plaats heeft zijn er praktische en principiële belemmeringen:

- scholen met weinig leerlingen met een lage startkans staan vaak in wijken waar ook weinig van deze kinderen wonen. De directeurs geven aan aarzelingen te voelen bij het zoeken naar kinderen met een lage startkans. Wonen die niet ver weg, zodat je tegen het principe van dicht bij huis naar school in moet gaan wanneer je die werft? Zoek je dan niet in het verzorgingsgebied van een collega-school, die de leerlingen ook graag wil ontvangen? Als je nu al meer aanmeldingen dan plaatsen hebt, moet je dan proberen nog meer leerlingen aan te trekken?
- scholen met veel leerlingen met lage startkansen hebben niet altijd dezelfde visie op het gewenste ontwikkelpad. Sommige willen toe naar een meer gemengde school, maar er is ook een school die vindt dat het ook voordelen heeft om de expertise die daar is opgebouwd gericht te gebruiken voor kinderen met een lage startkans.
- PR is voor scholen/schooldirecteuren geen kerntaak.

In de ervaring van de schoolbesturen verschillen de vaardigheden en feeling met PR van directeur tot directeur flink. Wel vinden zij dat scholen zich nu meer bewust worden van (het effect van) hun imago en proberen zich helder te profileren.

ad 5 Betrekken peuterspeelzalen en kinderdagverblijven in voorlichting

Op peuterspeelzalen en kinderdagverblijven komen veel ouders van jonge kinderen elkaar tegen. Op deze plekken wordt dus veel informatie en ervaringen, ook over schoolkeuze, uitgewisseld.

Er is nog geen gestructureerde invulling gegeven aan het voornemen PSZ/KDV te betrekken bij voorlichting aan ouders over basisscholen. Soms zorgt een schooldirecteur op eigen initiatief ervoor dat er op zo'n instelling informatiemateriaal over zijn/haar school aanwezig is.

In het kader van de scholentochten die in 2011 georganiseerd zijn/worden worden de peuterspeelzalen meer betrokken bij de voorlichting.

ad 6 Ouderinitiatieven

Beleid op ouderinitiatieven klinkt als een tegenstrijdigheid. Het gaat er bij ouderinitiatieven immers juist om dat ouders zelf in actie komen. Bij ouderinitiatieven gaat het meestal om een (in het begin klein) groepje hoger opgeleide ouders dat medestanders werft om hun kind naar de buurtschool met veel kinderen met lage startkansen te laten gaan. Samen kun je voldoende "massa" creëren om voor een gemengde leerlinggroep te zorgen, waarin iedereen goede ontwikkelkansen heeft.

De rol die gemeente en scholen kunnen spelen is daarbij vooral ondersteunend en faciliterend. Zo kunnen ze het makkelijk maken dat ouders die met zo'n idee spelen met elkaar in contact komen. Dat is bij de scholentochten van februari 2011 ook daadwerkelijk gebeurd.

Scholen kunnen bv met de klasse-indeling rekening houden met een ouderinitiatief. Dit stelt scholen voor een dilemma: is het goed/te verkiezen alle kinderen van hoger opgeleide ouders bij elkaar in één klas te zetten (je hebt daar dan een gewenste mening, maar in een andere klas juist niet) of is het beter de kinderen zonder lage startkansen over de klassen te spreiden.

Al met al is er op gebied van ondersteuning van ouderinitiatieven de laatste paar jaar door gemeente en scholen nauwelijks gerichte actie ondernomen.

4.2 Investeren in vluchtscholen

Uitgangspunt voor een goed functionerend anti-segregatie-beleid moet zijn dat er op alle scholen, en zeker op die waar sprake is van sociaal-economische vlucht, geen enkele discussie is over de kwaliteit van het onderwijs en de gebouwen.

Voor wat betreft de kwaliteit van het onderwijs is de waardering van de Inspectie een belangrijk, zij het niet onomstreden, criterium. De inspectie kijkt naar onderwijsopbrengsten waarbij ze rekening houdt met de uitgangssituatie van de leerlingen door de startkans, het leerlinggewicht, in de waardering te betrekken. Veel scholen en ook de schoolbesturen geven aan dat zij dit niet voldoende vinden, omdat er binnen de grote groep leerlingen zonder lage startkans nog veel verschil zit. De gemiddelde leerprestaties van een kind met ouders met een HO/WO-opleiding is hoger dan die van ouders met een onafgemaakte MBO-opleiding, terwijl deze groepen voor de inspectie gelijk zijn.

Dit voorbehoud gemaakt hebbende blijkt de inspectie in Nijmegen een aantal zwakke scholen te benoemen. Het precieze aantal varieert enigszins, omdat de inspectie haar waardering steeds actualiseert. Februari 2011 typeert de onderwijsinspectie 6 Nijmeegse basisscholen (met 7 vestigingen) als zwak: Aquamarijn (2x), Luithorst, Prins Maurits, Lindenhoeve, Klumpert en Vossenburcht. Van deze 7 scholen hebben er 4 onder de instroom van 2010/2011 meer dan 30% kinderen met een lage startkans.

Zijn er de afgelopen jaren acties ondernomen om de kwaliteit van het onderwijs in zwakke scholen te verbeteren, en dan met name in die waar sprake is van een sociaal-economische vlucht?

Zowel gemeente als schoolbesturen geven aan dat het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs al tot hun "standaard-beleid" behoorde.

Via het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, het brede-scholen-beleid en ondersteuning en stimulatie van scholen worden scholen (financieel) gesteund bij het verbeteren van het onderwijs. Schoolbesturen/scholen investeren in scholen met veel kansarme leerlingen b.v. door te werken aan heldere onderwijsprofielen, onderwijsconcepten aan te passen, samen te werken met buitenschoolse opvang.

Er is geen echter niet duidelijk sprake van intensivering van deze activiteiten als gevolg van het anti-segregatiebeleid.

Zijn er de afgelopen jaren acties ondernomen om de kwaliteit van de gebouwen te verbeteren?

Er zijn in het schooljaar 2010/2011 twee basisscholen voorzien van een nieuw gebouw: de Kleine Wereld en Groot Nijeveld. Groot Nijeveld is een school met heel veel kinderen, zowel in de totale leerlingpopulatie als onder de instroom van groep 1, met een lage startkans. Bij de Kleine Wereld is dat minder uitgesproken. Daar blijft het aandeel kinderen met een lage startkans onder de maximale grens van 30%, maar zit daar wel dicht tegenaan.

4.3 Werken aan gemengde wijken

Nijmeegse scholen waar relatief veel kinderen met een lage startkans op zitten delen twee kenmerken:

- ze staan in buurten waar veel kinderen met een lage startkans wonen
- ze hebben te maken met voorbijloopgedrag van de kinderen zonder lage startkans.

Bij het gemengder maken van deze scholen kun je zowel inzetten op het tegengaan van het voorbijloopgedrag (door beïnvloeding van keuze of door de spelregels van Schoolwijzer) als op het gemengder maken van wijken.

Dit gemengder maken van wijken is de vierde pijler die in het anti-segregatiebeleid benoemd is. Dit streven valt buiten het onderwijsbeleid, maar maakte wel onderdeel uit van het Collegeakkoord 2006-2010 en het huisvestingsbeleid ("ongedeelde stad").

In Nijmegen is het gemengder maken van wijken door huisvestingbeleid de afgelopen jaren aan de orde geweest in een aantal grotere herstructureringsprojecten. In Wolfskuil is in de jaren vanaf 2005 een deel van de (goedkope huur) woningen afgebroken en vervangen door nieuwe (koop)woningen. In Waterkwartier en Willemskwartier is de herstructurering nog gaande.

In deze paragraaf beschrijven we de gevolgen van de herstructurering in Wolfskuil op het schoolbezoek aan de Wieken. Behalve van gegevens van Schoolwijzer en het interview met de directeur van de Wieken maken we daarbij gebruik van interviews die door een stagiair van de afdeling Onderzoek en Statistiek in Wolfskuil zijn gehouden.²

Herstructurering Wolfskuil

Als onderdeel van de herstructurering van Wolfskuil zijn er in 2005/2006 ongeveer 200 woningen gebouwd. Het ging daarbij voor de helft om laagbouw, voor de helft om etagewoningen, voor de helft om koop, voor de helft om huurwoningen.

² Renee Nijenhuis, stagiair afdeling Onderzoek en Statistiek, 2010/2011, Herstructurering in Wolfskuil

Ervaringen ouders in de nieuwbouwwoningen

Toen de eerste bewoners zich vestigden in de nieuwbouw hadden zij deels al kinderen die naar school gingen of op korte termijn naar school zouden gaan. Deze kinderen gaan vooral naar scholen buiten de wijk, die ze al voor de verhuizing bezochten of waar ze al aangemeld waren.

Bij de ouders die al enigszins gesetteld waren in hun nieuwbouwwoning toen zij aan schoolkeuze toekwamen heerste in eerste instantie aarzeling en twijfel om naar de buurtschool te gaan. Zij vroegen zich af of ze zich thuis zouden voelen bij de andere ouders en of hun kind zich op deze school net zo goed zou kunnen ontplooiën als op een school met minder kinderen met een lage startkans.

De loop naar de Wieken kwam op gang door een ouderinitiatief. Eén ouder begon zich actief in te zetten en sprak andere ouders aan met het voorstel samen naar de Wieken te gaan. Andere ouders vertellen dat zij daardoor meer over de buurtschool gingen nadenken: het is toch wel erg dichtbij, je moet zelf je eigen wijk maken. Verschillende ouders gingen op de buurtschool kijken en werden overtuigd door de manier waarop de school zich presenteerde. Toen de eerste nieuwbouwkindjes goede ervaringen op de school opdeden volgden er meer.

Toch geven de ouders die als eerste naar de school gingen aan dat zij dat soms met angst in het hart deden en de schoolkeuze ervaren hebben als een sprong in het diepe. Ook de school moest zich aanpassen aan een veranderende leerlingsamenstelling. Faciliteiten en gebeurtenissen als BSO, studiedagen en overblijven waren voor de nieuwe ouders belangrijker dan voor de oude leerlinggroep.

De geïnterviewde ouders uit de nieuwbouw met een kind op de buurtschool hebben allemaal een positief eindoordeel over hun schoolkeuze. Hoewel zij de keuze spannend vonden zijn ze tevreden met de school.

Ervaringen schooldirecteuren

De directeur van de Wieken geeft aan dat zijn school de laatste jaren steeds gemengder wordt. De verhoudingen in de groepen 1-4 zijn veel meer in evenwicht dan in de bovenbouw.

De nieuwbouw heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld, maar was op zich niet voldoende. Het initiatief van een paar hoger opgeleide ouders om nieuwe leerlingen voor de Wieken te gaan werven was ook heel belangrijk. Zij spraken andere ouders aan en organiseerden een scholentocht. Daardoor werd veel belangstelling getrokken. De school probeert die belangstelling ook vast te houden door actief te proberen de school positief neer te zetten: kleinschalig, vernieuwend, Dalton, schoon, veilig en overzichtelijk.

Naast een van de Hatertse scholen is een ook nieuwbouwproject neergezet, dat echter veel kleiner van opzet is. Dat heeft geen nieuwe doelgroep voor de school opgeleverd: was het project te klein, ontbrak het aan een gangmaker onder de ouders, profileerde de school zich meer als gespecialiseerd in onderwijs aan kinderen met een lage startkans? Allemaal waar, maar of één bepaalde verklaring en zo ja welke, de doorslag heeft gegeven valt niet te zeggen.

Aanmeldgegevens 2010-2011

Van de 11 nieuwe basisschoolleerlingen van het schooljaar 2010-2011 uit het nieuwbouwgebied in Wolfskuil hebben zich 7 opgegeven voor de (direct aan dit gebied liggende) basisschool de Wieken. De overige 4 kinderen hebben voor verschillende scholen gekozen.

In de rest van Wolfskuil hebben veel minder kinderen voor de Wieken gekozen. Deels is dat ook logisch. De Michiel de Ruijterschool is vanuit een deel van de Wolfskuil zeker zo dicht bij als de Wieken. Er hebben zich echter ook een behoorlijk aantal kinderen aangemeld voor de Lanteeve, de wat verderweg gelegen "vluchtschool" met een heel laag aandeel kinderen met een lage startkans.

	nieuwbouw	rest Wolfskuil
totaal	11	47
Wieken	7	15
Michiel de Ruijter		7
Lanteerne		9
elders	4	16

Figuur 4 Schoolkeuze groep 1 wonend in Wolfskuil, 2010/2011

Conclusie

Herstructurering en het gemengde maken van wijken kan bijdragen aan gemengder maken van scholen. Daarbij gelden wel enkele aanvullende voorwaarden:

- de nieuwbouw moet voldoende omvangrijk zijn om ook een herkenbare groep in de school te kunnen vormen
- alleen woningen is niet genoeg. Er is een katalysator nodig, het liefst in de vorm van een ouder/ouderinitiatief dat stimuleert dat kinderen de wijkschool gaan bezoeken

Voor de komende jaren staan er, na afronding van de herstructureringsprojecten in Willemskwartier en Waterkwartier, geen grote vernieuwingsprojecten op stapel.

4.4 Conclusie

Van een aanjaagfunctie van het anti-segregatie-beleid op de pijlers 2 en 3 is de afgelopen jaren nauwelijks sprake geweest.

Op het gebied van beïnvloeding van schoolkeuze van ouders zijn er wel de nodige ideeën geweest, maar weinig van die ideeën zijn uitgewerkt en uitgevoerd. Gebrek aan capaciteit en de sterke focus op de Schoolwijzer bij de bij het beleid betrokkenen zijn hiervoor de verklaring. In het voorjaar van 2011 is hier met twee scholentochten een nieuw begin gemaakt.

Activiteiten op gebied van investeren in scholen betroffen vooral voorzetting van al bestaand beleid.

In het herstructureringsgebied Wolfskuil wordt de basisschool gemengder van samenstelling. Dat is het gecombineerd effect van nieuwbouw, ouderinitiatief, profilering van de school en centrale aanmelding.

5 Bijlage 1: Werkdocument enquête onder ouders

Wie hebben er meegedaan aan de enquête?

In december 2010 hebben we een enquête onder ouders uitgevoerd waarin gevraagd is naar hun ervaringen en meningen over de Schoolwijzer. In totaal zijn 1557 ouder(paren) benaderd: degenen die voor oktober 2010 hun kind hadden opgegeven voor groep 1 in het schooljaar 2010/2011. Ongeveer 95% van hen is per mail benaderd. De rest (inschrijvers zonder mail-adres) is gebeld.

In totaal heeft meer dan de helft van de ouders (828) de enquête (deels) ingevuld. Figuur 5 laat zien hoe deze respons verdeeld is over verschillende groepen. Onder de respondenten zijn er 80 die wel begonnen zijn met het invullen van de vragenlijst, maar in de loop van de enquête zijn afgehaakt, waardoor niet alle vragen beantwoord zijn.

		aantal	respons
totaal		1557	53%
gewicht	0	1391	56%
	0.3	96	34%
	1.2	70	33%
goa-school	nee	1071	60%
	ja	486	39%
benadering	mail	1500	51%
	telefoon	57	60%

Figuur 5 Responsgegevens ouderenquête Schoolwijzer 2010/2011

- Op basis van het opleidingsniveau van ouders wordt voor ieder kind een "leerlinggewicht"³ bepaald. Hoe hoger het gewicht, des te lager is het opleidingsniveau van de ouders. Je ziet dat de ouders met een lage opleiding beduidend minder hebben meegedaan aan de enquête.
- Hiermee samenhangend zie je dat ouders van kinderen die geplaatst zijn op een basisschool die meedoet aan het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid minder meegedaan hebben aan de enquête.
- Onder ouders die via de telefoon benaderd zijn, waaronder veel ouders met een lage opleiding, is de respons hoger dan onder ouders die via e-mail benaderd zijn.

Het feit dat ouders met een lage opleiding minder vertegenwoordigd zijn onder de respondenten kan de uitkomsten beïnvloeden. Daarom kijken we op een aantal punten ook apart naar de antwoorden van ouders met lage opleiding.

³ "voor kinderen met een leerlinggewicht van 0,3 of 1,2 (met ouders met een lage opleiding) worden ook de termen "kansarm" of "met een lage startkans" gebruikt.

De brief

Als een kind 2 jaar en 9 maanden oud is krijgen de ouders automatisch een brief waarin zij opgeroepen worden hun kind aan te melden bij Schoolwijzer. Bijna 10% van de respondenten geeft echter aan deze brief niet gehad te hebben. Daarbij kunnen er twee situaties aan de orde zijn:

- de brief is werkelijk niet aangekomen, bv. vanwege een niet kloppende inschrijving in het GBA of een fout in de administratieve procedure
- de brief is wel aangekomen maar niet als zodanig herkend.

Duidelijk is wel dat, hoewel dat wel de bedoeling en verwachting was, niet alle ouders bereikt worden door het versturen van de brief.

gekregen		duidelijk		wat	
nee	9%	ja	80%	taal	0%
ja	83%	nee	9%	schooljaar	3%
weet niet	7%	weet niet	11%	voorrang	2%
				anders	5%
	100%		100%		

Figuur 6 Oordelen over brief

Van de respondenten die de brief hebben gekregen en die zich de inhoud nog kunnen herinneren had vond 10% iets onduidelijk in de brief. Zaken die daarbij genoemd worden:

- zaken die te maken hebben met het jaar van naar schoolgaan van het kind (zie ook verderop).
- werking van de voorrangsregels.
- de timing van de brief: sommige ouders krijgen de brief al voor ze hun kind kunnen aanmelden, anderen krijgen hem juist te laat
- de relatie tussen al eerder gedane aanmeldingen en de Schoolwijzer
- voor sommige ouders geeft de brief te veel informatie, voor andere juist te weinig. Onderwerpen waar sommige ouders meer informatie over zouden willen hebben zijn o.a. de achtergrond en het "waarom" van Schoolwijzer en een "stappenplan" met het verloop en timing van de procedure en handelingen die van de ouders verwacht worden.

Ouders met een lage opleiding geven in ongeveer gelijke mate als ouders met een hogere opleiding aan de brief moeilijk te vinden.

Bekendheid schoolwijzer

Meer dan 70% van de ouders wist voor ze de oproepbrief ontvingen al van de Schoolwijzer af.

al op hoogte	hoe	
nee	28%	
ja	72%	
	school	28%
	krant	32%
	gem (site)	6%
	ouders	20%
	psz	10%
	anders	11%
	weet niet meer	12%

Figuur 7 Kennen ouders Schoolwijzer voor zij de oproepbrief krijgen?

De belangrijkste informatiebronnen daarbij waren de krant en de basisschool. Ook hadden ze al vaak van andere ouders, vanuit hun eigen werk of via oudere kinderen gehoord over de Schoolwijzer.

Ouders met een lage opleiding waren op voorhand minder goed bekend met Schoolwijzer dan ouders met een hogere opleiding.

Gebruik loket

Ongeveer 7% van de respondenten heeft zich niet via internet aangemeld bij Schoolwijzer, maar is bij het Loket langs geweest.

Redenen om te kiezen voor aanmelding via het loket zijn dat men graag wil overleggen/bevestiging wil krijgen, dat men geen (tijdig) internet of DIGID heeft.

reden	geen internet	24%
	taalproblemen	27%
	overleg	40%
	anders	36%
% tevreden over	locatie	74%
	openingstijden	63%
	hulp	80%

Figuur 8 Gebruik loket voor aanmelding

Over de hulp die men krijgt bij het loket is 80% van de loketbezoekers (zeer) tevreden. Wat lager scoort de waardering over de locatie en mn de openingstijden. Overige kritiek die gegeven wordt heeft vaak betrekking het feit dat het loket moeilijk bereikbaar is, en reacties soms traag of niet komen. Ook vinden sommige ouders dat, misschien door onduidelijkheid vanwege de beginfase van Schoolwijzer, niet altijd de goede of dezelfde adviezen en antwoorden gegeven worden.

Ouders met een lage opleiding maken veel meer gebruik van het loket dan ouders met een hogere opleiding.

Gebruik informatie op site

Alle ouders die hun kind digitaal aangemeld hebben kunnen kennis genomen hebben van de informatie die op de site staat.

	grondig	oppervlakkig	niet
info scholen	24%	37%	39%
voorrangsregels	49%	31%	20%
commissie	17%	39%	44%
procedure	62%	26%	12%

Figuur 9 Is informatie op site bekeken?

De meeste belangstelling gaat uit naar de informatie over de procedure en de voorrangsregels. Informatie over de commissie heroverweging en informatie over de scholen wordt door veel minder ouders (grondig) bestudeerd.

Problemen en opmerkingen bij aanmeldingsprocedure

Ongeveer 60% van de ouders geeft aan geen problemen of opmerkingen gehad te hebben bij de aanmelding. Bijna 40% wel. Ouders met een lage opleiding geven wat minder vaak aan problemen gehad te hebben bij de procedure. Mogelijk het gevolg van het feit dat relatief veel van hen naar het loket geweest zijn en daar indien nodig gelijk ondersteuning/uitleg hebben gekregen.

	geen lage opl	lage opl	totaal
ja	42%	24%	41%
nee	58%	76%	59%

Figuur 10 Hebben ouders problemen/opmerkingen bij aanmelding?

De opmerkingen/problemen van de ouders hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

keuze schooljaar	14%
selectie wijkscholen	27%
adres/verhuizing	2%
digid	1%
overig	8%

Figuur 11 Aandeel van aanmeldende ouders dat probleem/opmerking heeft mbt

Selectie wijkscholen

De meeste opmerkingen/problemen hebben betrekking op de selectie van de buurtscholen. Meer dan een kwart van de ouders heeft daar aanmerkingen bij.

Bij aanmelding moeten ouders minimaal 3 en maximaal 6 scholen opgeven. De drie dichtstbijzijnde scholen zijn voorgeselecteerd. Voor deze scholen loten kinderen, als er teveel aanmeldingen zijn, mee als "buurtkind". Ouders hoeven deze scholen niet te kiezen, ze kunnen ook volledig andere scholen selecteren.

De opmerkingen van ouders over de wijkscholen hangen meestal met een van de volgende thema's samen:

- Een (klein) deel van de ouders denkt, ondanks de uitleg in de brief en op de site, toch nog dat zij verplicht zijn een buurtschool te kiezen en verzet zich daar tegen.
- De drie wijkscholen zijn geselecteerd op basis van hemelsbrede afstand. Een aantal ouders pleit ervoor de verkeerssituatie, fietsroutes en ruimtelijke belemmeringen (bv. spoorlijn) mee te laten wegen in het bepalen van de drie meest nabije scholen.

- Sommige ouders geven aan dat onder de drie wijkscholen scholen met een bijzondere signatuur, zoals bv. een vrije school of een islamitische school, zitten. Die komen voor hen niet in aanmerking waardoor zijn in praktijk bij minder wijkscholen als “buurtkind” meetellen.
- De Aquamarijn is een basisschool met twee locaties en telde in 2010/2011 als twee basisscholen. Is dit eerlijk? Moet je het, gezien de gelijke schoolcultuur, onderwijsvisie, de ruimtelijke nabijheid etc. niet als één school beschouwen.
- In het begin zaten er fouten in de programmatuur die de buurtscholen selecteerde waardoor de aanwijzing van buurtscholen in geval van de Oversteek (postcodewijziging Oosterhout) en de Buut (aanduiding rode en blauwe Buut) problemen gaf.
- Moet er nog verder onderscheid naar afstand gemaakt worden. Concreet: als er teveel aanmeldingen zijn voor een school, moet je de beschikbare plaatsen dan verloten onder de buurtkinderen, of ter beschikking stellen aan de buurtkinderen die het dichtstbij wonen?
- Ouders moeten minimaal 3 voorkeurscholen opgeven. Vooral ouders die al een ouder kind op een basisschool hebben, en daardoor min of meer verzekerd zijn van een plaats op die school, protesteren tegen het aangeven van 2 extra keuzes.

Schooljaar

Als tweede “grote” probleemgroep komt de selectie van het schooljaar naar voren. Deze kwestie speelt vooral voor ouders van kinderen die kort voor de zomervakantie jarig zijn.

De hoofd-plaatsingsronde wordt in maart gehouden. Dan worden alle kinderen die tussen de 2 jaar en 9 maanden en 3 jaar en 9 maanden oud zijn geplaatst. Voor kinderen bij die in mei of juni 4 worden is het voor de ouders niet altijd een uitgemaakte zaak of het kind al voor de zomervakantie naar school gaat, en in welke groep het kind dan komt te zitten. Wat dat betekent voor de aanmelding: instroom in het ene of andere schooljaar?

Veel ouders van deze voorjaarkinderen geven aan deze keuze moeilijk te vinden en daarbij geen uitsluitsel op de site te kunnen vinden. Regelmatig wordt gesuggereerd dat Schoolwijzer “automatisch” het goede schooljaar zou moeten aangeven omdat de geboortedatum van het kind daar immers bekend is of dat Schoolwijzer een waarschuwing moet geven wanneer het schooljaar “fout” wordt ingevuld.

Het instroomjaar van het kind is echter niet zonder meer gekoppeld aan de geboortedatum. De leerplicht gaat in bij 5 jaar. Hoewel het niet vaak voorkomt mogen ouders van een kind van 4 jaar besluiten het nog niet naar school te laten gaan. Kinderen waarvoor tot de 5^e verjaardag wordt gewacht met naar school gaan hebben een later instroomjaar dan kinderen die op hun 4^e naar school gaan. De invulling van een “te laat” schooljaar kan zowel het gevolg zijn van een vergissing van de ouders als van een bewuste keuze. Inmiddels is wel een waarschuwing in het systeem ingebouwd wanneer ouders een laat schooljaar selecteren.

Ouders van kinderen die al bijna 3 jaar en 9 maanden oud zijn bij de plaatsingsronde kampen weer met andere problemen en onduidelijkheden. Omdat het moment van naar school gaan voor hen al redelijk dichtbij is klagen zij soms over de krappe termijnen waarop een BSO geregeld moet worden, of over de afstemming tussen kinderdagverblijf en BSO (wanneer kinderen na hun 4^e verjaardag (bv. wanneer die kort voor de zomervakantie is) nog enige tijd het kinderdagverblijf willen bezoeken moet dat ruim op tijd geregeld worden).

Overige problemen en onduidelijkheden

Tenslotte noemen ouders ook een variëteit aan minder vaak voorkomende problemen en onduidelijkheden. Meer dan eens komen daarbij aan de orde:

- de onmogelijkheid om je schoolkeuze in Schoolwijzer te motiveren. Hoewel dit geen invloed heeft op de plaatsingsmogelijkheden willen ouders dit soms toch graag toelichten.
- de afstemming tussen Schoolwijzer en al gedane inschrijvingen en plaatsingsbeloften.

Oplossingsstrategieën

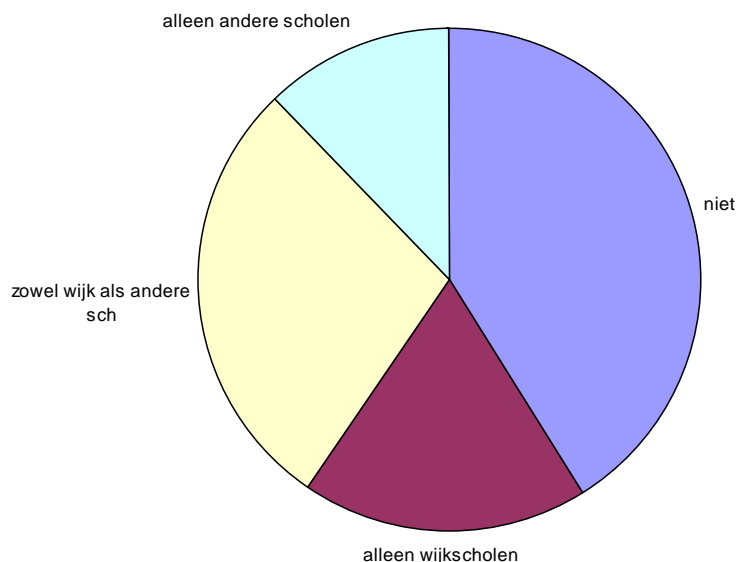
De ouders die kampten met problemen of onduidelijkheden rond schooljaarkeuze of andere onderwerpen hebben in hoofdzaak zelf naar een oplossing gezocht, door de website na te lezen, nog eens goed na te denken etc. Ongeveer een derde van de groep die met vragen zat heeft contact opgenomen met Schoolwijzer. Ook de school werd regelmatig geraadpleegd.

school	22%
ouders	8%
schoolwijzer	36%
zelf	43%
anders	24%

Figuur 12 Oplossingsstrategie ouders bij problemen rond schooljaar of andere onduidelijkheden

Op zoek naar informatie over scholen?

Zo'n 40% van de ouders gaat rond de aanmelding bij Schoolwijzer niet op zoek naar (extra) informatie over de basisscholen in Nijmegen. Zij hebben hun keuze al bepaald, mogelijk doordat er al een ouder kind in het gezin naar school gaat.

Figuur 13 Gaan ouders op zoek naar informatie over scholen?

Bijna de helft zoekt informatie over de scholen in de buurt, vaak ook in combinatie met informatie over scholen elders. Ruim 10% zoekt alleen informatie over andere scholen.

Voor degenen die informatie zochten over de buurtscholen was het internet de belangrijkste bron. Daarnaast kwam veel informatie van een open dag, de directeur of leerkracht van de school of van andere ouders.

internet	69%
open dag	40%
directeur	46%
ouders	42%
anders	6%

Meer dan 80% van de ouders die informatie over de buurtschool zijn gaan zoeken geeft aan dat zij dat ook zonder Schoolwijzer gedaan zouden hebben. Een kleine 20% is door Schoolwijzer op een idee gebracht of heeft een zetje gekregen.

Deelname tweede plaatsingsronde

Ongeveer 18% van de ouders die een uitnodiging voor de enquête hebben ontvangen heeft deelgenomen aan een latere plaatsingsronde. Eigenlijk was het de bedoeling dat hun kind in de eerste plaatsingsronde, in maart, een plaatsingsadvies zou krijgen.

Voor de plaatsing in een latere ronde worden verschillende redenen aangedragen:

- het meest voorkomend is dat ouders hun kind wel aangemeld hadden en ook de bedoeling hadden in de eerste ronde mee te doen, maar daar door een fout in de inschrijving en/of een onduidelijkheid in het systeem (bv. verkeerde invulling van schooljaar) niet in geslaagd zijn (ongeveer 1/3 van de gevallen)
- ook redelijk vaak wordt deelname aan de tweede ronde verklaard doordat ouders niet tevreden zijn over de uitkomst van de eerste ronde of van voorkeur zijn veranderd (17%).
- pas na maart vestiging in Nijmegen of verhuizing binnen Nijmegen (15%)
- door jonge leeftijd van het kind eerder nog geen keuze gemaakt
- een klein aantal ouders is vergeten aan te melden voor de eerste ronde.

Oordeel plafonds

Zolang het aantal aanmeldingen het aantal plaatsen op een basisschool niet overtreft worden alle belangstellenden geplaatst. Pas wanneer het "plafond" bereikt is volgt selectie volgens de voorrangsregels van Schoolwijzer. Ook voor Schoolwijzer bestond hanteerden scholen al plafonds. Bij een te grote belangstelling gingen de plaatsen over het algemeen naar degenen die het langst inschreven stonden.

In de enquête hebben we de ouders gevraagd wat hun mening is over plafonds: mag een school die hebben, en vanuit wat voor motivatie?

We hebben ouders de volgende situaties voorgelegd:

- scholen/schoolbesturen mogen een maximum aan het aantal toe te laten leerlingen stellen om ervoor te zorgen dat de klassen niet te groot of te klein worden
- scholen/schoolbesturen mogen een maximum aan het aantal toe te laten leerlingen stellen als een school te groot (bv. meer dan 600 leerlingen) dreigt te worden
- scholen/schoolbesturen mogen een maximum aan het aantal toe te laten leerlingen stellen om te voorkomen dat ze lokalen moeten bijbouwen terwijl er op ook goede scholen in de buurt nog ruimte vrij is
- scholen/schoolbesturen mogen een maximum aan het aantal toe te laten leerlingen stellen om ervoor te zorgen dat de leerlingen een afspiegeling van de wijk zijn

- scholen/schoolbesturen mogen een maximum aan het aantal toe te laten leerlingen stellen om te voorkomen dat ze veel leerlingen van buiten hun buurt trekken
- scholen/schoolbesturen mogen om geen enkele reden een grens aan het aantal toe te laten leerlingen stellen

	helemaal eens	eens	oneens	helemaal oneens	geen mening
klasegrootte	45%	43%	6%	2%	4%
schoolgrootte	34%	39%	16%	4%	7%
andere scholen met ruimte	19%	36%	28%	8%	9%
afspiegeling	12%	33%	32%	12%	12%
buiten buurt	12%	30%	36%	13%	9%
geen enkele reden	5%	9%	53%	24%	9%

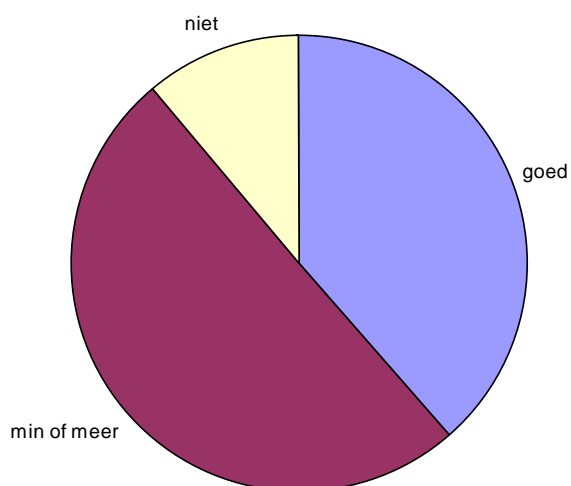
Figuur 14 Oordeel over plafonds

Een klein deel van de ouders, 14%, vindt dat een school in geen enkel geval een grens mag stellen aan het aantal leerlingen, dat een school alle belangstellenden moet plaatsen.

Grote groepen ouders zijn het, in bepaalde situaties, eens met het hanteren van plafonds. Voor het in de hand houden van de grootte van de groepen en de school is er een grote meerderheid (75 tot 90%) die achter het hanteren van plafonds staat. Voor plafonds om redenen van afspiegeling of beperken van het aantal leerlingen van buiten de buurt is er minder draagvlak: 40 tot 50%.

Bekendheid en beoordeling voorrangsregels

Als er meer aanmeldingen dan plaatsen zijn plaats Schoolwijzer de belangstellenden volgens de voorrangsregels: eerst broertjes en zusjes van scholieren, daarna kinderen uit de wijk, daarna kinderen die bijdragen aan een evenwichtige verdeling kansarm/kansrijk en daarna de rest. Zo nodig wordt er binnen een groep geloot.

Figuur 15 Bekendheid ouders met voorrangsregels

Bijna 90% van de ouders is (min of meer) bekend met deze voorrangsregels.

Er zijn ook andere voorrangsregels denkbaar dan deze. Voor de hand liggende alternatieven zijn plaatsing op volgorde van aanmelding of de school de selectie laten maken.

	heel goed	goed	slecht	geen mening
buurtkinderen	49%	43%	6%	3%
eerst gemeld	11%	39%	38%	12%
broer/zus	74%	22%	2%	2%
evenwichtige samenstelling	10%	46%	25%	20%
school bepaalt zelf	5%	18%	60%	17%

Figuur 16 Waardering ouders voor mogelijke voorrangsregels

Het oordeel dat ouders in de enquête geven over de verschillende denkbare voorrangsregels sluit goed aan bij de volgorde die in Schoolwijzer gehanteerd wordt:

- 96% van het goed (74% zelfs heel goed) voorrang te geven aan kinderen die al een broer of zus op school hebben
- meer dan 90% vindt het goed voorrang te geven aan kinderen uit de buurt
- 56% vindt het goed de bijdrage aan de evenwichtige samenstelling als voorrangscriterium te gebruiken.

Ongeveer 15% van de ouders wil nog andere voorrangscriteria. Veel genoemd daarbij is de voorkeur voor/aansluiting bij een speciale identiteit/onderwijsconcept van een school (vrije school, montessori, Jenaplan). In mindere mate wordt ook de afstemming met werk en met peuterspeelzalen en kinderopvang genoemd. Tenslotte is er een aantal ouders dat pleit voor uitbreiden van het "buurtcriterium" tot leerlingen die net buiten Nijmegen wonen (mn Heilig Land Stichting).

Plaatsingsresultaat en protest

Bij 10% van de ouders die mee hebben gedaan aan de enquête was hun kind (in eerste instantie) niet geplaatst op de school van hun eerste voorkeur. Een kleine helft daarvan heeft beroep aangetekend bij de Commissie Heroverweging. Voor de helft die dat niet gedaan heeft golden uiteenlopende overwegingen: ze verwachten niet dat protest iets op zou leveren, de 2^e voorkeur was ook goed, er was een vergissing gemaakt die administratief rechtgezet kon worden.

Geplaatst 1e voorkeur			
ja	90%		
nee	10%	→	naar commissie
			ja 47%
			nee 53%
			↓
			waarom niet
			voorgestelde school goed 24%
			verwacht geen heil 29%
			wist niet dat kon 10%
			anders 46%

Figuur 17 Kinderen niet geplaatst bij 1e voorkeur en reactie daarop

Niet alle ouders die beroep aantekenen komen ook werkelijk in een zitting van de commissie. Soms worden er al eerder oplossingen gevonden. Uiteindelijk hebben 22 van de respondenten hun zaak bepleit in de commissie.

	(heel) goed	matig	slecht	heel slecht
behandeling	55%	18%	14%	14%
communicatie	50%	32%	9%	9%

Figuur 18 Waardering ouders die in de Commissie Heroverweging zijn geweest over ...

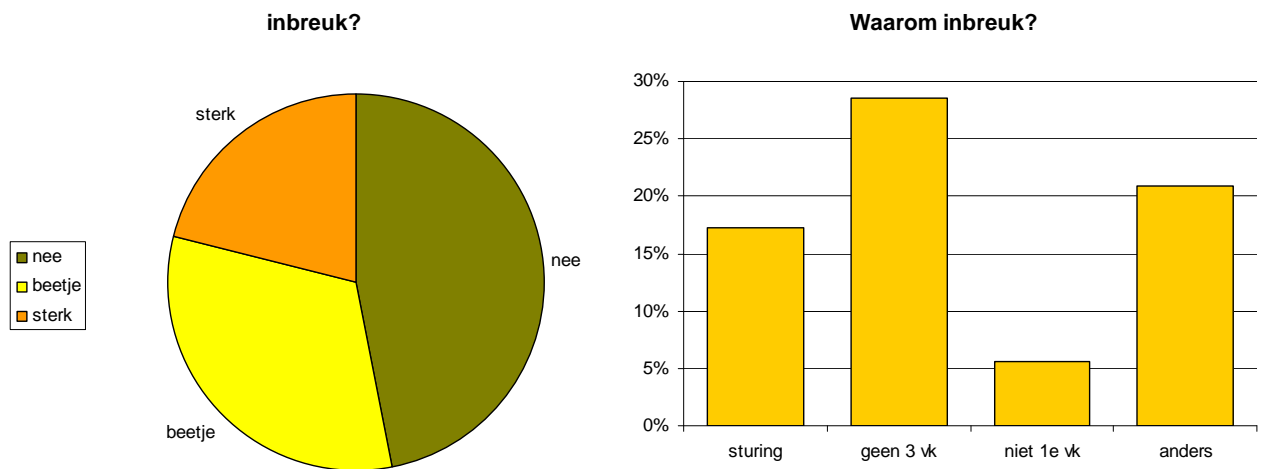
Hun waardering varieert. Ongeveer de helft is (zeer) te spreken over behandeling en communicatie, de andere helft niet.

Ouders bij wie het plaatsingsadvies niet is aangepast zijn bijna allemaal negatief over de behandeling in de commissie, over de communicatie oordelen zijn niet slechter dan ouders die wel een herzien advies gekregen hebben.

Overigens zijn er onder de ouders die in tweede instantie wel een plaatsingsadvies hebben gekregen voor hun 1^e voorkeurschool een paar die negatief zijn over de behandeling in de commissie.

Wordt Schoolwijzer ervaren als inbreuk op de keuzevrijheid?

Meer dan de helft van de ouders die meegedaan hebben aan de enquête hebben Schoolwijzer (enigszins) ervaren als een inbreuk op hun keuzevrijheid.

Figuur 19 Voelde Schoolwijzer als een inbreuk op keuzevrijheid, en zo ja, waarom?

De meestgenoemde reden hiervoor is dat ouders geen drie voorkeurscholen hadden, maar er in het systeem toch drie moeten invullen. Meer dan een kwart van de ouders noemt dit. Ook het feit dat Schoolwijzer aangeeft welke drie scholen “buurtscholen” zijn wordt door veel ouders als sturen ervaren.

Overige redenen die door de ouders naar voren gebracht worden zijn:

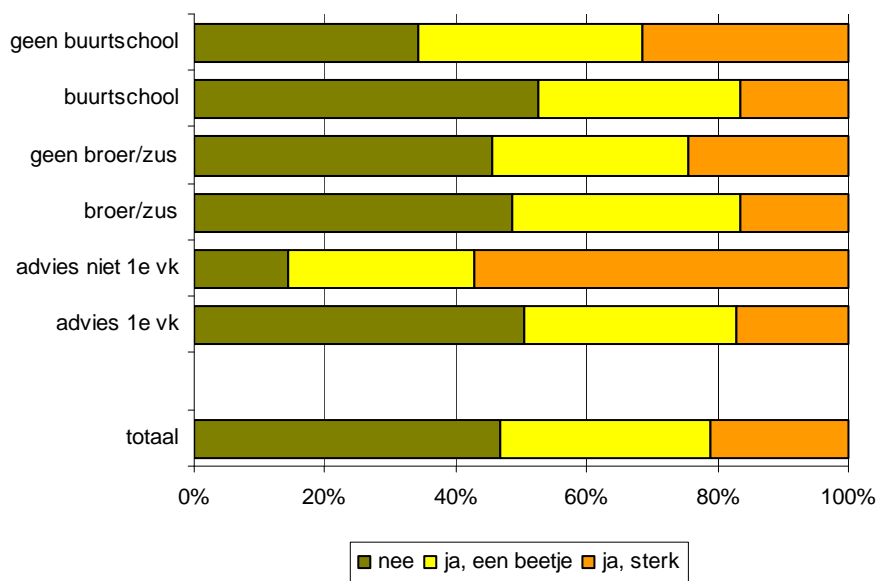
- een beperkt aantal ouders denkt (ten onrechte) dat zij verplicht zijn een buurtschool te kiezen en/of dat Schoolwijzer bepaalt naar welke school een kind gaat.
- Schoolwijzer is overheidssturing, betutteling, bemoeienis, bureaucratie, geen gemeentezaak

- (het wachten op) Schoolwijzer heeft bij sommige ouders geleid tot angst, onzekerheid en onmacht.
- sommige ouders stellen dat ze volledige keuzevrijheid moeten hebben, alleen zelf moeten bepalen waar hun kind naar school gaat, dat schoolkeuze alleen een zaak van ouders is
- voorkeuren voor verschillende onderwijstypen worden niet gehonoreerd
- relatie met “oude” aanmeldingen wringt soms. Sommige ouders denken al een plaatsing te hebben en moeten dan toch mee in Schoolwijzer
- de oproep tot aanmelding (2 jaar en 9 maanden) en de deadline (1 maart) komt voor sommige ouders te vroeg
- gebrek aan kennis/tegenstrijdige informatie bij scholen en Schoolwijzer

Het aantal kinderen dat niet op de school van eerste voorkeur is geplaatst is beperkt. Het is dus niet verwonderlijk dat dit door maar weinig ouders als reden van de gevoelde inbreuk op keuzevrijheid is genoemd. De invloed hiervan op de beoordeling van keuzevrijheid is natuurlijk wel duidelijk zichtbaar:

Van de ouders die (in eerste instantie) niet op de school van 1^e voorkeur terecht kwamen heeft meer dan 80% de schoolwijzer als een inbreuk ervaren, voor bijna 60% zelfs als een sterke inbreuk. Bij de andere ouders vindt de helft Schoolwijzer een inbreuk, 20% een sterke inbreuk.

Ook ouders die op basis van de geldende voorrangsregels mogelijk een kleinere kans hebben op plaatsing op hun voorkeurschool (voorkeurschool is geen buurtschool of geen broer/zus op school) oordelen iets negatiever. Vooral ouders die kiezen voor een school niet in de buurt ervaren Schoolwijzer wat meer als inbreuk.

Figuur 20 Schoolwijzer voelde als inbreuk keuzevrijheid, naar achtergrondgegevens (plaatsingsadvies voor 1e vk-school, 1e-vkschool is buurtschool, al broer/zus op 1e vkschool)

Opmerkingen

Aan het eind van de enquête hadden de ouders de mogelijkheid opmerkingen te maken. Ongeveer een derde van hen heeft daar gebruik van gemaakt. Deze opmerkingen gaan over een

variëteit aan thema's. Soms worden daarbij ook opmerkingen die al eerder gemaakt zijn herhaald. Hieronder worden de meest genoemde of opvallendste onderwerpen opgesomd:

Praktische opmerkingen en suggesties

- De afstemming van gegevens tussen scholen en Schoolwijzer lijkt niet altijd goed. Scholen weten soms niet welke kinderen geplaatst zijn, Schoolwijzer heeft geen goed overzicht over de leerlingen die al op school zitten. Je moet gegevens soms dubbel aanleveren, aan school en aan Schoolwijzer. De school zegt dat er plaatsen vrij zijn, Schoolwijzer dat de school vol zit.
- Communicatie met Schoolwijzer gaat soms problematisch. Schoolwijzer is moeilijk bereikbaar, de telefoon wordt vaak niet opgenomen, op brieven en mails komt geen antwoord. De informatie die gegeven wordt is soms tegenstrijdig. Afspraken worden niet nagekomen. In de brieven van schoolwijzer staan slordigheden (verkeerde data, schoolnamen, jongens waarnaar met "haar" verwezen wordt).
- Ouders verwachten een waarschuwing wanneer zij een "fout" maken bij de inschrijving. Men rond het op te geven schooljaar bestaan misverstanden en het idee dat Schoolwijzer dit kan/moet signaleren.
- Duidelijker terugkoppeling van de status van de aanmelding: hoe staat het kind ingeschreven, wanneer kun je bericht verwachten, welke actie moet je als ouder ondernemen. Speciaal genoemd wordt de plaatsingsbrief. Niet alle ouders hebben daaruit opgemerkt dat zij zich nog moeten inschrijven bij de school.
- Een duidelijke toelichting over het waarom wanneer je niet op je eerste voorkeur wordt geplaatst ontbreekt, je moet dan geen "anonieme" maar een inhoudelijke brief krijgen.
- Op de site niet alleen tekstmatige informatie over scholen geven, maar ook een kaartje met locaties waarop je kunt "doorklikken".
- Maak het duidelijker/makkelijker wat te doen wanneer je een kind wilt afmelden.
- Het systeem is te vroeg ingevoerd, voor kinderziekten opgelost waren.
- Brieven moeten een "aardiger toon" krijgen.

Doel en achtergrond van het systeem

- Sommige ouders uiten hun twijfel of Schoolwijzer bijdraagt aan het achterliggende doel: meer kinderen in de eigen wijk naar school/gemengdere scholen. Kan de energie niet beter gestoken worden in bv. het verbeteren van de kwaliteit van scholen?
- Als maar 10% van de kinderen niet naar de 1^e voorkeur gaat is het effect van Schoolwijzer dan niet te klein om het systeem te rechtvaardigen?
- De doelen van het systeem zijn goed maar moeten niet door verplichting worden nagestreefd
- Het bestaan van wijken met rijkere/armere/kansrijkere/kansarmere kinderen zorgt ervoor dat je ook scholen met kansarmere en kansrijkere kinderen krijgt. Dat kun je met Schoolwijzer niet veranderen.
- Beleid moet niet alleen via plaatsing lopen, ook kwaliteit van zwakke scholen moet verbeterd worden.

Commissie heroverweging

De commissie wordt verschillende keren beschreven als bestaand uit "hoge heren", juristen die intimiderend en angstaanjagend overkomen op de ouders

Enkele ouders merken op dat de commissie alleen let op juridische regels en niet op persoonlijke omstandigheden.

Timing

Over het moment dat de brief gestuurd wordt om op te roepen tot aanmelding komen verschillende geluiden. Bij sommige ouders kwam deze brief te vroeg. Ze moesten nog 2 of 3 maanden wachten tot hun kind 2 jaar en 9 maanden was voor ze het konden inschrijven op de site, met alle risico op vergeten. Bij anderen kwam de brief pas na de 3^e verjaardag.

Afhankelijk van de timing van de geboorte van hun kind (is het een vroege of late leerling) hebben ouders hun eigen problemen. Is het nog relatief jong ten tijde van de plaatsing dan weten ouders soms nog niet naar welke school hun voorkeur uitgaat. Is het al relatief oud dan kan plaatsing laat zijn, wat lastig is ivm regelen BSO en aantekenen van eventueel protest.

Keuze voor drie scholen

In Schoolwijzer is het verplicht drie scholen van voorkeur op te geven. Hiertegen worden protesten geuit. Vooral van ouders die al een ouder kind op school hebben. Zij argumenteren dat ze toch al verzekerd zijn van een plaats en dat het voor hen dus meer werk/verwarrend/onrustscheppend is een tweede en derde keus op te geven.

Keuze voor onderwijstype

Schoolwijzer houdt geen rekening met voorkeur voor een bepaald onderwijstype in de voorrangsregels. Een aantal ouders vindt dit onterecht (ouders die van ver komen en naar Jenaplan willen zouden eerder geplaatst moeten worden dan ouders die alleen voor de school kiezen omdat het een buurtschool is).

Keuzemogelijkheden in de Waalsprong

Het heeft eigenlijk niet met Schoolwijzer te maken, maar een aantal ouders uit Oosterhout grijpt de gelegenheid aan om hun mening over het schoolaanbod in hun wijk te geven. Daar is één (zeer grote) school met twee locaties. Alle kinderen uit de wijk kunnen er geplaatst worden, want er is geen plafond. De school bepaalt vervolgens wie op welke locatie komt. Ouders hebben hier verschillende problemen mee:

- er is geen echte keuze mogelijk, er is immers maar één school, met één schoolconcept.
- het kan gebeuren dat uit één gezin kinderen op verschillende locaties zitten
- het voor sommige ouders meest logische alternatief (Sam-Sam) in Oosterhout (gemeente Overbetuwe) staat niet in Schoolwijzer omdat deze school in een andere gemeente staat.

Misverstanden

Een (klein) deel van de ouders geeft door hun opmerkingen aan de spel- en/of voorrangsregels van Schoolwijzer verkeerd geïnterpreteerd te hebben. Zo zijn er mensen die zeggen dat “broertjes en zusjes voor zouden moeten gaan”, of dat “buurtkinderen voorrang zouden moeten hebben”, voorrangsregels die nu zo gelden.

Bijzondere situaties

- De aanmelding en plaatsing via Schoolwijzer gaat geautomatiseerd, zonder persoonlijk contact op mogelijkheid tot toelichting. Daardoor kunnen ouders met een bijzondere situatie hun omstandigheden niet verduidelijken. Voorbeelden die genoemd worden hebben betrekking op kinderen met handicaps.
- Kinderen uit de Heilig Land Stichting gaan vaak naar Klein Heyendaal, voor hen de dichtstbijzijnde basisschool. In het systeem van Schoolwijzer hebben zij echter de laagste

prioriteit, ook als ze al broertjes of zusjes op school hebben, omdat ze niet in de gemeente Nijmegen wonen. Hun ouders vragen dit aan te passen.

Positieve opmerkingen

- een aantal ouders uit expliciet steun voor de doelstellingen van Schoolwijzer
- Schoolwijzer werkt zeer makkelijk en prettig
- er is al verbetering tov problemen/fouten uit de startfase
- goed geholpen door medewerkers Schoolwijzer/gemeente
- de brieven zijn duidelijk

Keuzevrijheid

Er worden veel argumenten mbt keuzevrijheid en het beperken daarvan herhaald, die ook al eerder aan bod geweest zijn: schoolkeuze is een zaak van ouders alleen, Schoolwijzer is betutteling en ambtelijke bemoeienis.

Verkeer/afstand/verzorgingsgebied

Ook voor het onderwerp verkeer/buurtschool grijpt een aantal ouders de kans aan hun bezwaar te benadrukken: bij de bepaling van buurtscholen moet ook rekening gehouden worden met de af te leggen route en eventuele gevaarlijke verkeerssituaties. Sommige ouders pleiten ervoor de nu gevolgde werkwijze (bepaling 3 buurtscholen door hemelsbrede afstand) te vervangen door een benadering waarin per school een verzorgingsgebied wordt vastgesteld, eventueel op te splitsen in een primair en secundair deel.

Systeem werkt toch niet eerlijk

Sommige ouders geven aan de huidige werkwijze bij plaatsing niet eerlijk te vinden:

- kinderen kunnen aan meerdere plaatsingsrondes mee doen. In principe is de kans het grootst bij de eerste plaatsingsronde op de school van 1^e voorkeur te komen, dan zijn immers de meeste plekken vrij. Kinderen die gelijk na de zomer naar school gaan kunnen niet meer aan andere plaatsingsrondes meedoen. Kinderen die later jarig zijn wel. Dan is het mogelijk dat er in zo'n vervolgronde toch nog een kind geplaatst wordt op een eerder al volgeboekte school, wanneer een in de eerste ronde geplaatst kind geen gebruik maakt van zijn plaats. Het zou eerlijker zijn dat er een "wachtlijstje" van niet geplaatste kinderen uit de eerste ronde werd aangelegd, dat op volgorde de vrijgevallen plaats(en) aangeboden krijgt.
- de communicatie rond de commissie heroverweging is niet duidelijk. Enerzijds staat er op de site dat het plaatsingsadvies "onherroepelijk" is waardoor ouders denken zich neer te moeten leggen bij een 2^e voorkeur. Anderzijds blijkt er wel degelijk beroep mogelijk bij de commissie
- het feit dat er ouders zijn die via de commissie alsnog een plaats op de school van 1^e voorkeur hebben gekregen voedt het gevoel dat assertieve ouders verder komen dan degenen die zich bij de regels neerleggen.

6 Bijlage 2: Werkdocument interviews

Uitkomsten interviews schoolleiders

Nijmegen telt 41 basisscholen. Om te bepalen wat er in de praktijk speelt bij de schoolleiders omtrent Schoolwijzer en het Anti-segregatiebeleid zijn een aantal schoolleiders benaderd voor een persoonlijk interview.

Wie hebben er meegedaan aan de interviews?

Voor de evaluatie zijn in totaal 15 schoolleiders benaderd aan de hand van enkele criteria. Zes van de acht stadsdelen in Nijmegen zijn selectief gekozen. Voor een representatief mogelijk beeld is er gekozen voor stadsdelen met relatief veel inwoners met een hoge sociaal-economische status, delen met relatief veel inwoners met een lage sociaal-economische status en gemengde stadsdelen. Vervolgens zijn de scholen in drie groepen gecategoriseerd inclusief de doelgroepen van het anti-segregatiebeleid, namelijk populaire volle scholen met ook kinderen buiten de buurt en minder populaire scholen die minder kinderen hebben dan er in de buurt wonen en dus voorbijgelopen worden. De derde categorie is een restgroep van gemengde of eenzijdig samengestelde scholen waarvan de samenstelling afhangt van de buurtsamenstelling. Binnen deze categorieën is vervolgens gekozen om de verschillende schoolbesturen evenredig te vertegenwoordigen.

De interviewvragen

De schoolleiders zijn geïnterviewd aan de hand van semi-gestructureerde interviews, in dit geval houdt dat in dat de inhoud en formulering van de vragen vaststaat, de volgorde van de vragen flexibel is en de antwoordformuleringen helemaal open zijn. Deze kwalitatieve benadering geeft de mogelijkheid om door te vragen en om de vraagstelling tijdens het onderzoek bij te sturen aan de hand van de antwoorden. Een nadeel van kwalitatief onderzoek is dat de resultaten niet statistisch representatief zijn, maar ze geven wel een indicatie van wat er leeft onder de geïnterviewden.

Het interview duurde gemiddeld één uur en bestond uit drie onderdelen. In deel 1 werden vragen gesteld over de bekendheid van het anti-segregatiebeleid en haar doelstellingen. De schoolleiders kregen vragen over de manier van totstandkoming van het beleid, hun betrokkenheid en er werd gevraagd naar hun mening over de uitgangspunten, doelstellingen en pijlers van het beleid. Met deze topics werd getracht de bekendheid van het beleid en het draagvlak te bepalen.

Deel 2 ging specifiek over de praktische uitvoering van de Centrale Aanmelding. Centraal stond de gewijzigde administratie, de effecten van de Centrale aanmelding op de school en de communicatie tussen de verschillende betrokken actoren.

In het laatste onderdeel konden de schoolleiders samenvatten van wat er volgens hen goed en slecht gaat met de uitvoering en kwamen ze met aanbevelingen.

Deel 1 Totstandkoming en draagvlak anti-segregatiebeleid

Totstandkoming

De schoolleiders is gevraagd in welke mate zij betrokken waren bij de totstandkoming van het anti-segregatiebeleid. Iedereen gaf aan dat het een project was van de gemeente en de schoolbesturen en de schoolleiders zelf geen significante rol hadden bij de totstandkoming. Een groepje schoolleiders belichaamden de werkgroep segregatie, deze schoolleiders zijn meer betrokken bij het beleid en zorgen ervoor dat besluiten van de schoolbesturen praktisch uitvoerbaar zijn.

- Motivatie schoolbesturen: duidelijk kwam naar voren dat schoolbesturen hieraan meewerkte als voorwaarde van het convenant doordecentralisatie huisvestingsgelden. Er was wel een tweedeling van motivatie aanwezig, een economisch motief namelijk niet meer willen bijbouwen terwijl andere scholen leegstonden en een maatschappelijk motief, kinderen samen met elkaar naar school willen laten gaan wat verschillende voordelen zou opleveren. Schoolleiders kregen ook te horen dat het nieuwe systeem eerlijker zou zijn voor de ouders, “wie het eerst komt wie het eerst maalt” zou hierbij tot een einde komen.
- Instemming: Schoolleiders gaven aan dat het beleid een topdownbenadering was, de schoolleiders werden niet geraadpleegd door de besturen maar het beleid was een mededeling. Dit wordt vaak als jammer ervaren. Schoolleiders gaven aan dat er direct weerstand was van enkele schoolleiders, door de manier van communiceren werd het beleid werd als dwang ervaren, wat tot weerstand leidde los van de inhoud van het beleid. Enkel schoolleiders gaven aan toch overtuigd te zijn door hun bestuur die de maatschappelijke en economische voordelen benadrukte en hebben ingestemd met het beleid. Andere schoolleiders gaven aan ingestemd te hebben “omdat iedereen het deed”, wat zou wijzen op groepsdruk.

Bekendheid anti-segregatiebeleid

Het anti-segregatiebeleid bestaat uit 4 pijlers geen enkele letterlijk schoolleider kan herhalen. De schoolleiders uit de werkgroep zijn beter op de hoogte van het beleid en haar ontwikkelingen. Verschillende schoolleiders gebruiken de Centrale aanmelding als synoniem van het beleid, omdat dit is wat hen direct beïnvloedt in hun werkzaamheden. Veel schoolleiders weten wel dat er meer is dan alleen de centrale aanmelding, beïnvloeding en bewustwording van ouders wordt ook door iedereen genoemd. Bijna alle schoolleiders geven aan dat een belangrijk middel om segregatie tegen te gaan een divers woningaanbod is, niet geheel op de hoogte dat dit de vierde pijler van het beleid is.

De schoolleiders zijn ook dikwijls op de hoogte van de theorie van de socioloog Bowen Paulle en de verhouding van maximaal 70:30 die in het beleid nagestreefd wordt.

Draagvlak uitgangspunten beleid

- De verhouding van maximaal 70:30 kansrijke/kansarme kinderen van socioloog Bowen Paulle wordt vaak erkend als een goede theorie en de beoogde voordelen van deze verhouding worden voor waar aangenomen. Wel worden ze dikwijls te ambitieus genoemd en niet haalbaar. Eenzijdige woningvoorraad wordt als voornaamste reden genoemd waarom deze verhouding in de praktijk niet te realiseren is. Verschillende directeuren geven wel aan dat de kwaliteit van het onderwijs significant is voor de leerling-prestaties waar ook geïnvesteerd in moet worden.
- Over het standpunt mengen staan de meeste schoolleiders met de neuzen in dezelfde richting. Er moet gemengd worden, het is een maatschappelijke taak om kinderen samen te laten opgroeien, scholen moeten niet alleen een afspiegeling zijn van de wijk maar ook van de samenleving. De schoolleiders staan ook achter mengen op basis van sociaal economische status en niet op basis van etniciteit. Opmerkelijk geeft een school met relatief veel kinderen met een lage startkans aan niet heel veel belang te hechten aan mengen en er niet gericht energie in te willen steken. Er werd aangegeven dat de school een bepaalde expertise heeft opgebouwd en wil dit gericht blijven bieden aan kansarme kinderen. Enkele schoolleiders hadden geen sterke mening over het principe mengen, ze hadden er geen gevoel bij. Ze vinden het niet zeer belangrijk omdat ze nooit in de praktijk ervaren hebben wat een gemengde school zou kunnen opleveren. Ze bieden geen weerstand noch vinden ze het nastrevenswaardig.

Algemene mening Centrale Aanmelding

Schoolleiders werden gevraagd naar hun algemene mening over de Centrale Aanmelding De opmerkingen gaan over een variëteit aan thema's. De voornaamste of opvallendste zijn:

- "Mooi systeem, knap stukje techniek".
- Evenredige verdeling van kinderen en daarmee o.a. nieuwbouw voorkomen is een mooie opbrengt op zichzelf.
- Verschillende meningen of je met (alleen) de Centrale Aanmelding segregatie kunt tegengaan. Plafonds aandraaien wordt onder andere als noodzakelijke voorwaarde genoemd.
- Digitaal aanmelden vindt men onpersoonlijk.
- Voorrangsregels vindt iedereen goed alleen enkelen vinden dat onderwijsconcept eraan toegevoegd moet worden, hier zijn de meningen sterk over verdeeld.
- Enkelen hebben behoefte aan een kosten/batenanalyse. Of er sprake is van n paradox, middel om geld te besparen van nieuwbouw kost evenveel of misschien meer dan de besparing.

Deel 2 Praktische uitvoering

Administratieve belasting

Een hekel punt van de Centrale Aanmelding is de administratieve belasting voor de scholen. Dit is het eerste wat genoemd wordt wanneer gevraagd wordt naar de Centrale Aanmelding. De schoolleiders moeten plafonds bepalen en periodiek bijhouden hoeveel kinderen zich nog kunnen aanmelden voor de school. Na de grote matching in maart is het de drukste periode waarbij alle kinderen die toegewezen zijn, zich moeten inschrijven op de school. Inschrijving/bevestiging moet binnen vier weken nadat de plaats toegewezen is. Verschillende schoolleiders willen nog eerst een intakegesprek met de ouders voordat ze het kind officieel toelaten.

Een tweede veelvoorkomend kritiekpunt is dat ze de regie kwijt zijn, over zowel de toelating als de administratie. Verschillende schoolleiders wisten voorheen eerder hoe hoog de instroom van kinderen zou zijn en konden ruim op tijd hun beleid erop aanpassen en eventueel nieuwe leerkrachten aannemen een klassenverdeling maken. Nu weten ze dat pas in maart voorafgaande het nieuwe schooljaar.

Andere minder voorkomende maar wel opvallende punten die genoemd worden zijn vooral kleine uitvoeringsproblemen typerend voor een nieuw beleid, kinderziektes:

- populatielijsten zijn niet op alfabetische volgorde
- contactgegevens van de ouders en het voornaam van het toegewezen kind ontbreekt op de lijst
- fouten op de lijst, inconsistente informatie bij schoolwijzer en schoolleiders
- veel dubbele (herinnerings)mailtjes om de populatielijsten te controleren
- ouders die bij het informeren naar de school niet meteen ingeschreven kunnen worden maar eerst naar schoolwijzer verwezen moeten worden en weer terug moeten komen voor de inschrijving.

Administratieve verlichting

Administratieve verlichting voor de schoolleiders was een beoogd voordeel voor de schoolleiders. In de praktijk valt dat tegen te vallen. Voordelen die wel genoemd worden is dat de scholen nu completere en correcte gegevens van het kind hebben zoals het huidige adres en BSN nummer.

Een ander positief neveneffect dat genoemd wordt is de beschikbare managementinformatie die schoolwijzer oplevert zoals de leerling-stromen. Scholen weten nu hoeveel kinderen ze uit de wijk hebben en hoeveel bijvoorbeeld de wijk uitfietsen naar een andere school. Hierop kunnen ze bijvoorbeeld hun wervingsbeleid aanpassen.

Spel-/Vorrangsregels

Schoolwijzer hanteert drie voorrangsregels. Kinderen die al een [broertje of zusje](#) hebben op de voorkeursschool krijgen voorrang bij plaatsing. Dan volgen de kinderen voor wie de

voorkeurschool een buurtschool is. Als er daarna nog plek is volgen de kinderen die positief bijdragen aan de verhouding 30 procent [kansarme](#) 70 procent [kansrijke](#) leerlingen.

Alle geïnterviewden zijn het eens met deze voorrangsregels en met de volgorde. Daarnaast worden een tweetal opmerkingen geplaatst:

- structureel: zorgkinderen en/of dossierkinderen moeten andere regels krijgen.
- incidenteel: onderwijsconcept moet als voorrangregel worden meegenomen.

De ouders de schoolkeuze laten motiveren op basis van het onderwijsconcept leidt bij veel schoolleiders ook weerstand op. Zo heeft elke school wel een eigen concept of identiteit en wordt het onmogelijk om met de centrale aanmelding te sturen.

Plafonds

Schoolleiders moeten aan Schoolwijzer een plafond doorgeven dat aangeeft voor hoeveel kinderen ze ruimte hebben op de school. Het eerste jaar zou het plafond gesteld worden op basis van de fysieke ruimte van de school. De plafonds waren niet eenduidig gedefinieerd wat tot veel problemen heeft geleid.

- het rekenprogrammaatje dat beschikbaar werd gesteld schijnt niet iedereen te hebben gehad en bleek ook niet helder te zijn.
- plafonds werden door de schoolleiders divers geïnterpreteerd; voor het bepalen van de fysieke plafonds werd geteld hoeveel stoeltjes en tafeltjes ze letterlijk kwijt konden in de bestaande klassen of zelfs in het hele gebouw. Zo werden enkele keren te hoge niet realistische plafonds doorgegeven. Aan de andere kant vergaten enkele scholen groep 'nul' mee te tellen of gaven ze door hoeveel kinderen erbij konden naast de kinderen die er al waren in plaats van hoeveel te er totaal kwijt kunnen inclusief de huidige bezetting. Deze schoolleiders gaven daarmee onbedoeld te lage plafonds door. Deze fouten leidden tot inconsistente informatie tussen de scholen en schoolwijzer. Ouders kregen hierdoor verschillende verhalen te horen over de bezetting en enkele scholen geven aan kinderen hierdoor misgelopen te hebben.
- Schoolleiders hadden moeite met het bepalen van de plafonds per klas vanwege combinatieklassen. Voornamelijk problemen met de groepen nul en één, daarvoor werd het plafond bepaald door te bepalen hoeveel kinderen ze in de bovenbouw wilde en vervolgens terug te rekenen. Dit verliep niet altijd vlekkeloos.
- Enkele schoolleiders geven dat problemen rondom de vaststelling van de plafonds misschien deels ook aan het zelf te wijten valt. Ze zouden er ook niet veel energie in hebben gestoken en sterk in verdiept hebben. Een geïnterviewde refereert naar schoolwijzer als "e-mailterreur" en geeft aan e-mails niet meer te openen vanwege de veelheid ervan.

Niet alle schoolleiders hadden moeite met de plafondsamenstelling. Verschillende schoolleiders hebben in opdracht van het schoolbestuur een realistisch plafond proberen door te geven op basis van een schatting van het aantal kinderen in de omgeving en de gemiddelde bezetting over de afgelopen jaren. Veel problemen vielen ook uit omdat weinig scholen daadwerkelijk het plafond bereikte, voornamelijk ook vanwege de terugloop van het aantal leerlingen in heel Nijmegen (ten zuiden van de Waal).

Werving

De schoolleiders werd gevraagd wat ze aan werving doen en in welke mate dit gewijzigd is na de invoering van de Centrale Aanmelding:

- Scholen die voor de Centrale aanmelding niks aan werving deden doen dat nog steeds niet. Al gaf een school aan door de beschikbare overzichten van de leerlingstromen het besef van concurrentie is toegenomen.
- Veel scholen hebben hun open dagen of inloopochtenden aangepast op de matchingsrondes van schoolwijzer.

Gerichte werving om de verhouding 70:30 te behalen staat niet bij iedereen centraal. Scholen met relatief veel kinderen met een hoge sociaaleconomische status doen niks of weinig om kansarme kinderen te trekken.

- Ze geven aan dat die ouders simpelweg niet in de nabije omgeving wonen
- Ze ervaren het als oneerlijk om kansarme kinderen te werven en ze daarbij weg te nemen van scholen die het al moeilijk hebben.
- Ze ervaren het als oneerlijk ouders te weigeren die wel specifiek voor de school hebben gekozen om ruimte te maken voor kansarme leerlingen.

Scholen die daarentegen gemengd of eenzijdig samengesteld zijn met kinderen met en lage sociaaleconomische zijn gericht bezig om de school gemengd te houden of gemengd te krijgen.

- Met behulp van onder andere het publiceren van leuke activiteiten in wijkkrantjes, folders, mond op mond reclame proberen verschillende scholen hun imago te verbeteren. Imago schijnt de belangrijkste reden te zijn dat een school voorbijgelopen wordt. De schoolleiders zijn stellig dat een school met veel kansarme leerlingen, niet een kwalitatief slechte school is.
- Medewerking aan scholentochten. In Nijmegen West heeft het geleid tot een ouderinitiatief wat de samenstelling van een school aanzienlijk heeft veranderd.

Effecten CAM op de school

Gezien het beleid nog maar kort geleden in werking is getreden zijn weinig effecten zichtbaar. Enkele scholen geven maar aan dat hun samenstelling is gewijzigd. In Nijmegen West worden de veranderingen toegeschreven aan de nieuwbouw, de scholentocht die daar georganiseerd was en ouderinitiatieven die daar plaatsvonden. Andere incidentele effecten zijn:

- verlies kinderen van ouders die na informeren verwezen zijn naar schoolwijzer en nooit zijn teruggekomen
- verlies van kinderen vanwege verkeerde plafondopgave of verkeerde info bij schoolwijzer.
- gespannen sfeer op scholen met ouders waarvan de school niet de eerste keuze is. Al is dat niet altijd het geval.
- kansrijke ouders op kansarme scholen zijn kritischer en meer betrokken en houden de leerkrachten alert, op een positieve manier.

Medewerking schoolleiders

1. *Populatielijsten:* De belangrijkste taak van de schoolleiders is ervoor te zorgen dat Schoolwijzer de correcte informatie heeft over de bezetting van de school. Hiervoor moeten ze periodiek de populatielijsten controleren en terugsturen naar Schoolwijzer. Deze lijsten worden niet structureel aangeleverd door alle schoolleiders. Hiervoor werden verschillende redenen genoemd:

- Tijdgebrek
- De populatielijsten van schoolwijzer zijn niet gekoppeld aan het administratief systeem van de scholen wat het tijdrovend en ingewikkeld maakt.
- "Het moet al voor de ministerie, voor BRON? en dan nog voor jullie"
- "Er is ondertussen niks gewijzigd"
- "Ik heb geen signaal gekregen dat er iets mis gaat"
- Een school geeft aan dat het veel tijd en moeite kost maar geeft zijn eigen computersysteem daarvoor de schuld. Het printen van de lijsten met bezetting van de school kan hij niet per klas uitprinten maar krijgt dan onnodig een uitdraai van alle leerlingen van de hele school

Niet iedereen geeft overigens aan moeite te hebben met het aanleveren van de lijsten. De eerste keer was ingewikkeld omdat er na de grote matchingsronde van maart gecontroleerd moest worden wie er wel en niet waren. Tussentijdse mutaties bijhouden vinden de meeste schoolleiders geen probleem meer.

2. *Toewijzingen en inschrijvingen:* Verschillende schoolleiders hebben buiten de Centrale aanmelding om kinderen aangenomen of toezeggingen aan ouders gedaan. Hiervoor werden verschillende redenen genoemd;

- "Schoolwijzer was niet bereikbaar en het kind was al 4"
- "Het kind zou sowieso hier geplaatst worden"

Verder gaven enkele schoolleiders inschrijfformulieren mee aan de ouders, niet (altijd) wetende dat ouders hiermee juridisch gezien het recht krijgen aangenomen te worden op de school.

3. *Plafonds:* Schoolleiders werden gevraagd of ze in de toekomst hun plafond zouden bijstellen als segregatiemaatregel. Dit zou voor een populaire school betekenen dat ze minder kinderen kunnen aannemen. De school is met een lager plafond eerder vol zodat geïnteresseerde ouders van buiten de buurt moeten uitwijken naar een andere school, een school in hun eigen buurt waar ze dan zelf wel voorrang krijgen. Hierover hadden de schoolleiders verschillende meningen:

- Het merendeel geeft aan in te stemmen indien het echt bijdraagt aan de segregatieproblematiek.
- Een schoolleider vindt het onbegrijpelijk om niet zijn capaciteit volledig te benutten en geeft aan nooit akkoord te gaan. .
- Enkele schoolleiders geven aan dat draagvlak hebben om niet verder te groeien, maar krimpen hebben ze liever niet.

4. Financiën

Een oorzaak kan zijn waarom scholen goed bezet willen hebben blijkt vooral een financiële kwestie. Bijna alle scholen geven aan dat er al zoveel bezuinigd wordt op onderwijs. Scholen worden gefinancierd naar leerlingaantallen. Ten zuiden van de Waal is al een krimp in aantal leerlingen, eventueel plafonds verlagen zal leiden tot nog minder leerlingen en dus nog minder geld. Een kleine 'kansrijke' school gaf aan dat het al moeilijk is de kwaliteit te waarborgen met een dalend budget. Deze school gaf aan dat scholen met kansarme kinderen nog profijt hebben van de gewichtenregeling en meer budget hebben. (200-400 interval?)

CAM → Desegregatie in de praktijk?

De eerste ambitie van de Centrale Aanmelding is om de school een afspiegeling te laten zijn van de wijk en op de lange termijn segregatie tegen te gaan. Veel schoolleiders zijn hier sceptisch over en denken niet dat deze eerste pijler van het beleid dit effect teweeg zal brengen. Uit de praktijk blijkt namelijk dat er randvoorwaarden nodig zijn om het beoogd effect te bereiken. De schoolleiders stellen dat:

- zolang wijken eenzijdig samengesteld zijn zullen de scholen ook eenzijdig samengesteld blijven.
- zolang populaire scholen hun plafonds niet verlagen en de kansrijke vlucht uit de brede omgeving blijven ontvangen zullen de scholen niet gemengd worden.
- zolang schoolleiders niet volledig meewerken en tussentijds plafonds wijzigen of kinderen buiten de Centrale aanmelding aannemen, zal segregatie nooit gestopt worden.

Zolang de focus op pijler 1 blijft liggen en minder op pijler 2 "beïnvloeden van schoolkeuzegedrag van ouders" zal het effect nooit groot worden. De focus moet liggen op het motiveren en overtuigen van ouders om een school te kiezen in de wijk, of voor een gemengde school.

Eerlijkheid/transparantie

1. *Oude situatie:* Wie het eerst komt wie het eerst maalt. Er wordt aangegeven dat dit niet altijd eerlijk is en vanwege de wachtlijsten verschillende kinderen afgewezen werden. Schoolleiders geven aan dat menging hierdoor voorheen niet mogelijk was omdat ouders van kansarme leerlingen zich veel te laat melden en de school allang vol zat. Ook werd gemeld dat dit deels ook wel weer eerlijk was, ouders die bewust kozen en heel graag naar een bepaalde school wilden schreven zich ook vroeg in en waren daarmee gegarandeerd van een plek.

2. *Nieuwe situatie:* De meningen over de inperking van keuzevrijheid van ouders is onder de schoolleiders verdeeld. Een deel vindt het totaal geen inperking en het ander deel vindt dat wel maar in beperkte mate. Geen enkele schoolleider vindt het een sterke inperking van de keuzevrijheid van ouders. Enkel vonden het oneerlijk dat je niet in een andere buurt naar school kon of dat je niet gericht kon kiezen voor een onderwijsconcept.

Enkele schoolleiders kregen uitgelegd dat de 'spelregel buurtkind' een voorrangregel is en niet een noodzakelijke voorwaarde en de ouders nog steeds zelf voorkeursscholen naar wens konden doorgeven. Daarbij werd ze verteld dat kinderen nu alleen afgewezen wordt indien

de school vol is en dat voorheen ook kinderen werden afgewezen omdat de school vol was. Na deze toelichting veranderden verschillende schoolleiders van mening. Afwijzing omdat de school vol is wordt toch als een legitieme reden beschouwd. Het enige argument dat stand hield was dat ouders die voorheen écht naar een bepaalde school wilden zich zeer vroeg al inschreven en zo zeer waarschijnlijk op de school kwamen.

Commissie heroverweging

Bij deze commissie kunnen ouders terecht die het niet eens zijn met hun plaatsingsadvies en zorgt (in bijzondere gevallen) voor maatwerk naast het systeem. Een schoolleider gaf aan nooit eerder van de commissie gehoord te hebben. Een andere schoolleider gaf aan niet helemaal tevreden te zijn over de werkwijze van de commissie. De school had in vertrouwen inschrijfformulieren meegegeven aan ouders om er gebruik van te maken indien toegewezen door schoolwijzer. Een ingevuld en ondertekend inschrijfformulier bleek wettelijk bindend te zijn en de ouders 'maakte misbruik van de situatie'. De commissie handelt naar de letter van de wet en is voor de wet rechtvaardig. Er wordt afgevraagd in hoeverre dat rechtvaardig is voor de ouders die wel het plaatsingsadvies accepteerden.

Communicatie

1. Communicatie Schoolleiders-Schoolwijzer

- Schoolleiders zijn in het algemeen ontevreden over het loket van schoolwijzer. Er worden verschillende redenen voor gegeven:
- Slecht telefonisch bereikbaar, wordt niet altijd opgenomen
- E-mails worden nooit of laat beantwoord.
- Openingstijden zijn te kort en in de schoolvakanties is het gesloten. Er kan dan geen informatie worden opgevraagd over tussentijdse wisselingen.
- Bevoegdheid van de loketmedewerkster is onbekend
- Teveel contactpersonen, hierbij worden verschillende ambtenaren van de gemeente opgesomd.
- Informatie is niet altijd betrouwbaar, schoolleiders krijgen verschillende en wisselende antwoorden.

2. Communicatie Schoolleiders-Schoolbestuur

Niemand geeft aan echt tevreden te zijn over de communicatie met het schoolbestuur maar heel specifiek over kritiekpunten zijn de schoolleiders niet altijd. Periodiek zijn er wel directieberaden waar verschillende punten op de agenda komen. Een greep uit de opmerkingen;

Problemen met de plafondbepaling worden aan het bestuur toegekend. Enkelen geven aan hier beter in begeleid hadden willen worden. Opgegeven plafonds zouden door de besturen niet meer gecontroleerd te zijn wat leidde tot te hoge en te lage plafonds.

Beschikbare managementinfo wordt door het bestuur niet met iedereen gedeeld. Enkelen hebben tussenstanden van inschrijvingen en weten precies waar de kinderen uit de wijk naar school gaan terwijl andere niet eens weten dat deze informatie bestaat.

Gebrek aan transparantie wordt als kritiekpunt opgegeven, scholen weten of er ook ouders zijn afgewezen voor hun school. Een school geeft aan dat hun plafond omlaag is bijgesteld zonder hier formeel kennis over te hebben genomen.

Uitkomsten uit de werkgroep zouden niet bij de schoolleiders terecht komen. De lijnfunctie het onpersoonlijk formeel contact via de email wordt als ongewenst ervaren, enkelen willen vaker om tafel om problemen op te lossen.

CAM voor ouders volgens schoolleiders

Ouders met een lagere sociaal-economische status hebben volgens verschillende schoolleiders veel moeite met de Centrale Aanmelding. Ze komen vlak voordat het kind vier jaar wordt naar de school en willen zich inschrijven. Ze kennen Schoolwijzer niet, hebben geen Digi-D, zijn niet computervaardig en hebben soms zelfs niet eens een computer thuis. Zelfs het loket schijnt moeilijk bereikbaar voor ze te zijn.

Enkele schoolleiders krijgen een indruk dat ouders zich meer en beter zijn gaan oriënteren voor een schoolkeuze. Meer ouders zouden langskomen om zich te informeren.

Verschillende schoolleiders geven aan wel begrip te hebben voor ouders die hun kind op een school willen met 'soortgenoten' en hun kind niet willen opofferen voor dit maatschappelijk doel.

Volgens enkele schoolleiders ervaren ouders Schoolwijzer als dwang wat onnodige weerstand oplevert. Schoolwijzer schijnt een slecht imago te hebben, het kan je namelijk de school van voorkeur afwijzen.

Schoolleiders moesten voorheen ook ouders afwijzen omdat de school vol was. Volgens een schoolleider was dit beter door de ouders te behappen, ze kregen het rechtstreeks van de schoolleider te horen en vol=vol was een geldige reden voor de ouders.

Deel 3 Aanbevelingen van schoolleiders

De meest voorkomende of opmerkelijke aanbevelingen van de schoolleiders worden opgesomd. Dit zijn niet gemeenschappelijke aanbevelingen waar alle schoolleiders zich in kunnen vinden.

Aanbevelingen om het systeem te verbeteren zijn:

Zorgen voor een betere medewerking van de betrokken actoren. Ofwel door het draagvlak van verschillende schoolleiders te vergroten, medewerking af te dwingen of de mazen weg te werken.

Maatwerk om buurtschool te bepalen in plaats van drie dichtstbijzijnde scholen.

De cirkel met drie buurtscholen wordt als te groot ervaren. De ouders krijgen nog teveel keuze en kunnen alsnog ver uit de buurt naar school.

Kinderen van buiten Nijmegen vallen buiten de boot en moet aangepast worden. Het treft kinderen uit de Heilige Landstichting en een school met een regiofunctie.

Zorgkinderen zouden apart aangemeld en toebedeeld moeten worden.

Onderwijsconcept meenemen als voorrangsregel.

Kwaliteit van de scholen gelijk krijgen door minstens zwakke scholen weer groen te krijgen.

Een schoolleider uit krachtwijk Hatert zou ook in de werkgroep moeten zitten

Mobiel loket door de wijken voor kansarme ouders die moeite hebben met aanmelden en op Kelfkensbos te komen.

Aanbevelingen om de uitvoering te verbeteren zijn:

Eén contactpersoon voor schoolwijzer met de juiste bevoegdheden om de schoolleiders op weg te helpen.

Het systeem koppelen aan het administratief systeem van de scholen (asus).

Meer dan twee weken tijd om toegewezen ouders in te schrijven zodat er meer tijd is voor intakegesprekken.

Beter bereikbaar loket.

Meer persoonlijker contact tussen de schoolbesturen en de directeuren, minder via de email.

Jaarkalender met matchingsdata.

Uitkomsten interviews schoolbesturen.

De 41 basisscholen van Nijmegen zijn verdeeld over zes schoolbestuurders. Twee grote schoolbesturen met respectievelijk 23 en 14 basisscholen. De resterende vier scholen hebben elk een ander schoolbestuur, de “eenpitters”.

Wie hebben er meegedaan aan de interviews?

Voor dit onderdeel zijn vijf personen benaderd. Drie voorzitters van schoolbesturen, inclusief de twee van de twee grootste schoolbesturen en twee schoolleiders die vaak optreden namens hun schoolbestuur/ hun schoolbestuur dikwijls vertegenwoordigen.

De interviewvragen

De schoolbestuurders zijn geïnterviewd aan de hand van semi-gestructureerde interviews, dat houdt in dat de inhoud en formulering van de vragen vaststaat, de volgorde van de vragen flexibel zijn en de antwoordformuleringen helemaal open zijn. Deze kwalitatieve benadering geeft de mogelijkheid om door te vragen en om de vraagstelling tijdens het onderzoek bij te sturen aan de hand van de antwoorden. Een nadeel van kwalitatief onderzoek is dat de resultaten niet statistisch representatief zijn, maar ze geven wel een indicatie van wat er leeft onder de geïnterviewden.

Het interview duurde gemiddeld één uur en bestond uit verschillende topics. De besturen is gevraagd naar hun motivatie om deel te nemen aan de Centrale Aanmelding, hoe ze hun directeuren hebben meegekregen en naar hun rol in het anti-segregatiebeleid. Vervolgens werd hen gevraagd naar het verloop van de uitvoering van het beleid in het algemeen, en de Centrale Aanmelding in het bijzonder. Ten slotte werd hen gevraagd naar verbeterpunten en hun visie over de toekomst van het systeem.

Resultaten

1. Totstandkoming

Motivatie deelname Centrale Aanmelding.

De schoolbesturen geven verschillende argumenten waarom het anti-segregatiebeleid en de Centrale Aanmelding tot stand zijn gekomen en zij er een prominente rol in spelen. In 2007 ondertekenden ze samen met de gemeente het convenant prestatieafspraken onderwijs waarin richtinggevende afspraken zijn vastgelegd over het terugdringen van segregatie. De besturen noemen ook de politieke invloeden; het was een landelijke trend was om iets aan segregatie te doen en ook het College van Nijmegen gaf hier prioriteit aan. Persoonlijk hadden zij ook motieven om hieraan deel te nemen:

1. Idealistische motieven

- In 2003 was er al een groot besef van segregatie in het onderwijs bij de twee grote schoolbesturen. Kansrijke (witte) ouders liepen de school in de wijk voorbij. Kinderen uit de buurt gingen niet samen naar school. Uit onderzoek bleek dat 40% van de kinderen in het primair onderwijs niet naar de dichtstbijzijnde school gingen.

- De schoolbesturen vinden het een maatschappelijke taak om ervoor te zorgen dat mensen van verschillende etnische en sociaaleconomische achtergronden elkaar leren kennen en respecteren. Dat zou volgens hen moeten beginnen op school. Woorden als burgerschap, integratie en sociale cohesie worden hierbij genoemd.
- Eenzijdige samenstelling van scholen zou volgens onderzoek ten koste gaan van de onderwijsprestaties.
- Een eenpitter gaf aan deel te nemen met zijn school niet alleen vanwege zijn maatschappelijke taak om burgerschap en integratie te bevorderen maar ook uit saamhorigheidsgevoel, deelnemen aan een beleid en aanmeldsysteem waar alle scholen uit de gemeente uit deelnemen en uit solidariteit voor de scholen last hebben van de segregatie-effecten.

2. Economische motieven

- De schoolbesturen hadden al langer een wens naar doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting. Er bestond een gevoel dat het budget door de gemeente niet volledig aan de scholen werd besteed. Dit ging ten koste van de onderhoud van de scholen. Een eenpitter gaf aan dat ze toe waren aan nieuwbouw en hier zelf graag zeggenschap over wilde hebben.
- Segregatie tegengaan zou ook economische voordelen opleveren; de “witte vlucht” zorgt voor lege scholen enerzijds en overvolle scholen anderzijds. Segregatie tegengaan zou leiden tot een evenwichtige verdeling van de kinderen op de scholen zodat onnodige nieuwbouw kan stoppen: niet meer bouwen voor leegstand.

3. Praktische motieven

- “wie het eerst komt wie het eerst maalt” werd als oneerlijk beschouwd voor ouders die zich later gingen inschrijven. Het kwam voor dat zwangere vrouwen met hun echofoto hun ongeboren kind al inschreven op school.
- Verschillende populaire scholen hadden te kampen met wachtlijsten en dubbele inschrijvingen waardoor de wachtlijsten niet betrouwbaar waren. Dit moest ook bestreden worden.

Samenwerking/draagvlak

1. Schoolbesturen onderling

Alle geïnterviewden geven aan dat de onderlinge samenwerking tussen de verschillende besturen soepel verloopt en ze staan op een lijn: “we hebben geen notoire tegenstellingen”, “geen concurrentie merkbaar” en “er worden geen spelletjes gespeeld”

2. Schoolbesturen-schoolleiders

Het beleid en de Centrale Aanmelding is iets wat de gemeente en de schoolbesturen samen hebben besloten. Hierbij geven de schoolbesturen aan aanvankelijk hebben gekozen om de schoolleiders hier niet meteen sterk bij te betrekken. In de directieberaden werden de schoolleiders geïnformeerd over het beleid en haar ontwikkelingen. Schoolleiders konden deelnemen aan de werkgroep segregatie en een bijdrage leveren aan de uitvoering. Ze geven aan dat het een topdownbenadering was en later pas de focus lag op draagvlak creëren. Dit werd op verschillende manieren gedaan;

- Schoolleiders hadden geen zicht op de problematiek en de verschillende samenstellingen en bijhorende problemen van de andere scholen. Daarom zijn schoolleiders bij elkaar gebracht wat zou hebben geleid tot herkenning en erkenning van problemen.
- Om de schoolleiders intrinsiek te motiveren werd geprobeerd met oa verschillende onderzoeken (Bowen Paulle) het belang van het kind voorop te zetten. Benadrukken dat segregatie ten koste gaat van het onderwijs en integratie van het kind.
- Salaris van schoolleiders is gekoppeld aan het aantal leerlingen waarbij landelijk de intervallen 200 en 400 leerlingen gelden. Een schoolbestuur geeft aan dit te compenseren met een coulancregeling waarbij de intervallen wegvallen en niet meer nastrevenswaardig zijn.

De schoolbesturen geven aan dat er aanvankelijk weerstand was maar uiteindelijk iedereen akkoord is gegaan. De schoolbesturen erkennen dat er onder enkele schoolleiders nog draagvlakproblemen bestaan. Dat zou komen door praktische, principiële, politieke en financiële redenen.

2. Praktische uitvoering

Effecten in de praktijk

De Centrale Aanmelding is de enige pijler die echt van de grond is gekomen. Verschillende van de beoogde positieve (neven)effecten bleken in de praktijk ook zichtbaar.

- Ouders oriënteren zich gemiddeld eerder voor een school omdat ze al wanneer hun kind 2 jaar en 9 maanden is een brief erover krijgen. Vanwege het nieuwe begrip buurtschool waar ze voorrang op hebben, wordt er ook geïnformeerd op die scholen.
- De verdeling van schoolplekken verloopt rechtvaardiger.
 - Ook voor Schoolwijzer bestond was er een aantal scholen waar (soms veel) meer aanmeldingen dan plaatsen waren. De verdeling van die plaatsen verliep toen achter gesloten deuren, zonder voorrangsregels. In principe werden plekken op volgorde van aanmelding toegewezen, maar directeuren konden daar op eigen inzicht in variëren. Voor ouders was niet controleerbaar/volgbaar waarom zij geen plaats kregen en anderen wel. Ook toen waren er boze ouders. Regelmatig meldden die zij zich bij de schoolbesturen maar die bemoeide zich, vanwege het ontbreken van een aannamebeleid, niet met de aannames op afzonderlijke scholen.
 - de toewijzing gebeurt nu op basis van heldere en controleerbare regels
 - Ouders hebben tegenwoordig beroepsmogelijkheden als ze het niet eens zijn met de plaatsingsadvies. Voorheen werden ouders ook afgewezen en konden hiervoor nergens heen.
 - plafonds liggen vast, het is niet meer mogelijk een plaatsje toe te voegen.
- Scholen zijn bewust geworden van hun imago en het effect dat het mogelijk kan hebben. Er wordt gewerkt aan hun imago en proberen zich helder te profileren.
- De scholen en de besturen weten op tijd de instroom per school, die ook betrouwbaar is. In het verleden hadden veel scholen, vanwege de wachtlijsten bij populaire scholen, te maken met dubbele inschrijvingen. Alhoewel schooldirecteuren zich daar bewust van waren en er in hun planning rekening mee hielden geeft de huidige werkwijze meer duidelijkheid.

- Scholen hebben plafonds en zullen niet meer hoeven bijbouwen.
- Het belangrijkste effect waarvoor de Centrale Aanmelding als middel is ingezet, de desegregatie is nog niet direct in de praktijk zichtbaar vanwege verschillende factoren;
- Oude toezeggingen
 - Plafonds die hier nog niet op zijn ingesteld
 - Terugloop leerlingaantallen in delen van Nijmegen, de meeste scholen kunnen iedereen blijven accepteren.
 - Voorrangsregel 1 waardoor kinderen zich bij hun broertje of zusje (buiten de wijk) kunnen worden geplaatst.

Overige pijlers

De grote schoolbesturen geven aan dat er scholentochten worden georganiseerd om de schoolkeuzeprocessen van ouders te ondersteunen. Verder krijgen verschillende kansarme scholen meer aandacht en wordt er meer geïnvesteerd om ouders te trekken. Ze nemen een helder onderwijsprofiel aan, krijgen buitenschoolse opvang en een school heeft zelfs een nieuwe gebouw en naam gekregen.

Uitvoeringsproblemen.

In het eerste jaar van de uitvoering van het project zijn verschillende problemen aan het licht gekomen, waarvan het merendeel startproblemen:

- De plafonds waren niet eenduidig gedefinieerd wat tot problemen en verwarring heeft gezorgd bij de ouders en directeuren.
- Hoge automatiserings- en onderhoudskosten van de Centrale Aanmelding
- Het systeem houdt geen rekening met zorgkinderen, tweelingen, snelle en/of tijdelijke plaatsingen
- Oude toezeggingen moesten gehonoreerd worden
- Teveel beroep gedaan op schoolwijzer (het loket) door zowel de ouders als schoolleiders
- Communicatieproblemen; informatie die de scholen en schoolwijzer verstrekten was niet overeenstemmend.
- Centrale Aanmelding niet afgestemd op de software van de scholen.

Overige problemen:

- Administratieve verzwaring voor de schoolleiders; voornamelijk de drukte na de matchingsrondes met bijvoorbeeld de intakegesprekken.
- Geen volledige medewerking (bewust en onbewust) van de schoolleiders
- Kansarme ouders hebben moeite met digitaal aanmelden.
- Daling leerlingaantallen in Nijmegen ten zuiden van de Waal waardoor zonder plafondbijstelling het systeem niet naar hoofddoel kan bereiken
- Schoolleiders hebben moeite met het promoten van hun eigen school

Toekomst/aanbevelingen

Rol schoolbesturen en Gemeente Nijmegen

De bedoeling was dat de gemeente na drie jaar het project zou overdragen aan de schoolbesturen. De schoolbesturen is gevraagd wat zij hiervan vinden en in hoeverre dat volgens hen haalbaar is.

Een schoolbestuur van een school geeft aan het zelf te kunnen, en dat de gemeente zich moet focussen op het bouwen van gemengde wijken. De rest geeft aan dat de gemeente mede-eigenaar moet blijven van dit project, om verschillende motieven:

- Praktisch motief; de gemeente heeft toegang tot het GBA en moet ouders blijven aanschrijven wanneer het kind zich kan inschrijven
- Symbolisch motief; samen staan ze sterker en het was immers een project van hun samen
- Financieel motief: schoolwijzer kost veel geld en zelf kunnen ze het niet betalen, helemaal nu ze niet meer kunnen rekenen op geld van het Rijk.

Verbeterpunten

- Voorlichting moet beter en consistent; FAQ op de website voor ouders en directeuren, één vast aanspreekpunt/contactpersoon
- Vaststellen definitie van plafonds
- Zwakke scholen aanpakken
- Verbinding Schoolwijzer met peuterspeelzalen
- Vrijgeven plafonds groepen 2 tm 8

Voortzetting CAM

De schoolbesturen zijn in het algemeen vrij positief over het systeem en geloven in het effect dat het zou kunnen hebben. Zelfs als het niet tot desegregatie zou leiden vinden de besturen het een mooi systeem;

- Het is eerlijk en transparant voor ouders
- Het is transparant voor de bestuurders
- Het biedt rust, geen stress en wachtlijsten bij populaire scholen

De schoolbesturen geven aan geen reden te hebben om dit niet voort te zetten, de problemen zijn voornamelijk startproblemen, kinderziektes.

Wanneer zou het systeem eventueel wel tot een einde komen;

- als het niet meer te financieren is
- als het de wil is van de publieke opinie.

Uitkomsten interviews betrokkenen Schoolwijzer

Wie zijn geïnterviewd?

Voor de evaluatie zijn drie medewerkers van de gemeente Nijmegen die meegewerkt hebben aan het tot stand komen van Schoolwijzer/het anti-segregatiebeleid geïnterviewd: een beleidsmedewerker, een communicatiemedewerker en de projectleider.

Tot stand koming

Stuur- en werkgroepen

De gemeente Nijmegen heeft, in overleg/samenwerking met de schoolbesturen, een anti-segregatiebeleid opgesteld dat uit 4 pijlers bestaat (centrale aanmelding, beïnvloeden schoolkeuze, investeren in scholen en woningbouw). Er bestaat een stuurgroep Anti-Segregatie-Beleid, waarin vertegenwoordigers van alle schoolbesturen, de gemeentelijke programmamanagers onderwijs en integratie zitten. Zij aan over de hoofdlijnen van het anti-segregatiebeleid.

Daarnaast zijn er werkgroepen ingesteld die de stuurgroep ondersteunen en adviseren. In eerste instantie drie, later twee. Eén voor centrale aanmelding en één voor ouderbeïnvloeding en investeren.

Ontwikkeling Schoolwijzer

In 2008 is door de stuurgroep een Programma van Eisen vastgesteld volgens welk de Centrale Aanmelding georganiseerd moest worden. Het was voor het eerst in Nederland dat zo'n systeem werd opgezet.

De gemeente Nijmegen heeft de opzet vertaalt in een concreet systeem, Schoolwijzer Nijmegen. Daarvoor zijn o.a. de volgende stappen gezet:

- er is een digitaal aanmeldingsstelsel, met aanmeldformulier voor de ouders, ontworpen
- er is een digitaal loket Schoolwijzer gemaakt, waar ouders informatie over de aanmeldingsprocedure, maar ook over scholen kunnen vinden
- er is een instrument gemaakt waarmee per kind/adres bepaald wordt wat de drie dichtsbijzijnde scholen zijn
- er is een digitaal matchingsmodel ontworpen en in uitvoering genomen, waarin de aangemelde kinderen volgens de door de stuurgroep bepaalde voorrangregels gematcht worden
- er is een fysiek Loket Schoolwijzer geopend, dat gevestigd is bij het schoolbestuur van de St. Josephscholen en 15,5 uur per week geopend is
- er is een Commissie Heroverweging ingesteld met onafhankelijke gerespecteerde juristen, o.a. gespecialiseerd in onderwijsrecht.

Activiteiten werkgroep

De werkgroep CAM bestaat uit een stabiele groep directeurs.

Een rol van de werkgroepleden die nog niet voldoende uit de verf gekomen is die van doorschakelen naar de overige schooldirecteurs, het scheppen van draagvlak voor het

beleid. Tot nu toe blijven er nog steeds discussies ontstaan over de uitgangspunten van het beleid. Deels is dit onoplosbaar: sommige directeuren zullen altijd tegen blijven.

Het gebrek aan draagvlak is een belangrijke verklaring voor de praktische problemen waarmee Schoolwijzer te maken heeft.

Binnen de werkgroep heeft de gemeente nog steeds de rol van trekker, de andere betrokkenen leunen daar nog (te) veel op.

De activiteiten van werkgroep informatie informatie/investeren zijn niet goed op gang gekomen o.a. door bezettingswisseling en drukke agenda's. Na wat activiteiten die al op de rol stonden (scholentocht West, Neerbosch-Oost) bleef het te lang stil.

Verschillende posities

Schoolwijzer is een samenwerkingsverband tussen gemeente en schoolbesturen. Schoolwijzer neemt zelf geen beleidsbeslissingen, maar voert uit wat door gemeente en schoolbesturen (in de stuurgroep) aan beleid wordt geformuleerd. Beslissingen over bv het al of niet herstellen van fouten in de plafondbepaling, of een nevenvestiging een aparte school is en of scholen adressen van aan te melden kinderen krijgen worden in de stuurgroep genomen.

Praktische uitvoering

Vorrangsregels

Vanuit scholen/ouders is er soms kritiek op de manier waarop het begrip "buurtschool" wordt ingevuld. Deze invulling is door gemeente en schoolbesturen zo bepaald, deze keuze wordt toegelicht door de gesprekspartners:

- door iedereen drie scholen als buurtschool te geven creer je gelijkheid. Het zou juist oneerlijk zijn om de precieze afstand te betrekken. Waarom zou een kind dat naast een school woont meer recht hebben dan een kind dat wat verder weg woont, maar voor wie deze school ook de dichtsbijzijnde is?
- het is afgesproken binnen de stuurgroep de verkeerssituatie niet te betrekken. Daar lagen praktische/uitvoerbaarheidsoverwegingen aan ten grondslag (hoe bepaal je welke situatie verkeersonveilig is) maar ook inhoudelijke: als je kijkt naar het spreidingspatroon van leerlingen per school voor Schoolwijzer bleek dat ouders zich daar toen soms weinig van aantrokken, en kozen voor scholen aan de overzijde van grote verkeersaders.

Vaststelling plafonds

Om aanmeldingen te kunnen plaatsen heeft Schoolwijzer twee gegevens van de scholen nodig: wat is het plafond, het aantal leerlingen dat mag worden toegelaten en wat is het aantal al aanwezige leerlingen. Het verschil tussen beide gegevens is de beschikbare ruimte, het aantal te vergeven plaatsen.

Op beide punten zijn er problemen in de aanlevering van gegevens door scholen/schoolbesturen.

Bij de plafondhoogte gaat het dan om:

- welk cijfer wordt ingediend? Het cijfer van de gewenste instroom, het aantal leerlingen dat in een jaar nieuw kan worden toegelaten. Of het aantal leerlingen dat

aan het eind van het schooljaar in groep 1 zit, dus inclusief leerlingen die 1 ½ jaar in groep 1 zitten, en al voor de zomervakantie op school ingeschreven waren.

- willen directeuren één plafond voor de totale groep 1 hanteren, of willen ze binnen die groep nog onderscheid maken tussen groep 0 en groep 1.

Het vaststellen van het aantal kinderen dat al ingeschreven is kan op verschillende manieren. De stuurgroep heeft besloten dat via “populatielijsten” te laten doen, lijsten waarop kinderen met naam en toenaam staan. In de uitwerking daarvan zijn er ook verschillende variaties:

- een automatische aansluiting op de schooladministratie-systemen, bleek nog niet haalbaar
- scholen maken vanuit hun administratie een lijst met leerlingen
- Schoolwijzer levert een lijst aan met de leerlingen zoals daar bekend, scholen controleren deze lijst.

In de praktijk zijn meerdere werkwijzen geprobeerd maar stuitte iedere aanpak wel op problemen. Sommige scholen hebben hun administratie niet voldoende op orde.

De huidige werkwijze is dat alleen voor groep 1 nog met populatielijsten wordt gewerkt. Voor de groepen 2-8, waar veel minder aanmeldingen en plaatsingen voor zijn, geeft de school inmiddels alleen het totale leerlingaantal door.

Commissie Heroverweging

De Commissie is ingesteld om een juridisch advies te geven bij verzoeken tot heroverweging van ouders. Dat houdt ook in dat de Commissie soms advies tot heroverweging heeft gegeven op basis van “procedurele onzorgvuldigheid”, oude aanmeldingsformulieren die ten onrechte, tegen de afspraak in als inschrijvingsformulier betiteld werden. Het is niet terecht de commissie juridische rechtlijnigheid te verwijten. Dit is immers hun taak. Zij moeten zo oordelen omdat scholen (per ongeluk?) deze formulieren hebben uitgegeven. De besluiten van de Commissie en de overwegingen daarbij zijn nu nog niet duidelijk genoeg voor de andere betrokkenen.

Communicatie en samenwerking

Communicatie en samenwerking is belangrijk voor het functioneren van Schoolwijzer. Schoolwijzer is afhankelijk van veel informatie die de scholen en schoolbesturen moeten leveren. Dat loopt lang niet altijd vlekkeloos:

- de bereidheid tot medewerking van schooldirecteuren is in het begin overschat. De inzet van de Schoolbesturen om scholen te overtuigen/motiveren heeft nog niet het verwachte effect gehad.
- introductie van CAM/Schoolwijzer ging top-down, verklaring voor beperkte medewerking
- misschien vraagt het project wel te veel van de communicatieve vaardigheden van alle partijen

Andersom zijn er in de evaluatie door scholen ook klachten over de samenwerking geuit. Veel van die klachten had Schoolwijzer nog niet eerder gehoord. Als scholen niet melden dat ze problemen hebben kunnen die zaken ook niet aangepakt worden of kunnen misverstanden niet recht worden gezet.

Loket

De telefonische bereikbaarheid van het Loket schiet nog te kort. De “telefoonuren” zijn beperkt, er is maar één medewerker en als die telefonisch in gesprek is krijgen andere bellers geen in-bezet-toon maar lijkt het of niet opgenomen wordt.

Het Loket mag alleen maar informatie over de procedure geven. Dit kan voor ouders soms onbevredigend zijn, omdat die graag toezeggingen/uitspraken over hun eigen situatie willen hebben maar anders is niet mogelijk.

Praktische problemen en oplossingen

Er zijn in de opstartjaren van Schoolwijzer veel praktische problemen geweest. Een van de verklaringen voor die praktische problemen ligt in het draagvlak, de intrinsieke acceptatie van het beleid bij de schooldirecteuren. Daardoor verdiepen sommige directeuren zich te weinig in de spelregels en procedures. Dit kan ook verklaren waarom veel schoolleiders Schoolwijzer als veel werk beschouwen. Als ze aan hun oude werkwijzen vast houden (b.v. het bijhouden van namen van bezoekers van open dagen, van potentiële aanmelders) doen zij inderdaad soms dubbel werk. Ook het buiten het systeem om aannemen van kinderen zorgt voor veel extra werk.

Naast scholen die veel werk aan Schoolwijzer hebben zijn er ook scholen die zonder problemen de benodigde informatie kunnen aanleveren.

Het streven van Schoolwijzer is zo veel mogelijk met de scholen mee te denken, het de scholen en ouders makkelijk te maken:

- namenlijst kwam eerst op volgorde van naam, voor en achternaam zaten helaas in één veld. Scholen gaven aan dat onhandig te vinden. Nu worden geplaatste leerlingen op volgorde van geboortedatum aangeleverd
- telefoonnummer is tegenwoordig opgenomen bij gegevens leerling
- bij scholen bestaan vaak misverstanden. Zo denken scholen b.v. dat ze alle leerlingen binnen 2 weken moeten inschrijven en (dus) ook een intake gesprek moeten voeren. In werkelijkheid is de termijn langer (4 weken) maar krijgen ouders na 2 weken een herinnering. Daarnaast hoeven ouders alleen maar hun plaatsing te bevestigen, intake kan later.
- de keuze voor het schooljaar door ouders in het formulier wordt nu begeleid door vragen. Als er desondanks een schooljaar opgegeven wordt dat mogelijk fout kan zijn wordt met de ouders contact opgenomen.
- bij de plaatsing van “dossierkinderen” krijgen scholen ook te horen van welke scholen deze kinderen afkomstig zijn, dan weten ze waar ze meer informatie kunnen krijgen
- er is nu een invulschema ontwikkeld om directeuren te ondersteunen in het bepalen van de plafondhoogte
- er is veel energie besteed aan de structurering van werkprocessen.

Moeilijk bij de praktische oplossingen is wel dat er veel partijen samenwerken in de Centrale Aanmelding en dat er lang niet altijd overeenstemming is wat de makkelijkste aanpak is bij praktische problemen. Niet altijd zal iedereen gelukkig zijn met de gekozen oplossing.

Bereik doelstellingen

Eerlijk en transparant

Schoolwijzer zorgt voor een eerlijke toewijzing bij schaarste. Plaatsen worden verdeeld op basis van objectief te bepalen, vooraf gekozen criteria en zo nodig door loting. Dat was eerder niet het geval: er waren geen afspraken over aannameregels, geen beroepsmogelijkheid, directeuren konden “selecteren aan de poort”.

Mogelijk effect van Schoolwijzer/Centrale Aanmelding op in de buurt/gemengd naar school

De plafonds zijn tot nu toe “beleidsarm” ingezet. Ze zijn weinig strak gesteld om zo het draagvlak voor CAM te vergroten en niet te veel problemen hierover te krijgen. Keerzijde hiervan is dat je ook nog weinig of geen resultaten op gebied van spreiding en menging kunt verwachten. Daarvoor moeten de plafonds lager gesteld worden. Daar wordt vanuit sommige scholen ook om gevraagd.

Daarnaast beperkt de broer/zus-regel op dit moment nog de effectiviteit van de overige spelregels tegen. Door broers en zusjes de hoogste voorrang te geven heb je minder ruimte te sturen op de kenmerken die je beleidsmatig gewenst vindt. In de komende jaren zal het effect van de broer/zusregel echter steeds minder worden: op een gegeven moment zijn de boertjes/zusjes van de huidige leerlingen op en zal het effect van de buurt- en samenstellingsregels groter worden.

Bij het aanpassen van de plafonds is een goed “spelen met de knoppen” is nodig: welke scholen wel, welke niet, rekening houdend met specifieke omstandigheden.

Aanbevelingen

Verbreden draagvlak

Voor een succesvolle voortzetting van Schoolwijzer is het misschien nodig de uitgangspunten van het beleid nogmaals ter discussie te stellen en goed te bekijken/nee te zetten. Zolang daar onenigheid over blijft bestaan zal Schoolwijzer problemen blijven geven.

Oplossingsrichting aan te leveren informatie

Als oplossingsrichting voor veel praktische problemen wordt vooral veel verwacht van meer automatisering. Wanneer Schoolwijzer aangesloten zou zijn op de administratie van scholen/schoolbesturen zou alle geworstel met popluatielijsten niet meer nodig zijn. Keerzijde is daarbij wel dat je minder flexibel wordt.

Inrichting Schoolwijzer

Praktisch kunnen er nog wel zaken verbeterd worden (bv over verdeling/ordening van activiteiten: secretariaat vangt telefoontjes op, beleidsadvies/communicatie van een ander etc, verwachtingsmanagement omtrent contact bij scholen: mogen scholen wel met vakantie, maar moet Schoolwijzer altijd 5 dagen per week bereikbaar zijn, aanspreekpunten etc.)

Al zulk soort aanbevelingen komen in het overdrachtsdocument dat opgesteld wordt voor de overdracht van Schoolwijzer aan de schoolbesturen.

Interview voorzitter Commissie Heroverweging

Een bijzonder systeem

Het Nijmeegse systeem is een voorbeeld in Nederland, het wordt in andere gemeenten overgenomen, er is juridische belangstelling voor omdat het werkt op een terrein waar nog weinig jurisprudentie over is.

Sterke punten van het systeem zijn dat het rechtvaardig is (objectieve verdeelcriteria bij overaanmelding) en doelmatig (directeuren van populaire scholen krijgen niet steeds weer verzoekers langs, dubbele inschrijvingen komen niet voor).

Positie Commissie Heroverweging

Bijzonder van de Commissie Heroverweging is zijn positie aan de voorkant van de aanmeldings/ inschrijvingsprocedure:

Schoolwijzer geeft (namens de schoolbesturen, het bevoegd gezag) een plaatsingsadvies voor een leerling. Dit is een advies, geen besluit, dus (juridisch) bezwaar maken is niet mogelijk. Wel kan heroverweging bij de commissie aangevraagd worden. Het voordeel van heroverweging is dat het laagdrempeliger is, een korte doorlooptijd heeft en juridisering voorkomt (dit alles in vergelijking tot een juridische bezwaarprocedure). Wanneer de behandeling niet tot een herzien advies leidt kan de ouder alsnog proberen in de schrijven op de gewenste school. Dat zal niet toegestaan worden omdat er geen plaatsingsadvies is. Dan is er een besluit waartegen ouders een juridisch bezwaar kunnen indienen. Dan volgt de rechtsgang, met bijbehorende advocaten, kosten, doorlooptijden.

Taak commissie

De commissie heeft als taak de verzoeken van ouders te beoordelen op twee facetten:

- is de plaatsing via de spelregels verlopen
Naast toetsing of de spelregels goed zijn toegepast is hierbij belangrijk of er een eerdere toezegging is gedaan, b.v. in de vorm van een "inschrijfformulier". Als dit zo is is niet plaatsen in strijd met de wet, de commissie honoreert dan het verzoek tot herziening
- zijn er in individuele gevallen schrijnende omstandigheden waardoor je tegen de wetten en regels in toch een advies tot plaatsing wilt geven (hardheidsclausule)?
Voor honorering van zulke verzoeken baseert de commissie zich zo veel mogelijk op jurisprudentie.

De commissie is onafhankelijk, opereert op afstand van gemeente en schoolbesturen.

Aanlooperperiode

Het is eigenlijk te vroeg om het systeem te evalueren. Het is pas één jaar volledig in gebruik geweest. Er waren veel kinderziektes. Een belangrijk voorbeeld daarvan was dat er op sommige scholen (door onbekendheid met de juridische consequenties van de termen) nog "inschrijfformulieren" in gebruik waren. Dit geeft ouders een juridisch recht op een plaats, waardoor de commissie niet anders kan dan het verzoek van de ouders honoreren. Dit komt bij de plaatsingen van maart 2011 al veel minder voor.

Bovendien stuitte de commissie, juist door het soort gevallen die ze te behandelen kregen, op te verbeteren punten in het systeem. Die zijn teruggemeld aan de stuurgroep en daar is meestal adequaat op ingesprongen. Voorbeelden zijn:

- het op de site op laten nemen van een “thermometer” waarop per school te zien is hoeveel kinderen er al aangemeld zijn en wat het plafond is (al uitgevoerd).
- planning van voorlichtingsactiviteiten (opendagen, scholentocht) afstemmen op matchingsdata (is gebeurd)
- informatie voorziening op de site verder uitbreiden, bv met FAQ.
- het aanpassen van het begrip “buurtschool”. Nu wordt dat op hemelsbrede afstand gedefinieerd. Het zou beter zijn dat te veranderen in afstand over de weg. Nu ontstaan soms vreemde situaties rond belangrijke barrières, b.v. wanneer een school aan de andere kant van het Maas-Waal-kanaal als buurtschool wordt benoemd. Eventueel zou je ook nog kunnen proberen wat meer segmentering in de stad aan te brengen, b.v. de drie dichtsbijzijnde scholen aan de “eigen” kant van de Annastraat. (suggestie nav behandelingsronde in matching maart 2011)

De verwachting is dat door het oplossen van de aanloopp problemen het systeem steeds beter zal lopen.

Laagdrempelige behandeling

De commissie wil laagdrempelig voor ouders zijn. Alle ouders worden uitgenodigd, ze mogen allemaal hun verhaal doen en krijgen uitleg over de (regels van) centrale aanmelding en de taken en rol van de commissie.

Als sommige ouders vinden dat de commissie intimiterend is zal dat vooral liggen aan de entourage en beeldvorming: een rijtje professoren en juristen achter een lange tafel aan het eind van een grote zaal.

Behandeling zaken in 2010/2011

In 2010/2011 zijn ongeveer 40 zaken behandeld in de commissie. In vergelijking tot het totale aantal plaatsingen is dat niet veel. In alle gevallen is voorkomen dat ouders naar de rechter zijn gegaan. Dit is te beschouwen als een succes voor de commissie, daarmee is veel doorlooptijd en kosten, voor ouders en schoolbesturen, bespaard.

Ouders dragen allerlei overwegingen aan om de schoolkeuze voor hun kind te motiveren: de verkeerssituatie, de aansluiting met de peuterspeelzaal, de waardering voor het schoolconcept of de kleinschaligheid. Voor zover de redenen buiten de spelregels of de wet liggen zijn die voor de commissie geen reden om een verzoek te honoreren.

Opvallend genoeg was voor geen enkele ouder de richting van een school de belangrijkste reden voor het indienen van het verzoek. Dit is het enige kenmerk waarop ouders volgens artikel 23 een recht op kunnen laten gelden: zij mogen eisen dat hun kind op een bv katholieke school aangenomen wordt, echter niet op een specifieke katholieke school.

Hier werd heel duidelijk dat de keuzemotieven van ouders en de criteria in de wet ver uiteenlopen.

Wanneer de commissie verzoeken wel honoreerde lag de motivatie daarvoor in schrijnende omstandigheden in individuele gevallen (b.v. kinderen uit één gezin die naar verschillende scholen zouden gaan) of in procedurele onzorgvuldigheid.

Het systeem is eerlijk, transparant en rechtvaardig

Een heel belangrijk pluspunt van Schoolwijzer is dat het systeem tegemoet komt aan het juridisch beginsel van gelijke kansen. Het biedt alle ouders en kinderen gelijke kansen. Daar kun je door bv heel vroeg aanmelden, geen invloed meer op uit oefenen.

Soms is het niet te vermijden dat ouders bezwaren blijven houden. Als zij het niet eens zijn met de regels of de wet dan kan de Commissie daar niets aan veranderen.

Schoolwijzer voor directeuren

Schoolwijzer beperkt de autonomie van directeuren. Daar moeten zij aan wennen. Ook met de begrippen die belangrijk zijn binnen CAM moeten zij vertrouwd raken: wat is een plafond, wat is vol. Ze moeten het daar samen over eens worden.

Daartegenover staat dat de aanmelding doelmatiger is: schooldirecteuren hoeven niet (in geval van populaire scholen) vele aanmeldingen aan te nemen, met dubbele inschrijvingen om te gaan of slecht nieuws gesprekken (afwijzen van belangstellenden) te voeren.

Bovendien geeft het systeem extra informatie over de vraag naar scholen en de leerlingstromen door de stad.

Vrijheid van onderwijs

Binnen centrale aanmelding is er absolute schoolkeuzevrijheid. Er is echter geen garantie dat je ook op de school van je eerste voorkeur wordt geplaatst. Die garantie was er ook in de periode voor Schoolwijzer niet.

Gesprekken GMR's

Op 15 maart en 6 april is een bezoek gebracht aan de vergadering van de GMR van de twee grote schoolbesturen in Nijmegen (resp. Conexus en de Josephstichting) om met de leden van de GMR de meningen en ervaringen over het anti-segregatiebeleid en Schoolwijzer te bespreken.

In de GMR zijn de medewerkers en ouders van de bij het schoolbestuur horende basisscholen vertegenwoordigd.

Diversiviteit in meningen

De opvattingen over anti-segregatiebeleid en Schoolwijzer lopen tussen de twee GMR's en ook vaak binnen dezelfde GMR uiteen. Dit is ook niet verwonderlijk gezien de variëteit aan achtergronden en posities van de deelnemers: ouders en personeel, mensen afkomstig van scholen met weinig aanmeldingen/eenzijdige leerlingsamenstelling en mensen afkomstig van scholen die juist meer aanmeldingen dan plaatsen hebben.

Dat betekent dat er niet één mening van de GMR's gegeven kan worden. De hieronder beschreven meningen geven een beeld van de diversiteit.

Introductie van het anti-segregatiebeleid en Schoolwijzer

Beide GMR's schetsen hetzelfde beeld van de introductie van het anti-segregatiebeleid. Bij de vorming van dit beleid waren de GMR's niet betrokken. Het beleid is door de besturen met de gemeente afgesproken in combinatie met de doordecentralisatie. Voor de schoolbesturen was het aantrekkelijk mee te doen aan dit beleid omdat ze door doordecentralisatie meer geld/de mogelijkheid daar vrij over te beschikken kregen.

Zeker in eerste instantie was er bij scholen niet zo'n zin om mee te doen aan het beleid: het was iets waar ze niet om gevraagd hadden.

Draagvlak anti-segregatiebeleid en Schoolwijzer

Zeker op dit front zeer uiteenlopende meningen.

Van:

- segregatie is geen onderwijsprobleem en het is dus ook onterecht dat op scholen op te willen lossen

Via:

- niemand kan tegen de algemene uitgangspunten van het beleid (in de eigen wijk naar school, samen naar school) zijn.

Tot:

- het is goed segregatie te bestrijden en kinderen van verschillende achtergrond samen naar school te laten gaan, daarom is het goed zo'n beleid te hebben en houden.

Vorrangsregels

- de principes (broertjes/zusjes, buurt) zijn redelijk
- over de invulling van het begrip buurtschool worden vooral bij de GMR-Joseph veel opmerkingen gemaakt:
 - als er veel scholen dichtbij zijn is het niet goed dat er maar drie de status van "buurtschool" hebben

- kinderen uit de Heilig Land Stichting moeten ook buurtscholen kunnen krijgen.
- je moet niet alleen naar afstand kijken, maar ook de verkeerssituatie betrekken
- scholen met een bepaald onderwijsconcept zeggen vaak dat ook voorkeur voor dat concept onderdeel zou moeten uitmaken van de voorrangsregels.

Plafonds

Plafonds zijn op dit moment vooral bepaald door de fysieke ruimte die scholen hebben. Inhoudelijk roept dat niet veel discussie op. Het uitgangspunt “niet bouwen voor de vlucht” kan op tamelijk brede steun rekenen. Anders wordt dat wanneer de plafonds om anti-segregatie motieven lager gesteld zouden moeten worden dan er ruimte op school is. De verwachting is ook dat scholen daar niet snel aan mee zullen werken.

Bij het vaststellen van plafonds is zijn er ook praktisch gezien veel problemen geweest, zie daarvoor verderop.

Keuzevrijheid

Over keuzevrijheid en autonomie worden verschillende redentielijnen gevolgd:

- ook binnen Schoolwijzer hebben ouders nog veel te kiezen. Daarnaast is het is niet zo dat er voor een kind maar één school geschikt zou zijn
- Schoolwijzer is bureaucratisch en te ver doorgeslagen in het volgen van regels. De keuzevrijheid/autonomie van scholen is belangrijk, zij moeten zelf mogen beoordelen welke gevallen “schrijnend” zijn en wie ze willen toelaten tot de school.
- de keuzevrijheid van de ouders is het belangrijkste, zij maken een afgewongen keus die gehonoreerd moet worden, daarom is Schoolwijzer ongewenst

Bij de GMR van Conexus wordt de stelling “ook binnen Schoolwijzer is er nog voldoende keuzevrijheid” meer belicht, bij de GMR Joseph ligt de nadruk veel meer op de beperkingen in vrijheid.

Eerlijk?

Ook voor Schoolwijzer kwam het voor dat scholen kinderen afwezen. De scholen die daarmee te maken hadden geven vaak aan dat zij vonden ook in die tijd “eerlijk” toe te wijzen, op basis van criteria die zij zelf het beste vonden. Voor de ene school was dat inschrijvingsduur (omdat wie het meest voor de school gemotiveerd is zich het eerst inschrijft), voor een andere een postcodebeleid (omdat het “eigen verzorgingsgebied” het eerst bediend moet worden).

Praktische aspecten schoolwijzer

- bij de scholen wordt het aanleveren van de gegevens die nodig zijn voor matching moeilijk gevonden: tijdsdruk, stress, geen gelegenheid fouten (verkeerd plafond) te herstellen, moeilijke begrippen (wat hoort precies tot het plafond)
- op scholen bestaat niet het gevoel eerder inzicht te hebben in de nieuwe leerlinggroep. Vooral scholen die in het verleden te maken hadden met overinschrijving hadden toen eerder het beeld de klas vol te hebben. Nu pas na de matchingsronde in maart voorafgaand aan het schooljaar. Anderzijds wordt ook erkend dat de lange wachtlijsten uit het verleden niet altijd reeel waren, dat wanneer je een ouder belde die al lang ergens anders eenplaats geregeld had.

Voor het schooljaar 2011-2012 is het inzicht verbeterd doordat nu op de site na te kijken is hoeveel 1^e voorkeur aanmeldingen per school er al zijn.

- De behandeling van plafonds is niet flexibel. De wensen van scholen kunnen behoorlijk uiteenlopen. Sommigen scholen willen graag een flexibel plafond, met 2 plaatsen die alleen in noodgevallen worden ingezet, andere niet. Sommige willen onderscheid maken tussen leerlingen in groep 0 en groep 1, andere scholen willen dit onderscheid niet. Wat doe je met leerlingen op “crisisplaatsen”, tellen die wel of niet mee voor de plafonds? De verscheidenheid aan behoeften maakt het samengaan in één systeem lastig.
- Aanmelding en plaatsing zijn onpersoonlijk, waardoor fouten en vergissingen niet werden opgemerkt. Nu is dat soms al wel aangepakt (bij mogelijke foute invulling schooljaar wordt bij ouders nagevraagd).
- Er is één hoofdplaatsingsmoment per jaar, in maart. Voor sommige ouders is dat laat (omdat hun kind al bijna 4 is), voor andere vroeg (omdat hun kind nog geen 3 is).
- Plaatsing via Schoolwijzer leidt bij ouders die zich aanmelden voor populaire scholen tot onzekerheid en onrust. Zij hebben tot het plaatsingsmoment geen gevoel of hun aanmelding geaccepteerd wordt.
- De GMR van Conexus wijst vooral op problemen die laagopgeleide ouders met Schoolwijzer kunnen hebben, het is voor hen soms te ingewikkeld, te veel papierwerk, het aanvragen van een DIGID is een struikelblok.
De GMR van de Josephscholen krijgt signalen van ouders dat het loket van Schoolwijzer moeilijk te bereiken is en dat de antwoorden die gegeven worden te procesmatig zijn.
- Veel praktische problemen rond matching/plafonds zijn kinderziektes. Verschillende scholen geven aan dat het proces voor de matching 2011/2012 al beter is verlopen.

Overige beleidspijlers

- De scholentochten worden over het algemeen goed gewaardeerd. Het is goed dat ouders meerdere scholen bekijken, ook die waar ze in eerste instantie niet aan denken.
- Dat ouders zich nu breder oriënteren betekent ook meer werk voor de scholen. Er worden veel meer ouders ontvangen en rondgeleid dan zich uiteindelijk aanmelden.
- het creëren van gemengde wijken is erg belangrijk voor het krijgen van gemengde scholen. Bij de Wieken is b.v. de herstructurering van belang geweest voor de “opleving” van de school.

7 Bijlage 3: Werkdocument bestandsanalyse

7.1 Schoolwijzerbestand

In de administratie van Schoolwijzer zijn verschillende soorten gegevens vastgelegd:

- informatie over de leerling, zoals, woonadres, geboortedatum, opleidingsniveau van de ouders, heeft de leerling broers of zusjes in het basisonderwijs.
- gegevens over de schoolvoorkeuren
- gegevens over het plaatsingsadvies dat Schoolwijzer heeft gegeven
- gegevens over de school waar de leerling uiteindelijk is ingeschreven.

De drie "schoolgegevens" kunnen van elkaar afwijken. Het is mogelijk dat een leerling een plaatsingsadvies krijgt dat niet overeen komt met de eerste voorkeur, wanneer het plafond van de deze voorkeurschool bereikt is. Het is ook mogelijk dat een kind uiteindelijk niet wordt ingeschreven op de school van het plaatsingsadvies, bv. omdat het verhuisd is buiten Nijmegen, of omdat via de commissie heroverweging een herziening van het advies heeft plaats gehad.

In de analyse die hier gepresenteerd wordt, beschreven we de situatie van februari 2011, na zeven plaatsingsrondes. Hoewel de insteek is dat alle leerlingen geplaatst worden in het voorjaar voorafgaand aan het schooljaar zijn in praktijk in maart nog niet alle leerlingen aangemeld, of veranderen ouders na de eerste plaatsingsronde nog van voorkeur.

Op dat moment waren er 1606 geldige aanmeldingen voor groep 1 in het schooljaar 2010/2011.

nog te plaatsen	15	1%
oude toezeggingen	45	3%
1e ronde	1213	76%
2e ronde	173	11%
3e ronde	62	4%
4e ronde	45	3%
5e ronde	23	1%
6e ronde	17	1%
7e ronde	13	1%
Total	1606	100%

Figuur 21 Wanneer hebben aanmeldingen t/m februari 2011 plaatsingsadvies gekregen?

Niet op eerste voorkeurschool geplaatste kinderen

Van de bijna 1600 kinderen die een plaatsingsadvies hadden zijn er 101 (6%) niet geplaatst op de school van hun eerste voorkeur. Voor bijna al deze kinderen (93) kon er wel een plaatsingsadvies worden gegeven op basis van een van hun volgende voorkeuren. Bij 8 kinderen kon geen plaatsingsadvies gegeven worden, omdat alle voorkeurscholen al aan hun plafond zaten.

	totaal	1e vk voor buurtschool		1e vk voor br/zusschool		ronde		
		ja	nee	ja	nee	1e	2e	3e en later
nog te plaatsen	15	11	4	4	11			
naar 1e voorkeur elders	1490	1136	354	693	797	1174	149	125
% niet op vk geplaatst	6,3%	2,7%	16,5%	2,3%	9,6%	3,2%	13,9%	21,9%

Figuur 22 Plaatsingsadvies voor 1e voorkeurschool of andere school

Kinderen die aangemeld worden voor de school waar al een broertje of zusje zit hebben het laagste percentage "niet-honorering": 2,3%. 16 kinderen kregen van Schoolwijzer geen plaatsingsadvies voor hun eerste voorkeurschool, alhoewel daar al wel een broertje of zusje op zat. In 14 gevallen ging het om aanmeldingen uit de 2^e of 3^e ronde, voor scholen die in de 1^e ronde al tot het plafond gevuld waren. In 2 gevallen betreft het leerlingen uit de Heilig Land Stichting. Omdat zij van buiten de gemeente komen golden de voorrangsregels niet voor hen.

Ook onder kinderen die een van de drie buurtscholen als 1^e voorkeur hebben opgegeven komt het maar weinig voor dat die voorkeur niet gehonoreerd wordt: 31x, in 2,7% van de aanmeldingen voor een buurtschool.

Ook hier gaat het bij de niet-gehonoreerde aanmeldingen met name om aanmeldingen uit latere rondes. Bij twee scholen, de Driemaster en Petrus Canisius, zijn al in de eerste ronde leerlingen voor wie de school een buurtschool was niet geplaatst.

In het laatste segment van de tabel is zichtbaar dat naarmate deelgenomen wordt aan een latere ronde, de kans op een plaatsingsadvies op de school van 1^e voorkeur steeds kleiner wordt.

Vooraf bij de Hazesprong en de St. Nicolaasschool zijn veel kinderen die een eerste voorkeur voor deze scholen hadden niet geplaatst. Bij de Hazesprong had dit o.a. te maken met een fout in de plafondstelling, voor de Sint Nicolaasschool geldt dat ook voor Schoolwijzer hier altijd al leerlingen niet toegelaten werden, omdat de school bewust streeft naar een niet te groot leerlingaantal.

voorkeurschool		plaatsingsschool	
De Hazesprong	21	De Akker	16
St. Nicolaasschool	21	De Lanteerne	11
Klein Heyendaal	14	NSV (Lamastr)	9
Petrus Canisius	13	niet geplaatst	8
De Driemaster	10	De Buut (Molukkenstr)	5
NSV (Lamastr)	7	De Klokkenberg	5
De Luithorst	3	Groot Nijveld	5
De Wieken	3	Montessorischool	5
Montessorischool	2	Brakkenstein	4
De Buut	1	De Kleine Wereld	4
De Kleine Wereld	1	De Sterredans	4
De Lindenhoeve	1	De Kampus	3
De Muze	1	Michiel de Ruyterschool	3
De Zonnewende	1	Vrije School Meander	3
Prins Mauritschool	1	De Wieken	2
Vossenburcht	1	De Zonnewende	2
		Vossenburcht	2
		De Aquamarijn (Spechtstr)	1
		De Klumpert	1
		De Lindenhoeve	1
		De Luithorst	1
		De Meiboom	1
		De Muze	1
		De Oversteek	1
		Het Talent	1
		Montessori Dukenburg	1
		Nutsschool Lankforst	1

Figuur 23 Schoolgegevens, niet op 1e voorkeur geplaatste kinderen

Ook voor Klein Heyendaal, Petrus Canisius en de Driemaster waren er redelijk wat niet geplaatste kinderen.

De scholen die meeste leerlingen op basis van tweede voorkeur kregen zijn de Akker, de Lanteerne en de NSV II.

Van de 101 kinderen die geen plaatsingsadvies voor hun eerste voorkeur kregen zijn er uiteindelijk 20-25 (zie ook volgende paragraaf Commissie Heroverweging) toch naar hun school van eerste voorkeur gegaan. Het percentage kinderen dat daadwerkelijk niet naar de eerste voorkeurschool gaat komt daarmee op 5%.

Worden doelstellingen bereikt?

Met Schoolwijzer worden verschillende doelstellingen nagestreefd. Naast doelstellingen mbt tot eerlijkheid en transparantie zijn er ook doelstellingen met betrekking tot spreiding van leerlingen en samenstelling van scholen. Over deze laatste doelstellingen kunnen met behulp van bestandsanalyse getoetst worden. Gaan kinderen dichter bij huis naar school, wordt de samenstelling van de klassen gemengder?

Bij de conclusies die hierover te trekken zijn moet wel bedacht worden dat in dit eerste jaar dat Schoolwijzer gefunctioneerd heeft de gehanteerde plafonds, het maximaal aantal toe te laten leerlingen in groep 1, vrij ruim gesteld waren. Daardoor was er bij alle scholen waar het aantal belangstellende lager was dan het plafond (driekwart van alle scholen) geen sprake van invloed op de instroom door Schoolwijzer. De voorrangsregels, die ervoor zorgen dat juist kinderen die bijdragen aan de gewenste samenstelling (wonend in de buurt, of kansarm of juist kansrijk) geplaatst worden, konden/hoefden hier niet worden toegepast.

Komen meer kinderen op een school dichtbij huis door Schoolwijzer?

Uit analyses van alle Nijmeegse basisscholieren ten behoeve van de Onderwijsmonitor 2009/2010 blijkt dat 30% van de leerlingen "voorbijloper" is, een basisschool bezoekt die meer dan 300 meter verder van het woonadres ligt dan de dichtstbijzijnde basisschool.

	dichtstbijzijnd	max. 300m verder	meer dan 300m verd
voorkeurschool	51%	17%	32%
plaatsingsschool	50%	18%	32%

Figuur 24 Afstand nieuwe aanmeldingen tot voorkeurs en plaatsingsschool, alle leerlingen

Ook bij de nieuwe aanmeldingen voor het schooljaar 2010/2011 zie je dat de groep die voor een verderweg gelegen school kiest ongeveer 30% groot is. De verschillen tussen voorkeurschool en plaatsingsschool zijn vanzelfsprekend marginaal: voor 95% van de kinderen is de plaatsingsschool immers de eerste voorkeurschool.

Ook alleen gekeken naar de leerlingen die niet op hun eerste voorkeurschool terecht konden zie je dat de verschillen marginaal zijn: 33 leerlingen gaan nu naar hun 2^e of 3^e voorkeurschool, die minstens 300 meter verder is dan hun eerste voorkeurschool. Daartegenover staan 21 leerlingen die nu juist op een dichterbij liggende school geplaatst zijn.

Voor leerlingen die een eerste voorkeur hadden voor een buurtschool is het begrijpelijk dat zij relatief vaak geplaatst worden op een school die verder van hun huis is: in driekwart van de gevallen.

Maar ook kinderen die een eerste voorkeur voor een school hadden die geen buurtschool was geldt dat de helft op een school geplaatst is die verder weg is dan hun voorkeurschool. Een derde van hen is op een school die meer dan 300 meter dicht bij huis is geplaatst.

Al met al geldt dat in het eerste jaar van Schoolwijzer niet meer kinderen naar een school dicht bij huis gegaan zijn dan in de voorgaande jaren.

plaatsingschool is meer dan 300m verder dan voorkeurschool	33
plaatsingschool is minder dan 300m verder dan voorkeurschool	19
plaatsingschool is minder dan 300 m dichtbij dan voorkeurschool	11
plaatsingschool is meer dan 300 m dichtbij dan voorkeurschool	21

Figuur 25 Verschil in afstand tussen eerste voorkeur en toegewezen school, alleen II niet geplaatst op eerste voorkeurschool

Is de samenstelling van de klassen gemengd door Schoolwijzer?

Het is uitgangspunt in het anti-segregatiebeleid te streven naar klassen met een (maximale) verhouding kansarm/kansrijke leerlingen van 30/70.

In totaal waren er onder de aanmeldingen voor het schooljaar 2010/2011 11% kinderen met een lage startkans, met ouders met een (zeer) lage opleiding.

Zes scholen (zeven locaties) hebben onder de geplaatste leerlingen een aandeel met een lage startkans rond of hoger dan 30%: de Vossenburcht, Groot Nijeveld, de Zonnewende, de Klumpert, de Wieken en de beide locaties van Aquamarijn.

Gedeeltelijk wordt dit natuurlijk veroorzaakt door het feit dat in de verzorgingsgebieden van deze scholen veel kinderen met een lage startkans wonen. Maar toch is de concentratie van deze kinderen op deze scholen (41% plaatsingsadviezen heeft lage startkans) veel hoger dan in het gebied rond deze scholen (19% heeft lage startkans).

Plaatsingsadviezen naar 2^e voorkeur leverden geen bijdrage aan gevarieerdere samenstelling leerlinggroep

Onder de 101 kinderen die geen plaatsingsadvies voor hun eerste voorkeur kregen zijn er 7 die een lage startkans hadden. Het ging hierbij meestal om kinderen die een eerste voorkeur hadden voor overingeschreven scholen als Driemaster, Nicolaas of Hazesprong, scholen met een laag aandeel kinderen met een lage startkans. Binnen Schoolwijzer is de doelstelling "in de buurt naar school" belangrijker dan de doelstelling "evenwichtige groepssamenstelling". Daarom worden volgens de voorrangregels buurtkinderen geplaatst voor kinderen die bijdragen aan een evenwichtige samenstelling. De 7 leerlingen met een lage-startkans zijn daarom naar hun tweede voorkeur verwezen. Dat waren vaak scholen met al een relatief groot aantal leerlingen met een lage startkans (Vossenburcht, Michiel de Ruyter, Zonnewende).

De 94 kinderen zonder lage startkans die een afwijkend plaatsingsadvies kregen, kregen (op zes na) allemaal een plaatsingsadvies op een andere school met minder dan 30% instroom van kinderen met een lage startkans.

Leerlingsamenstelling op GOA-scholen

Ongeveer 20 basisscholen in Nijmegen vallen onder het "Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid". Op deze scholen zitten in verhouding veel kinderen met een lage startkans. In het schooljaar 2009/2010 waren er onder de leerlingen van GOA-scholen 38% met een lage startkans, op andere scholen 4%, bij een gemiddelde voor heel Nijmegen van 15%.

Hoe ziet de samenstelling van de leerlingen met een plaatsingsadvies voor al dan niet GOA-scholen in het schooljaar 2010/2011 eruit?

	woont binnen 500 m GOA-school		plaatsadvies GOA-scholen		% van bij bij GOA-wonend dat daar ook naar school gaat
	ja	nee	ja	nee	
zonder leerlinggewicht	81%	95%	77%	95%	47%
met leerlinggewicht	19%	5%	23%	5%	77%
totaal	728	836	531	1075	

Figuur 26 Aanmeldingen Schoolwijzer

Van de kinderen met een plaatsingsadvies 2010//2011 voor een van de GOA-scholen heeft 23% een lage startkans, op de andere scholen 5%. Hoewel nog steeds sprake van een groot verschil is het verschil wel duidelijk kleiner dan voor de totale leerlingpopulatie in 2009/2010. Is er dus sprake van minder segregatie? Dat kun je zeker niet zondermeer hieruit concluderen. In heel Nijmegen (en ook heel Nederland) is er sprake van een snelle terugloop van het aantal kinderen met lage startkans. Daardoor is het percentage in de totale schoolbevolking (groepen 1-8) vanzelfsprekend hoger dan alleen bij de nieuwe instroom. En juist in scholen/wijken met veel kinderen met lage startkansen is de mogelijkheid tot daling het sterkst.

Wanneer je kijkt naar de mate waarin kinderen uit de buurt van een GOA-school ook zo'n school bezoeken dan zie je ook onder de instroom van het jaar 2010/2011 nog een groot verschil. Van de kinderen met lage startkansen, die dicht bij een GOA-school wonen, gaat driekwart ook naar een GOA-school. Van de kinderen zonder lage startkans, die dicht bij een GOA-school wonen gaat nog niet de helft naar een GOA-school.

Invloed voorrangsregel broers en zusjes

Plaatsing van kinderen die al een broer of zus op school hebben heeft de hoogste voorrang. Dit kan in principe de doelstelling van het anti-segregatiebeleid (kinderen dicht bij huis naar school laten gaan, menging) ondermijnen. Immers, als er veel plaatsen gaan naar broertjes en zusjes blijven er minder plekken over voor buurtkinderen en kinderen die bijdragen aan een evenwichtige samenstelling. In de toekomst zou dit effect steeds kleiner kunnen worden: wanneer alle niet-buurtkinderen met jongere broertjes en zusjes in de loop der jaren de school uitstromen zijn er ook steeds minder kinderen die beroep kunnen doen op de broer/zusvoorrangsregel.

In de aanmeldingen en plaatsingen van het schooljaar 2010/2011 kunnen we nagaan hoe groot de invloed van de broer/zus regel is geweest en welke winst in de toekomst dus te behalen valt.

In totaal heeft ruim 10% van de aangemelde kinderen een voorkeur voor een school die niet een buurtschool is maar waar al wel een broer of zus op zit. Het verdringseffect van deze groep op buurtkinderen en op kinderen die bijdragen aan een gemengde samenstelling is echter minimaal geweest.

Zoals ook in Figuur 22 te zien valt zijn er 31 kinderen die een voorkeur hadden voor een buurtschool daar niet in geplaatst. Bij 26 daarvan ging het daarbij om plaatsingen uit 2^e of latere rondes. Zou de broer/zusvoorrangsregel niet bestaan dan zouden 5 kinderen meer op hun voorkeursbuurtschool zijn geplaatst dan nu het geval is. De overige 26 zouden ook zonder de broer/zusregel geen plaats gekregen hebben. Alle beschikbare plaatsen voor hun voorkeurschool waren al in eerdere plaatsingsrondes vergeven.

Er is 1 leerling met een lage startkans die een 1^e voorkeur had voor een school met weinig leerlingen met een lage startkans en die daar niet geplaatst is in de 1^e ronde. In de latere rondes zijn er nog eens 5 kinderen niet geplaatst op hun voorkeurschool waar ze bij zouden dragen aan een evenwichtige samenstelling. Ook hier geldt echter dat dat zonder de broer/zus regel ook gebeurd zou zijn.

Meer mogelijkheden bij aanpassing van plafond?

Wanneer de plafonds voor populaire scholen, die veel leerlingen van buiten de wijk trekken, lager worden gesteld wordt de invloed van de voorrangregels groter. Wat is het effect dat in zo'n situatie bereikt kan worden door de voorrangregels van Schoolwijzer?

Om daar een beeld van te krijgen hebben we de volgende analyse uitgevoerd:

- welke scholen trekken de meeste leerlingen voor wie de school geen "buurtschool" is?
- wat is de tweede voorkeur van deze niet-buurtkinderen?
- gaat het bij deze 2^e voorkeurscholen wel om buurtscholen?
- zouden de leerlingen op deze 2^e voorkeuren bijdragen aan een betere menging van kinderen naar startkansen?

	aantal aanmeldingen van niet-buurtkinderen	waarvan 2e vk voor buurtschool		aantal II zonder lage startkans met 2e vk voor school met veel lage startkans
		abs.	als %	
De Hazesprong	28	9	32%	0
De Lanteerne	36	19	53%	11
Klein Heyendaal	31	13	42%	0
NSV (Lamastr)	27	11	41%	1
Petrus Canisius	22	7	32%	4
St. Nicolaasschool	37	10	27%	0
totaal	181	69	38%	16

Figuur 27 2e voorkeuren van kinderen voor wie de 1e vk-school geen buurtschool is

Wanneer deze kinderen allemaal volgens hun 2^e voorkeur naar school zouden gaan zou dat een beperkte stap in de richting van de doelstellingen betekenen: 69 kinderen, 38%, zou dan naar een buurtschool gaan, ipv naar een school die geen buurtschool is. De bijdrage aan de menging is beperkt: 16 kinderen zonder lage startkans hebben een 2^e voorkeur voor een school met veel kinderen met een lage startkans.

Bekijk je de zes scholen afzonderlijk dan zie je bij de Lanteerne het grootste effect: daar kiezen absoluut en relatief de meeste kinderen als 2^e voorkeur voor een buurtschool, waar ze ook vaak nog bijdragen aan een evenwichtige samenstelling van de leerlinggroep. De grootste "overstapscholen" vanuit de Lanteerne zijn de Wieken (7 kinderen), Michiel de Ruijter (6 kinderen), Petrus Canisius en het Octaaf (ieder 5 kinderen).

7.2 Commissie Heroverweging

Ouders die het niet eens zijn met het ontvangen plaatsingsadvies kunnen bij de Commissie Heroverweging en verzoek tot heroverweging indienen. De Commissie kan dit verzoek na behandeling honoren of afwijzen. Daarvoor toetst de Commissie of de spelregels goed zijn toegepast of dat de toepassing van de spelregels in dit individuele geval tot een evident onaanvaardbare situatie heeft geleid (hardheidsclausule). De uitspraak van de Commissie is een bindend advies aan de schoolbesturen.

De commissie is twee keer bij elkaar geweest in verband met plaatsingen voor het schooljaar 2010/2011. Daarbij zijn in totaal 41 bezwaren behandeld, waarvan er 31 betrekking hadden op kinderen die voor het eerst naar school zouden gaan (groep 1).

Van deze 31 bezwaren zijn er 18 afgewezen en 13 toegewezen.

Negen van de toewijzingen zijn gedaan op basis van de "hardheidsclausule". De Commissie geeft dan vanwege schrijnende omstandigheden het advies alsnog te plaatsen op de eerste voorkeurschool.

In 4 gevallen wees de Commissie het verzoek tot heroverweging toe op basis van "procedurele onzorgvuldigheid". Deze procedure onzorgvuldigheid kan verschillende vormen hebben:

- scholen hebben de verwachting gewekt dat inschrijving mogelijk is (“er kan nog wel een stoeltje bij”)
- scholen hanteerden in de aanloop naar Schoolwijzer soms nog een eigen formulier voor aanmelding. Wanneer daar de begrippen inschrijving en aanmelding door elkaar worden gebruikt geeft dat ouders die een “inschrijvingsformulier” hebben rechten. De aanmelding niet honoreren is dan in strijd met de wet.

Naast de bezwaren die in de Commissie behandeld zijn is er ook nog een aantal bezwaren geweest die al toegekend zijn voor de Commissie uitspraak heeft hoeven doen. Dan ging het meestal om gevallen waar ouders al zwart op wit een toezegging van de school van eerste voorkeur hadden dat hun kind daar aangenomen zou worden. In totaal is dit ongeveer 10 keer voorgekomen.

door com. afgewezen bezwaar	18	door com. gehonoreerd bezwaar	13
		voor com. gehonoreerd bezwaar	± 10
		totaal gehonoreerd	± 23

Figuur 28 Bezwaren tegen plaatsingsadviezen groep 1

8 Bijlage 4: Werkschema Schoolwijzer

Werkafspraken met schooldirecteuren rondom plaatsingsrondes

Inleiding

De bestaande werkafspraken zijn flexibel in de zin dat ze – als daar vanuit de schooldirecteuren behoefte aan is – aangepast worden om werkprocessen beter dan wel eenvoudiger te laten verlopen.

Voorafgaand aan een doorvoering van een wijziging toetst Schoolwijzer deze:

- bij de werkgroepleden
- bij de contactpersonen van de Sint Josephscholen en de Conexusscholen

Ook voor de onderstaande afspraken heeft die toetsing plaatsgevonden.

Overzicht werkafspraken

- 1) Schoolwijzer Nijmegen maakt een kalender voor de schooldirecteuren waarop tenminste voor de eerste helft van een eerstvolgend schooljaar de matchingsrondes staan vermeld op datum. Daarnaast staan per ronde de afzonderlijke acties vermeld met datum (deadlines) die verwacht worden van de schooldirecteuren. Deze kalender wordt ruim van tevoren verspreid onder schooldirecteuren en is daarna op te vragen bij Schoolwijzer Nijmegen.
- 2) Schooldirecteuren ontvangen maandelijks een statistisch overzicht van de aanmeldingen voor het eerstvolgende schooljaar, eveneens op geboortedatum. Deze stuurinformatie geeft inzicht in de te verwachte instroom.
- 3) Twee weken voor een nieuwe matching ontvangen de schooldirecteuren een overzicht van de beschikbare plekken per school, inclusief de mutaties van de periode na de laatste matching. Dit overzicht wordt tevens gepubliceerd op de website van Schoolwijzer Nijmegen.
- 4) Voor en na elke matching wordt van de schooldirecteuren een aantal specifieke acties verwacht:
 - a. Voor elke matching ontvangen de schooldirecteuren een overzicht van de bezetting per groep, de zogenaamde populatielijsten. Voor groep 1 is dit overzicht op naam, voor groep 2 tot en met 8 werkt Schoolwijzer Nijmegen met aantallen. Aan de schooldirecteuren de vraag om dit bezettingsoverzicht te controleren en te actualiseren mocht dat nodig zijn.
 - b. Aan de hand van het teruggestuurde overzicht bepaalt Schoolwijzer Nijmegen opnieuw de beschikbare plekken en kan Schoolwijzer kinderen gaan plaatsen.
 - c. Na een matching ontvangen de schooldirecteuren een overzicht van geplaatste kinderen. Voor toewijzingen voor groep 2 t/m 8 vindt eerst per e-mail contact plaats met de schooldirecteuren: is er plek voor een x-aantal kinderen in groep x? Dat geeft schooldirecteuren de vrijheid om vrije ruimte

in een bepaalde groep aan te wenden voor plaatsingen in een andere groep, mits het totale plafond voor die school niet wordt overschreden. Voor groep 1 is die vrijheid er niet, daar wordt met een vast plafond gewerkt.

- d. Ouders moeten hun toegewezen plek bevestigen bij de toegewezen school. Schooldirecteuren koppelen terug welke ouders gereageerd hebben en welke niet. Ouders die niet gereageerd hebben, ontvangen een herinneringsbrief. De termijn die hiervoor geldt is vooraf afgesproken door middel van de vastgestelde kalender.
- e. Ook op basis van de herinneringsbrief geven schooldirecteuren een terugkoppeling: welke ouders hebben opnieuw niet gereageerd? Die verliezen het recht op de toegewezen plek, waarmee de vrije ruimte op de bewuste school toeneemt.
- f. Het kan zijn dat een school alsnog besluit om een kind niet in te schrijven. Dat kan alleen als er gereede gronden zijn voor zo'n besluit. Bijvoorbeeld omdat een kind niet de zorg kan krijgen die het nodig heeft. Wanneer een school besluit een geplaatst kind toch niet in te schrijven, is afgesproken dat de school die het kind geen plaats kan bieden zich inspant voor inschrijving op een andere school. Van de inschrijving wordt vervolgens een melding gedaan bij Schoolwijzer.

9 Bijlage 5: Programma van eisen

Realisatie programma van Eisen Centrale Aanmelding tbv overdrachtdocument

Is gerealiseerd

Volgt uit evaluatie

Kan beter

wijziging

Uitgangspunten en randvoorwaarden

- Keuzevrijheid van ouders is gewaarborgd: ouders kunnen zelf aangeven op welke school zij hun kind willen, er is geen "recht" op inschrijving
- Elke ouder heeft voortaan dezelfde kans om zijn/haar kind aan te melden en te laten inschrijven op een school in de eigen wijk
- Kinderen gaan in hun eigen wijk naar school
- Nagestreefde verdeling tussen gewichtsléerlingen- en niet gewichtsléerlingen is 30% - 70%
- Er is goede en transparante voorlichting over het aanmelden, plaatsen en inschrijven van kinderen, en over het schoolaanbod in Nijmegen. Die informatie is te vinden op één centrale plek
- Alle ouders/verzorgers dienen zich aan te melden via het centraal aanmeldpunt
- Scholen schrijven alleen kinderen in met een advies tot plaatsing van het centraal aanmeldpunt
- De gemeente heeft een instrument dat inzichtelijk maakt wat de dichtstbijzijnde school is en waar kinderen feitelijk naar school gaan.
- Jaarlijks maakt de gemeente een overzicht van alle kinderen die afwijkend van de spelregels zijn ingeschreven. Dit overzicht wordt besproken in een bijeenkomst van de gezamenlijke schoolbesturen en de gemeente.
- Er is sprake van een overgangssituatie
- Er is een hardheidsclausule voor bijzondere situaties
- Alle belanghebbenden zijn vooraf goed geïnformeerd

Inhoudelijke eisen

- De aanwezigheid van broertjes/zusjes op een school bepaalt de voorgestelde inschrijfsuggestie
- Indien geen broertjes/zusjes aanwezig zijn is de nabijheid van scholen van doorslaggevend belang voor de inschrijfsuggestie
- Voor alle overige inschrijvingen geldt dat kinderen die op het moment van inschrijving positief bijdragen aan het bereiken van de ideale verdeling tussen gewicht en niet-gewicht leerlingen (30/70%) bij voorrang geplaatst worden.
- De stuurgroep stelt jaarlijks voor iedere school en voor de afzonderlijke groepen capaciteitsplafonds vast
- Bij overaanmelding vindt loting plaats voor die kinderen waarop de regel van toepassing is.

Organisatorische eisen

Loket

- Er is een digitaal loket bestaande uit minimaal een website met informatie en een digitaal aanmeldingsformulier

- Het aanmeldingsformulier is gekoppeld aan een digitaal beslissysteem
- Het digitale beslissysteem is ondergebracht bij de gemeente Nijmegen
- Er is een fysiek loket voor het stellen van vragen en ondersteuning bij het invullen van het webformulier
- Het loket is fysiek ondergebracht bij een schoolbestuur
- Het fysieke loket is centraal gelegen in Nijmegen
- Het loket is goed bereikbaar voor inwoners van Nijmegen
- Het fysieke loket is iedere dag minimaal 3 uur tijdens kantooruren telefonisch en fysiek bereikbaar. Is gewijzigd , openingstijden zijn gepubliceerd op website
- De openingstijden van het loket zijn bekend

Bemensing

- Er is minimaal 0,70 FTE beschikbaar voor de bemensing van het loket
- De bemensing heeft goede kennis van het systeem, kan vragen beantwoorden en ouders helpen bij het invullen van het formulier, of het voor hen invullen.
- Continuïteit van de bemensing is gegarandeerd
- De taken van de bemensing van het loket zijn beschreven

Werkproces

- Alle ouders worden schriftelijk uitgenodigd hun kind voorafgaand aan het schooljaar jaar waarin het vier wordt aan te melden bij het centrale aanmeldpunt.
- Alle ouders melden zich vóór 1 maart voorafgaand aan het schooljaar waarop hun kind naar school gaat aan door middel van een digitaal aanmeldingsformulier
- Ouders die niet in staat zijn zelf het digitale aanmeldingsformulier in te vullen kunnen hierbij ondersteund worden door het fysieke loket
- Op het aanmeldingsformulier worden 3 suggesties geformuleerd
- Ouders kunnen eigen voorkeuren opgeven
- Het systeem bepaalt de voorkeursopties
- De ouders worden in de derde week van maart op de hoogte gesteld van de voorkeursuggestie door middel van een brief met advies tot plaatsing. Dit gebeurt bij voorkeur volledig geautomatiseerd.
- De scholen worden in de derde week van maart op de hoogte gesteld van de leerlingen die zich bij hen kunnen inschrijven.
- De school nodigt ouders schriftelijk uit zich in te schrijven; is gewijzigd, ouders dienen zich bij de school te melden
- Ouders zijn gehouden zich bij de aangewezen school in te schrijven
- De school kan een leerling afwijzen als de leerling een te grote zorgbehoefte heeft, als de school vol is of als de gewichten zijn verdeeld.
- Als de leerling een te grote zorgbehoefte heeft dient de school zich in te spannen voor inschrijving op een andere school.
- Ouders kunnen bij de commissie heroverweging toepassing spelregels een verzoek doen tot heroverweging van de uitkomst van de centrale aanmeldingsprocedure.

Financiële eisen

- De kosten van de centrale aanmelding worden door partijen gedeeld
- In de samenwerkingsovereenkomst wordt de bekostiging vastgelegd

Juridische eisen

- ♦ De beschreven werkwijze voldoet aan wet- en regelgeving

Communicatieve eisen

- ♦ Ouders zijn op de hoogte van het bestaan van het centraal aanmeldpunt
- ♦ Ouders zijn op de hoogte van het bestaan van capaciteitsplafonds
- ♦ Ouders weten hoe zij zich dienen aan te melden
- ♦ Ouders zijn op de hoogte van de werking van het beslissysteem
- ♦ Het centraal aanmeldpunt heeft een eigen logo
- ♦ Het centraal aanmeldpunt heeft een eigen huisstijl
- ♦ Het centraal aanmeldpunt heeft een eigen website